ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

emperyalizmin intihar saldırısı

paris komünü ve proletarya diktatörlüğü

LENİN: III enternasyonal ve tarihteki yeri

PAŞALARIN TEHDİTLERİ DÜZENİ KURTARAMAZ

ortadoğu halkları yenecektir

toplum yapısında dilin yeri

"Bilimsel Sosyalist Teorinin Rehberliğinde İdeoloji ve Örgüt Birliği İçin"

ant

SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

Paşaların tehditleri düzeni kurtaramaz 2

SBF ve Hacettepe baskınları 3

Şerafettin Atalay'ın öldürülmesi 4

Amerikalılar Türkiye'den defolmalıdır 5

Beşinci yılında DİSK 9

Tütün üzerine alçakça oyunlar 13

Revizyonistler birbirine girerken TİP'te devrimci direniş güçleniyor 21

Amerikan emperyalizminin intihar saldırısı 22

Ortadoğu'da küçük burjuva rejimlerinin ihaneti ... 23

Komün ve Proletarya Diktatörlüğü 25

III Enternasyonal ve Tarihteki Yeri *(Lenin)* 35

Ortadoğu halkları yenecektir *(Faruk Pekin)* 41

«Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu Üzerine» *(İhsan Aksoy)*... 68

Toplum Yapısında Dilin Yeri *(Bedrettin Cömert)* 71

Kurtuluş'un Beş Sayısı *(A. Cerrahoğlu)* 83

Aylık Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi ★ S: 184/11 ★ Sahibi ve Genel Yönetmeni: **DOĞAN ÖZGÜDEN** Sorumlu Yönetmeni: **İNCİ ÖZGÜDEN** ★ Teknik Sekreter **İNCİ ÖZGÜDEN** ★ Yönetim Yeri: Coğaloğlu Başmuhasip Sokak, Tan Apt. 10/2 - İstanbul ★ P.K. 934 - Sirkeci - İstanbul ★ Tel.: 27 81 09 ★ Dizgi: Yüksel MATBAASI ★ Baskı: Osmanbey MATBAASI ★ Kapak Baskı: ALPAY MATBAASI ★ Abone Şartları: Yıllık 40, altı aylık 20, üç aylık 10 Lira ★ Yurt dışı abone: Avrupa 70, Amerika 100 Lira ★ İlan Tarifesi: Tam sayfa 1000, yarım sayfa 500, çeyrek sayfa 250 Lira.

paşaların tehditleri

Devrimcilerin birbiri ardınca katledildiği, gençlik liderlerine karşı *«avlama»* kampanyası açıldığı, modası geçmiş kirli polis tertiplerinin birbirini kovaladığı, devalüasyon yüzünden başlayan zam furyasının emekçi kitleleri tahammül edilmez yaşama koşulları altında ezdiği bir ortamda, temsil ettikleri egemen sınıfları saplandıkları dar boğazdan kurtarmak için siyasal partiler Mussolini ve Hitlerden kalma terör tasarıları tezgahlarken, bir yanıyla günlük politikaya, bir yanıyla da sermaye piyasasına bulaşmış bulunan «paşa»lar da devrimcilere karşı tehdit ardına tehdit savurmaktadırlar.

Devrimcileri tasfiye etme operasyonu, geçen ay bir yandan SBF ve Hacettepe öğrenci yurtlarına yapılan vahşi polis saldırılarıyla, öte yandan Türkiye İşçi Partisi Amasya İl Başkanı'nın öldürülmesiyle daha cüretkar seviyeye ulaşmıştır.

Milli Güvenlik Kurulu'nun iktidara terör için yeşil ışık yakmasından sonra *«aşırı uçları ezme»* gerekçesi altında ilk vahşice polis operasyonuna Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri hedef olmuşlardır.

Niğde Öğrenci Yurdu'ndaki bir olay bahane edilerek 5-10 kavgacıyı yakalamak gerekçesiyle 3.000 polisin birden baskına katılması, SBF olayı'nın bir inzibati görev değil, faşist terör uygulamaları içinde tam bir tertip olduğunu ortaya koymaktadır.

Herşeyden önce, Dekan Cahit Talas'ın da açıkladığı gibi, üniversite yönetiminden üniversitede arama için izin alınmamıştır. İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu, mahkemeden karar aldıklarını iddia etmektedir. Gerçi 10. Sulh Ceza Yargıcı Turhan Ceylan böyle bir arama kararı verdiğini söylemiştir, ama, mahkemenin zabıt katipleri, bu arama kararının polislerin yurda girmesinden üçbuçuk saat sonra alındığını açıklamışlardır.

Üstelik, silahlı öğrenci aramak için 3.000 polisin yaptığı baskında binlerce liralık eşya talan edilirken, tek silah dahi bulunamamıştır.

Bu canavarca tertibi ise bizzat İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu'nun yönettiği Ankara Emniyet Müdürü Rüştü Ünsal'ın açıklamasıyla sabit olmuştur. Ünsal bu açıklamayı yaptıktan sonra derhal Menteşeoğlu tarafından *«İstenmeyen adam»* ilan edilmiş ve yerine bir başka müdür aranmağa başlanmıştır.

Bir avuç öğrenciye silahla, copla saldıran, kızların ırzına göz diken, binlerce liralık eşyayı talan eden polisler eli kolu serbest dolaşırken, SBF olaylarının sorumlusu olarak 51 öğrenci mahke-

düzeni kurtaramaz

meye sevkedilmiş, üstelik 8. Asliye Ceza Mahkemesi bunlardan 10'unu tutuklamıştır.

sbf ve hacettepe'ye yapılan kanlı baskınların hesabı sorulacaktır

Daha SBF Yurdu'nda dökülen kanlar kurumadan, vahşetin yarattığı tepkiler dinmeden, üniversite yöneticilerinin iktidarla ve polisle yaptığı işbirliği sonucunda Hacettepe Üniversitesi'nde yeni bir öğrenci avına girişilmiştir. Bu avın SBF'deki avdan farkı, polislerin SBF'ye fakülte yönetiminin haberi olmadan saldırırken, Hacettepe'ye doğrudan doğruya üniversite yönetim kurulunun çağrısı üzerine girmeleri olmuştur. Üstelik bu defa polisin teşvik ve himayesindeki sağcı komandolar, daha çok sayıda ve daha aktif olarak «*öğrenci kıyımı*»na iştirak ettirilmişlerdir.

Üniversiteye sokulan sivil polisler ile öğrenciler arasındaki bir çatışmayı bahane eden yönetim kurulunun polis çağırması üzerine öğrenciler de yurt binalarını polise teslim etmeyeceklerini duyurmuşlardır. Buna rağmen üniversite yönetimi polisin üniversiteye girmesinde ısrar edince, SBF'deki polis vahşetini unutmayan gençler yurt binası içinde ve katlar arasında barikatlar kurmuşlardır.

20.2.1971 cuma günü binlerce toplum polisi yurt binalarını sarınca, öğrenciler her türlü savunma araçlarıyla polisin karşısına çıkmışlardır. Uzun süren şiddetli çatışmalar sonunda polis önce kız öğrenci yurdunu zaptetmiştir. Ancak erkek öğrenci yurduna girmek o kadar kolay olmamış, polis kuvvetleri takviye edilmiştir. Binlerce Ankara'lının gözleri önünde süren cana can, dişe diş çatışma sırasında iktidarın yedek vurucu gücü sağcı komandolar sahneye çıkmış, ellerinde sopalar olduğu halde «*Kahrolsun komünistler*», «*Bozkurtlar geliyor*» diye öğrencilere saldırmışlardır. Bu hunharca saldırı sırasında yüzlerce genç ve olayları izleyen basın mensupları yaralanmışlardır. Polisler yakaladıkları öğrencileri sağcı zorbalara teslim ederek dövdürtmüş, birçok genç sopa darbeleri altında linç edilmekten zor kurtulabilmiştir.

Polisin ve sağcı zorbaların tecavüzüne ve gençlerin canlarına kasteden saldırılarına rağmen, sanık sandalyesine oturtulanlar, yine meşru müdafaa halindeki öğrenciler olmuş, 39'u kız olmak üzere 220 öğrenci gözaltına alınmıştır.

Ankara Gazeteciler Cemiyeti bildirisinde, «*sağcı komandoları öğrencilere karşı kışkırtanların doğrudan doğruya sivil polisler olduğu*» açıklanmıştır. Böylece Milli Güvenlik Kurulu'ndan icazet alan iktidarın ve Menteşoğlu polislerinin vahim cürümleri inkar kabul etmez şekilde ortaya çıkmaktadır: Şartlandırılmış yada aldatılmış kişileri «*komando*», «*bozkurt*» diye cüretlendirerek devrimci gençlerin üzerine saldırtmak, ondan sonra da polis tarafından tezgahlanan bu cankırımını, «*halk hareketi*» olarak göstermek...

Ancak, devrimler tarihi göstermektedir ki, şeytani polis tertipleri asla gizli kalmamış, bir gün bütün ayrıntılarıyla meydana çıkmıştır. Menteşoğlu polisi ve ona bu canavarca tertiplere girişmek cesaretini verenler de, ergeç, bütün kanıtlarıyla, sanık sandalyesine oturacaklardır.

şerafettin atalay'ın öldürülmesi, iktidarın işlediği siyasi cinayettir

Devrimcileri tasfiye harekatı, geçen ay, Türkiye İşçi Partisi Amasya İl Başkanı Şerafettin Atalay'ın öldürülmesiyle daha da somutlanmıştır. Atalay'ın öldürülmesinin bir siyasi cinayet olduğu o kadar açıktır ki, kendisi ölümünden bir süre önce emniyete başvurarak tehdit edildiğini bildirmiş ve can güvenliğinin sağlanmasını istemişti. Ama hakim sınıfların emrindeki polis, canilerle işbirliği halinde olduğu içindir ki, Atalay da sağcı zorbaların kurşunlarından kurtulamamıştır.

Caniler bu siyasi cinayeti işleyecekleri gece, Atalay'ın evine «*bu gece sıra sende*» yazılı bir kart atacak kadar da cüretkar hareket edebilmişlerdir. Her ne kadar Atalay'ın beynine kurşun sıkılmış cesedi evinin önünde yüzükoyun vaziyette bulunmuşsa da savcılığın yaptığı tesbitlere göre, TİP İl Başkanı kaçırılarak başka yerde öldürülmüş, daha sonra cesedi evinin önüne bırakılmıştır. Atalay olay gecesi saat 19.15'te babasının Yüzler Mahallesi'ndeki evinden ayrıldıktan beş dakika sonra birkaç yerden ateş sesleri duyulmuştur. İhbar üzerine olay yerine gelen polis, yaptığı aramada 20'ye yakın boş mermi kovanı bulmuştur. O sırada Atalay'ın cesedine rastlanmamış, ancak olaydan 13 saat sonra yakınları Atalay'ı evlerinin önünde ölü yatar görmüşlerdir.

Şerafettin Atalay, babası ile subay olan kardeşinin de belirttiği gibi, «*gerçek bir devrimci idi...*» Kendisinden önce katledilen devrimciler gibi, Atalay'ın da adı, devrimci mücadele tarihine altın harflerle yazılmıştır ve ezilen Türkiye halkları onu katlettiren halk düşmanlarından bu cinayetin de ergeç hesabını soracaklardır.

Şerafettin Atalay'dan sonra Turhal'da da TİP yöneticilerinin canına kastedilmiş, 30-40 kişilik bir komando grubu, TİP ilçe binasını basarak TİP İlçe Başkanı Yusuf Güler ile kardeşi Hüseyin Güler'i öldürmek istemişlerdir. Ne var ki, polis, zorbaları yakalayacağı yerde, kendisini savunmak zorunda bulunan TİP'lileri «*tabanca bulundurmak*» iddiasıyla gözaltına almıştır.

TİP'lilere kasteden zorbalar polis himayesinde ellerini kollarını sallayarak dolaşırken, iktidar, TİP Büyük Kongresi'nde «*halklar meselesi*» üzerine alınan kararlardan dolayı cumhuriyet

savcılığı eliyle TİP yöneticileri aleyhine dava açtırtmaktadır. Tertip açıktır:

Halkların kardeşliği ve eşitliği üzerinde türk ve kürt sosyalistlerinin, emperyalizme ve ona bağlı unsurlara karşı Devrimci Halk Cephesi'ni gerçekleştirip Türkiye halklarını en geniş yığınlar halinde devrimci mücadeleye sokmasından, hakim sınıflar paniğe kapılmaktadırlar.

Bu panik yüzündendir ki, binbir polis tertibiyle devrimciler yokedilmek, zindanlara sokulmak, yeni yeni terör tertipleriyle de tam bir baskı altına alınmak istenmektedir.

amerikalıların can güvenliği için tek çare, türkiye'den defolmalarıdır

Bu tertiplerin en iblisce olanları, Türkiye'nin dört bir yanındaki patlamalar üzerine tezgahlanmıştır.

Bomba patlatma olaylarının faillerinden hiçbiri ne hikmetse bulunamazken, polis, devrimcileri patlayıcı madde ve silah taşıdıkları iddiasıyla yakalamaktadır. Böylece esrarengiz patlamaların tamamen devrimci gençler tarafından meydana getirildiği kamuoyuna kabul ettirilmek istenmektedir. Oysa, sabotaj olayları Türkiye'de sağcı zorbalar tarafından başlatılmıştır ve geçen ay patlama olan yerler arasında devrimci üniversite öğretim üyelerinin evleri, TÖS lokalleri, devrimci kitaplar satan yerler ağır basmaktadır. Herhalde buraları devrimcilerin tahrip etmesi söz konusu değildir. Bombaların çoğu devrimcileri yıldırmak için patlatılmaktadır.

Bu arada vuku bulan yeni bir «*banka soygunu*» ve «*amerikalı bir çavuşun kaçırılması*» olayları da, terör ortamı yaratmak doğrultusunda istismar edilmiştir. Hiçbir ipucu ele geçirilmeden, Ankara'da Ziraat Bankası Küçükesat Şubesi'nden 48.660 liranın soyulması olayı da derhal Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve arkadaşlarına maledilmiş, resimleri yine gazetelerin manşetlerini işgal etmiştir. Oysa henüz İş Bankası Emek Şubesi'nin Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve arkadaşları tarafından soyulduğu dahi ispatlanmış değildir.

Nitekim, birinci soygunda oğullarının teslim olması için çağrı yapan Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan'ın babaları, bu defa polisin tertibini farkettikleri için, «*Sakın teslim olmayın*» mesajı yayınlamış, Sinan Cemgil'in babası Adnan Cemgil de oğlu ile övünç duyduğunu söylemiştir.

İkinci banka soygunu üzerine polisin yarattığı spekülasyonlar devam ederken, Balgat'taki Amerikan tesislerinden Amerikalı Hava Çavuşu Jimmy Ray Finley'in kaçırılması, devrimcilerin hayatına sorumsuzca kasteden emperyalizm ve işbirlikçileri için ciddi bir uyarma olmuştur. Nitekim, amerikalı çavuşun kaçırılmasının can güvenliğini ortadan kaldırdığı yolunda yaygara kopartan resmi makamlara ve işbirlikçilere, Dev-Genç bir bildiri yayınlayarak, «*halkımızın can güvenliğinin olmadığı ülkemizde halkımızın baş düşmanı ABD emperyalizminin ajanlarının can güvenliği söz konusu edilemez. Halkımız, ABD emperyalizminden ve bütün halk düşmanlarından hesap soracaktır*» cevabını vermiştir.

Çavuşu kaçıranlar, zenci olduğu için kendisini derhal serbest bırakmışlarsa da, Amerikalılar büyük paniğe

kapılmış, Büyükelçi Handley, Dışişleri Bakanlığı'na başvurarak, Amerikalıların can ve mal güvenliğinin korunmasını istemiştir.

Çavuşun kaçırılması olayı, Türkiye'nin bağımsızlığı yönünden önemli bir gerçeği de meydana çıkartmıştır. Uygulama anlaşmasının, ikili anlaşmalarla ilgili temel anlaşmanın imza tarihi olan 3 Temmuz 1969'dan sonraki altı ay içinde kesin şeklini alması gerektiği halde, Balgat'taki Amerikan tesisinin statüsünün henüz kesinleşmediği meydana çıkmıştır. Üstelik anlaşmaya göre bu tesiste görevli Amerikan personelinin silah taşımaması gerektiği halde, olay nedeniyle tesise giden gazeteciler Amerikalıların colt marka silahlar taşıdıklarını fotoğrafla tesbit etmişlerdir.

Olaydan sonra, Türkiye'nin hükümranlığı ayaklar altına alınarak çeşitli kimlikler altında birçok FBI ajanı Türkiye'ye sokulmuştur. FBI ajanları, Amerikalıların can ve mal güvenliğini sağlamak için alınacak tedbirleri tesbit etmişler ve Amerikan aileleriyle bir toplantı yaparak bu tedbirleri anlatmışlardır. FBI ajanlarından sonra Türkiye'ye yeni CIA ajanlarının da sokulacağı basında açıklanmıştır.

Ancak, Türkiye'nin tam bağımsızlığı ve Türkiye halklarının can ve mal güvenliği sağlanmadıkça, ne tedbir alınırsa alınsın, Türkiye'deki Amerikalılar için can ve mal güvenliği beklemeğe kimsenin hakkı yoktur. Can ve mal güvenliğini sağlamak için Amerikalıların yapacakları tek şey, Türkiye'den defolup gitmektir...

terör kanunları ve devrimcilere karşı mit-fbi-cia-savak işbirliği

Amerikalıların polisiye desteğini de alan burjuva partileri, devrimci kadroları ezmek için «*tedbir*» isterisi içinde kıvranmaktadırlar. Demirel bağımsızlığı hiçe sayıp «*Türkiye allahına bağlanan insanların topluluğudur, bağımsızlığı isteyen komünistlerdir*» diyerek terör tasarılarının bir an önce meclisten geçirilmesini istemiş, ardından da bakanlar kurulunun 10,5 saatlik bir toplantısından sonra Ceza Kanunu, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Dernekler, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunlarında cezaları artıran dört terör tasarısını meclise sevkettirmiştir.

CHP de, görünüşte bu tasarılara karşı çıkarken devrimcilere «*aşırı sol kızıl ihtilal hazırlıyor*» diye saldırarak terör tasarılarına gerekçe hazırlamaktadır. Ancak, CHP'nin muhalefetinin, kendisinin hükümete ortak olamamasından ileri geldiği, «*biz hükümette olsak daha da etkili tedbirler alırız*» dediği bilinmektedir.

Terör tasarıları meclis gündemine girerken, bütçede de «*istihbarat*» harcamaları için örtülü ödenek bir milyon lira daha artırılmıştır. Öte yandan, İran'ın CIA yetiştirmesi SAVAK'ının başkanı General Nassiri de, geçen ay Ankara'ya gelerek Türkiye MİT Başkanı Korgeneral Fuat Doğu ile görüşmeler yapmıştır. Öyle anlaşılmaktadır ki, bir yandan terör tasarıları meclisten geçirilirken bir yandan da, MİT'i ile, CIA'sı ile, FBI'ı ile, SAVAK'ı ile devrimcilere karşı yeni yeni komplolar tezgahlanacaktır.

Ancak terörü şiddetlendirme hevesine kapılan burjuva parlamenterleri, hazırladıkları komplolarda kendilerini ne denli haklı göstermeye çalışırlarsa çalışsınlar, gerek ekonomik durumun günden güne çıkmaza sürüklenmesi, gerekse kendi öznel meselelerinde vatandaşla alay edercesine sorumsuz davranmaları yüzünden her yeni girişim-

lerinde art hesapları ve halka ihanetleri biraz daha sırıtmaktadır.

milletvekili maaşları ve partilere hazineden yardım rezaleti

Geçen yıl alınan ekonomik tedbirlere ve yapılan devalüasyona rağmen ekonomik hayat istikrara kavuşmamış, her geçen gün dar gelirli vatandaşın sırtına yeni bir yük yüklenmeğe başlamıştır. Geçtiğimiz ay Sümerbank mamüllerine yüzde 20-50, Et-Balık Kurumu mamüllerine yüzde 20-40 oranında zam yapılmışıtır.. Yüksek Planlama Kurulu, zarar eden iktisadi devlet teşekküllerinin açıklarının fiyat ayarlaması ile kapatılmasına karar verdiğinden, kömür, elektrik, demir çelik, akaryakıt, SEKA mamülleri ve PTT hizmetlerine de zam yapılacaktır.

Böylece personel kanunu ile ve toplu sözleşmelerle dar gelirlilere sağlanan farklar, misliyle yine onların sırtından sökülüp alınmaktadır. Ustelik, bütçe görüşmeleri sırasında, yakında yeni bir devalüasyon yapılacağı söylentileri de ortaya atılmıştır.

Dar gelirlilere darbe üstüne darbe indiren burjuva partileri, kendi çıkarları söz konusu olunca anayasayı bile değiştirmekte tereddüt etmeyeceklerini milletvekili maaşları ve partilere hazine yardımı konusundaki ortak tutumlarıyla göstermişlerdir. Bilindiği gibi, geçen yıl Personel Kanunu meclisten çıkar çıkmaz milletvekili ve senatörler bunu öncelikle kendilerine uygulamışlar ve ayda 10 bin liranın üstünde para almağa başlamışlardır. Oysa, anayasa maaş farklarının ancak müteakip seçim döneminde ödenebileceğini emretmektedir. Anayasa Mahkemesi, milletvekili ve senatör maaşlarının derhal yükseltilmesini anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi, ayrıca, mecliste grupu bulunan siyasi partilere hazineden yardım yapılmasına dair kanun maddesini de iptal etmiştir.

Bunun üzerine burjuva partileri görülmemiş bir telaşa kapılmışlar, gerek maaş farklarını koruyabilmek, gerekse hazineden haraç alabilmek için anayasanın değiştirilmesi konusunda derhal görüş birliğine varmışlardır. En hayati yurt sorunları karşısında dahi birleşemeyen burjuva partilerinin kendi maddi çıkarları söz konusu olunca hemen ağız birliği etmeleri, üstelik İnönü gibi bürokrasi savunucusunun dahi, bu konuda Anayasa Mahkemesi'ni açıkça suçlaması, devrimcilere karşı sabah akşam küfredenlerin gerçek çehresini ve samimiyetsizliğini günışığına çıkartmıştır.

itibarları beş paralık olan burjuva partileri «paşa»lardan medet umuyor

Burjuva politikacılarının kamuoyunda itibarlarının beş paralık olması karşısında, devrimcilere karşı terör tedbirlerini geçirmek üzere Demirel iktidarı, «*paşa*»lardan destek almaktadır.

Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Tağmaç'ın, Askeri Şura toplantısına katılmak üzere başkente gelen ordu komutanlarıyla yaptığı görüşmede Anadolu'da görevli komutanların özellikle «*gericilik ve kürtçülük*» sorunları üzerinde durdukları, büyük şehirlerdeki komutanların ise «*aşırı sol*» üzerinde durarak komünizmin büyük kentlerde hızla yayılmasından duydukları endişeyi belirttikleri basına sızdırılmıştır.

Bunun üzerine Genelkurmay Başkanı Tağmaç, bayram mesajında «*paşa*»ların bu «endişe»lerine tercüman

olmuş ve şu tehditlerde bulunmuştur: «*Kurulduğu günden beri büyük türk milletinin namus ve şerefini temsil eden orduya hiçbir kimsenin bugünkü gibi hayasızca dil uzattığını görmeyenler, bugün milli mukaddesatın sembolü olan kışlaya, komutanlara 'satılmışlar, faşistler, uşaklar...' gibi en iğrenç ifadelerle saldırıldığını ibret ve nefretle görmekte ve duymaktadırlar. Silahlı kuvvetlerin de bu gerçek satılmışların düşmanca tecavüzlerine daha ne kadar sabırla mukavemet edeceğini kestirmek artık mümkün değildir.*»

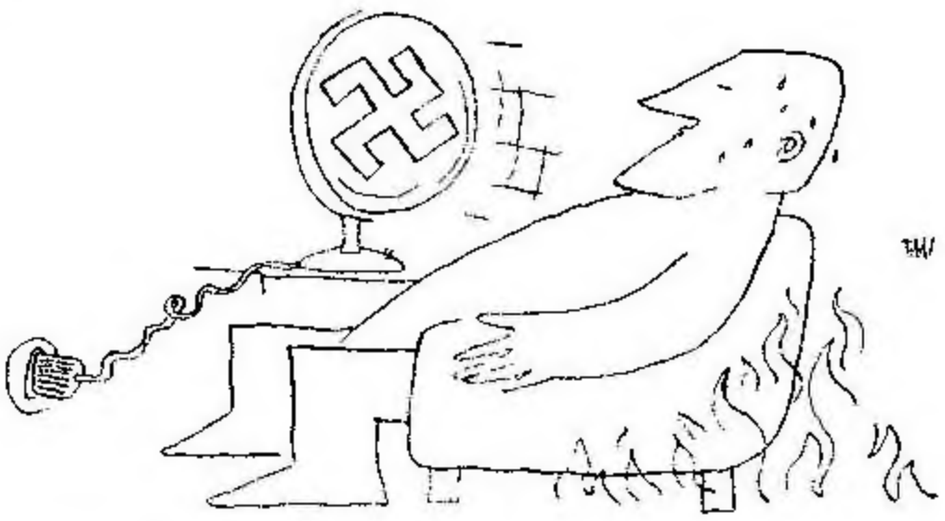

Bu konuşma, gerçek bir tepkinin ifadesi olmaktan çok, egemen sınıfların tezgahladığı teröre ortam hazırlama kampanyasının bir motifidir. Sunay-Demirel-Paşalar üçlüsü terör tasarılarını parlamentodan geçirebilmek için gerilim yaratmaktadırlar.

Gel gör ki, «*tedbir... tedbir...*» feryadları basan burjuva politikacılarının tutumu ne kadar inandırıcı olmaktan uzaksa, içine girdikleri ilişkiler nedeniyle Sunay'ın ve «*paşa*»ların tehditleri de o kadar inandırıcılıktan uzaktır.

yedi cüceler, mahdum bey'in hesapları ve çankaya'ya kurulan radyo istasyonu

Çankaya'nın durumu hakkında çeşitli söylentiler parlamento kürsüsünde dile getirilmekte, gazete manşetlerinde yansımaktadır. SBF olaylarından sonra Dekan Prof. Talas'ın görüşme talebini reddederken yedi cüceleri Çankaya'da kabul ederek fotoğraflar çektiren Sunay'ın oğlu hakkında «*Paralı Askerler filmine kolaylık sağlamak, Tunus gübre işine aracı olmak, Cumhurbaşkanı adına bir dışişleri memurunu tutup öbürünü attırmak, son model araba getirtmek, Yeşilköy sahil arsalarını kapatmak*» gibi iddialar Senato kürsüsünden anlatılmış; mahdum beyin hastanede çalışan bir hekim mi, MİT'in doktoru mu, cumhurbaşkanının özel gezilerinde özel doktor mu, tüccar mı, dış ilişkilerde ticari ve diplomatik aracı mı olduğu sorulmuştur. Hele Sunay'ın genelkurmay başkanı olduğu yıldan beri emrinde bulunan başyaver Topçu Albay Turgut Özbahadır'ın görevinden alınması, «*köşkün ticarethaneye döndüğü*» yolundaki iddialardan sonra önem kazanmıştır. Özbahadır'ın, Sunay'ın oğlu Attila Sunay, Koruma Amiri Kemal Özçelik ve Sunay'ın damadı Şadi Önel'le yakın ilişkilerde olduğu da bilinmektedir.

Ayrıca, Cumhurbaşkanının yurda önemli bir yarar sağlamayan tantanalı gezilerinden birçok lüks eşya ile dönüldüğü dedikoduları dolaşırken, Cumhurbaşkanı'nın kendisi ve ikametgahı için serbestçe eşya getirebileceğine dair bir bakanlık kararının Resmi Gazete'de yayınlanması Çankaya üzerinde dikkatlerin daha da artmasına sebep olmuştur.

Tam bu sırada, Çankaya'da Ankara ve İstanbul radyolarından çok daha kuvvetli yayın gücüne sahip bir radyo verici istasyonu kurulduğu, köşkün açık araziye açılan bazı yollarına mayın döşendiği haberlerinin ciddi bir gazetede yayınlanması ve Muhafız Alayı'nın bir gece bütün Ankara'yı telaşa veren silahlı tatbikata girişmesi «*Yahya Han Formülü*» söylentilerinin yaygınlaştığı bir sırada ayrı bir önem kazanmaktadır.

«paşa»ları politikanın yanısıra meşgul eden ticari bir konu: renault - 12

«*Paşa*»lara gelince, bugünlerde onları «*terör tedbirleri*» kadar ilgilendiren bir başka sorun da, Vehbi Koç'un «*Murat - 124*» otomobili ile Ordu Yardımlaşma Kurumu'nun «*Renault - 12*»si arasındaki rekabette hangi holding'in baskın çıkacağı meselesidir. Tam «*Murat - 124*»ün imaline başlandığı haberlerinin gazetelerde çıktığı günlerde, manşetleri Tağmaç Paşa'nın «*tehdit*» beyanları doldururken, iç sayfaları da Ordu Yardımlaşma Kurumu'nun «*Renault - 12*» otomobil ilanları kaplamıştır.

Fiat'ın Türkiye modeli olan «*Murat - 124*»ü TOFAŞ imal etmektedir. TOFAŞ'ta Koç Holding ile yabancı sermaye olarak FIAT ve ayrıca Türkiye İş Bankası ve Makine Kimya Endüstrisi ortaktırlar. TOFAŞ'ın yönetim kurulu başkanı Vehbi Koç'tur. Ona rakip olan «*Renault - 12*»yi ise «*subay holding*»in yabancı sermaye ile işbirliği yaparak kurduğu OYAK-RENAULT Otomobil Fabrikaları A.Ş. imal etmektedir. OYAK'ın genel kurulunda ise, genelkurmay başkanı ve kuvvet komutanları kanuni üye olarak bulunmakta, bütün subaylar gibi, kıdemlerine göre, holdingin kazançlarından kâr hissesi almaktadırlar. Hiç şüphesiz, «*Renault - 12*»nin «Murat - 124» karşısında tutunup tutunamayacağı, kâr edip edemeyeceği, herkesten çok «*paşa*»ları ilgilendirecektir. Ve bu sermaye ve kâr hesapları kendilerini çok ilgilendirdiği içindir ki, egemen sınıfların ve onların temsilcisi burjuva politikacılarının devrimcilere karşı giriştikleri terör kampanyası, «*paşa*»ları da birinci derecede ilgilendirecek ve her türlü «*tehdit*»ler savrulacaktır.

Ancak, tıpkı içyüzleri artık maskelenemez biçimde açığa çıkmış bulunan burjuva politikacıları gibi, hangi hesaplar içinde oldukları belgelenen Çankaya'nın ve «*paşa*»ların tehditleri de, işçi sınıfımızın ve müttefiklerinin devrimci mücadelesi karşısında, bu kokuşmuş düzeni kurtarmaya yetmeyecektir. Baskı ve terör denemelerinde geçici başarılar elde edilse bile, Türkiye halklarının kurtuluşu için emperyalizme, faşizme karşı ölüm kalım kavgası veren devrimciler *Devrimci Halk Cephesi*'ni gerçekleştirerek mutlaka *Devrimci İşçi-Köylü İktidarı*'nı kuracaklardır.

işçi sınıfının faşizme karşı mücadele kararlılığı ve beşinci yılında disk

Emperyalizmin ve eğemen sınıfların baskıları karşısında en bilinçli mücadeleyi yürütmekte olan Türkiye işçi sınıfının devrimci temsilcisi DİSK, 12 Şubat'ta kutladı-

ğı dördüncü kuruluş yıldönümü dolayısıyla yayınladığı bildiride proletaryanın mücadele azmini ve kararlılığını bir kez daha belirtmiştir:

«DİSK hangi kılıkla olursa olsun, tekelci sermayenin zorba egemenliğini koruyup işçi sınıfını ezecek olan, hürriyetlerin kaatili faşizmi Türkiye'de egemen bırakmayacaktır. Özgürlükleri alınmış sürü durumuna getirilmek istenenlerin şahlanışı, anayasanın mutlak hakimiyeti doğrultusunda mutlaka zafere ulaşacaktır. DİSK bu mücadelede ne tek başınadır, ne de yalnız kalacaktır.»

Ayrıca, faşizme karşı, yürüyüş, 3 yada 7 günlük *GENEL GREV* ve mitinglerle direniş eylemlerine girişileceği açıklanmıştır.

Dört yıllık mücadelesinde 16 Haziran gibi çok ileri bir noktaya varmış olmasına ve yeni mücadelelere hazırlanmasına rağmen, DİSK yöneticileri, herhalde bazı şartlandırmaların da etkisiyle, hatalı beyanlarda da bulunmaktadırlar. Örneğin, kuruluş yıldönümü bildirisinde, *«sosyal barış için mücadele azmimizi güçlendirme gereğini belirtiriz»* gibisinden, kapitalistlerin kendi sonlarını geciktirmek için empoze ettiği ve Türk-İş gibi sarı sendikaların işçi sınıfını uyutmak için papağan gibi sık sık tekrarladığı *«sosyal barış»*, *«sosyal devlet»* edebiyatı, Türkiye işçi sınıfının en devrimci kesimini yönetmek durumunda bulunanların bildirilerine yakışmamaktadır.

Aynı biçimde DİSK'in dört yıllık çalışma döneminin bilançosunu ortaya koymak üzere yayınladığı *«DİSK'İN Dört Mücadele Yılı»* isimli broşürde de ciddi hatalar göze çarpmaktadır.

● Türkiye'de *«halklar meselesi»*nin gündemde bulunduğu ve Kürt halkının varolduğu gerçeği DİSK yöneticilerinin de oylarıyla bir parti kararı haline getirildikten sonra, DİSK'ın beyanlarında *«Türk işçi sınıfı»* denilmekte ısrar edilmesi tutarsızlıktır. DİSK'in mücadelesi Türk ve Kürt işçilerinin ortak devrimci mücadelesi, yani *«Türkiye işçi sınıfı»*nın devrimci mücadelesidir.

● Burjuva devlet yapısı ve işçi sınıfının burjuva devleti, burjuva devletinin de işçi sınıfı karşısındaki tutumları açıkseçik belli olduktan sonra, DİSK'in beyanlarında *«...devletimizin ve milletimizin hayatına kasdetme çabaları...»* gibi ifadeler yeralmamalıdır.

● *«DİSK, toplumumuzda birçok anayasal devrimlerin yapılmasını zorunlu görür ve bunların gerçekleşmesine çalışır»* diye başlayıp, *«barınmada devrim, beslenme devrimi, sağlıkta devrim, eğitimde devrim, çalışmada devrim, milli gelirde devrim, vergide devrim, işçi ücretlerinde devrim, borçtan kurtulmak için devrim»* gibi sloganlar kullanmak, *«devrim»* kavramını yozlaştırmağa çalışanların işine yarar. Anayasa mevcut düzenin yazılı belgesidir, işçi sınıfının amacı ise, mevcut üretim ilişkilerinin geri dönülmez bir biçimde yıkılması ve yeni üretim ilişkilerinin kurulmasıdır, üretim biçimi değişikliğidir. Mevcut anayasa ile bu değişiklik yapılamayacağına göre, «anayasal devrim», devrim değil, olsa olsa reformdur. Hele Dev-

rimci Eğitim Şurası'nda «*Eğitimde Devrim*» ilkesinin tutuculuğu saptanmış ve «*Devrim İçin Eğitim*» sloganı öğretmenler tarafından benimsenmişken, gerçek devrimci sınıfın temsilcileri onların gerisinde kalmamalıdırlar.

● 16 Haziran Direnişi'ni ise, DİSK yöneticileri, sosyalistler açısından değil, Kemalist bir yazarın fıkrasından alıntı yapıp sadece bir «*hak arama*» direnişi şeklinde niteleyerek işçi sınıfının bu devrimci şahlanışını işçi sınıfı ideolojisine ters bir ideoloji açısından değerlendirmek hatasına düşmüşlerdir.

Broşürün sonunda, «*DİSK..., Türkiye'nin geri kalmışlıktan, içine düştüğü emperyalizm ağından, tüm haksızlıklardan kurtulabilmesinin tek öncü, devrimci gücü olmuştur,*» denilmektedir. Beyan ne kadar iddialı görünürse görünsün, DİSK, temsil ettiği sınıf bakımından, hiç değilse, öncü gücü yaratabilecek potansiyele sahiptir.

16 Haziran'da işçi sınıfı mücadelesinde çok ileri bir adım atmış bulunan DİSK, beşinci mucadele yılında, 16 Haziran'ı tekrar ve tekrar aşarak devrimci kavgadaki kararlılığını ortaya koymak zorundadır.

devrimci sendikalara karşı patronların tertipleri ve işçilerin direnişi

İşverenlerin devrimci sendika saflarında, özellikle DİSK'te toplanan işçilere karşı baskıları gün geçtikçe şiddetlendirilmektedir. Çeşitli fabrikalarda bu yüzden binlerce kişi oturma grevine geçmiştir.

Otosan Fabrikası'nda sıkıyönetimden bu yana sendikalaşma hareketi nedeniyle ve kısmen de tensikat gerekçesiyle işten çıkartılan işçi sayısı 700'ü aşmıştır. Çıkartılan işçilerin büyük çoğunluğu Maden-İş'in üyesidirler.

Pancar Motor Fabrikası'nda, Maden-İş'e uye oldukları için patronun bir sure once dort arkadaşlarını işten çıkarmasını protesto için oturma grevi yapan 435 işçi, sarı sendikaya girmeleri yolunda kendilerine baskı yapan ustabaşıyı da kollarından bağlayarak işve enin kapısı onune bırakmışlardır.

MAN Fabrikası'nda da 16 Haziran direnişinden bu yana 50 den fazla Maden-İş uyesi işçi işten çıkartılmıştır.

Patronlar ve sarı sendikacılar, devrimci sendikacılık hareketini kırdırmak için işi adam dovdurmeye kadar vardırmaktadırlar Nitekim sarı Kauçuk-İş Sendikası'nın adamları, geçen ay DİSK'e bağlı Lastik-İş Sendikası'nın başkan vekili Yaşar Önsen'i, arife günu dövmüşler, kulağından ve alnından bıçakla yaralamışlardır.

Öte yandan, 16 Haziran direnişine yolaçan 274 sayılı Sendikalar Kanunu değişikliğini de, bazı çalışma mudurlukleri, DİSK'i ve ona bağlı sendikaları yıkacak biçimde kullanmağa devam etmektedirler Ankara'da DİSK'e bağlı hiçbir sendikaya, işyerinde çoğunluk sağladıkları halde, toplu sözleşme yetkisi verilmemektedir.

Bu baskılara rağmen, işçi sınıfının devrimci sendikaların saflarında toplanması mücadelesi yılmadan surdurulmektedir. Nitekim Ereğli Demir Çelik Fabrikaları'nda çalışan 4 bine yakın işçi, sendika aidatlarının yeni üye oldukları DİSK'e bağlı Maden-İş sendikası yerine sarı sendika adına kesilmesini protesto amacıyla işbaşında direnişe geçmişlerdir. 6,5 saat süren direniş sonunda genel müdür, Maden-İş'i muhatap tanımak ve işçilerin isteklerini kabul etmek zorunda kalmıştır

Berec Fabrikası'nda da işçilerin sarı Petrol-İş'ten istifa ederek Kimya-İş'e geçmelerinden sonra patronun devrimci sendikayı muhatap tanımaması uzerine işçiler beş günlük oturma grevi yapmış-

lar, DİSK'e bağlı sendikanın işyerinde hakımiyetini kabul ettirmişlerdir.

Kartal Superlit Boru Fabrikası'nda 278 işçi, DİSK'e bağlı Seramik-İş'e üye oldukları halde, patronun sarı Çimse-İş'le toplu sözleşme yapması üzerine direnişe geçmişlerdir.

işçi sınıfının grev hareketleri dört bir yanda hızla gelişiyor

DİSK'e bağlı sendikaların çeşitli işyerlerinde giriştikleri grev hareketleri de etkin şekilde devam ettirilmektedir. Türkiye Lastik-İş Sendikası'nın Uniroyal Otomobil Lastikleri Fabrikası'nda 630 işçi ile başlattığı grev geçen ay da sürmüştür.

DİSK'e bağlı Türkiye Hur Mensucat İşçileri Sendikası da, toplu sözleşme müzakerelerinde sonuç alınmaması üzerine 1500 işçinin çalıştığı Teknik Boya, Kasar Boya, Refigler Dokuma, Maltepe İplik ve Etel Mensucat fabrikalarında grev kararı almıştır. Grev kararı ilk olarak 450 işçinin çalıştığı Teknik Boya'da uygulanmaga başlamıştır.

İstanbul'da onceki ay 23 işyerinde 7000 dokuma işçisinin katıldığı grevi ise, Türk-İş'e bağlı sarı Teksif Sendikası patronlara satmıştır. Sumerbank işyerlerinde grev söz konusu iken sendika ağaları patronlarla anlaşmışlar, bütün primler dahil olmak üzere iki sene için 648 kuruştan işçinin emekgücünü devlete peşkeş çekmişlerdir.

Aslında, Türk-İş'e bağlı sarı Teksif'ten başka bir uygulama da beklememek gerekmektedir. Zira, Çukurova'da tekstil işçilerinin yiğit direnişini kan ve zulümle ezdiren, patronlarla ve kolluk kuvvetleriyle işbirliği yapan, işçiyi satan bu sarı Teksif'tir. Ve bu sarı Teksif'in başkanı Şevket Yılmaz da, halen Adana AP milletvekilidir!

Buna karşılık bağımsız Tekstil İşçileri Sendikası, 56 işyerinde grev kararı almış, ancak patronlar greve gidilmeden sendikanın istediklerini kabul etmek zorunda kalmışlardır.

Geçen ayın en büyük grev hareketi ise, onceki ay Türk İş'te sosyal demokrat bir çıkış yapan ve kendini ispat etmek gayretinde olan Petrol-İş tarafından Mobil, Shell ve BP'de başlatılmıştır.

Türkiye'deki akaryakıt ihtiyacının yüzde 69'unu karşılayan bu üç şirketin işyerlerindeki grevin başlatılmasıyla, hükümet tarafından ertelenmesi bir olmuştur. Hükümet adına erteleme gerekçesini açıklayan bakan, yeteri kadar akaryakıt depolaması yapılamadığı ve bu yüzden hayat felce uğrayacağı için grevin ertelendiğini ileri sürmektedir. Oysa grevden amaç, hayatı felce uğratarak işverenleri işçi isteklerini kabule zorlamaktır. Aksi halde, grev yapmak, patronun stoklarını eritmeğe yarayan bir gösteri olmaktan ileri gitmeyecektir, ki sarı sendikaların çoğunun yaptığı da budur.

sunay'ın teminatına rağmen 50.000 türkiye'li işçi almanya'dan atılıyor!

Petrix ve Grundig'in 650 işçisi, Eskişehir Entil Doküm Fabrikası'nın 125 işçisi, Pakistan Hava Yolları acentesinde çalışan işçiler, Adana'nın Karaisalı İlçesi'ne bağlı Kaja Orman İşletmesi'nin 133 işçisi, Adel Kalemcilik Fabrikası işçileri, İskenderun Kayabaş Nebati Yağ Fabrikası işçileri, Öğretmen Çorapları Fabrikası ile Şişli Yün ve Öz Sümbül Fabrikaları, İstanbul Kum Motorları Deniz Taşıtmacılığı işçileri, Dunya Gazetesi'nin fikir işçileri geçen ay içinde greve gitmişler yada evvelce başlayan grev hareketlerini sürdurmüşlerdir.

Farmitalia İlaç Fabrikası'nın Kimya-İş'e bağlı 158 işçisi, Arçelik Fabrikası'nın Maden-İş'e bağlı 2400 işçisi, Denizcilik Bankası'nda 23 000 işçi, Elsan Elektrik Motorları Fabrikası'nın 107 işçisi, 2017 tarım kredi kooperatifinin işçileri, Karamursel'deki Eternit Fabrikası'nda Serçip-İş'e bağlı 200 işçi grev kararı almışlardır.

İmar ve İskan Bakanlığı Ahşap Prefabrik Konut İnşaat Amirliği'nden 250 işçi, arkadaşlarının tasfiyesine karşı bakanlık önünde bir protesto gösterisi yapmışlardır.

Yapı İşçileri Sendikası geçen ay yayınladığı bildiride, İstanbul Boğaz Köprüsü inşaatında çalıştırılan işçilerin sağlık şartlarının hiçe sayıldığını ve sendikalaşma hareketi yüzünden dövüldüklerini açıklamıştır. Tes-İş Federasyonu da bir bildiri yayınlayarak, kamu kesiminde çalışan işçilerin aylardır ücret almadıklarını açıklamış ve *«işçi öfkesinin önüne geçmeye sendikacıların da gücü yetmeyecektir»* demiştir.

Türk-İş Konfederasyonu içerisinde dört sosyal-demokrat sendikacının ortak çıkışı yüzünden patlak veren bölünme, Türk-İş'e bağlı sendikalarda da kendisini göstermiş ve ilk olarak Deniz Yol-İş Sendikası, sağcılarla sosyal demokratlar arasında parçalanmıştır.

İşçilerin mücadelesi, Ankara ve İstanbul'da çıkan işçi gazeteleriyle de yeni bir alan kazanmıştır. Guntherm'de ve Tekel'de çıkan Gerçek gazetelerinden sonra, Derby Lastik Fabrikası işçileri de *«Derby Gerçek»* adında bir gazete yayınlamağa başlamışlardır. Ankara'da ise, çeşitli fabrikaların işçileri, genç devrimcilerin de desteğiyle *«Öncü İşçi»* adında bir gazete yayınlamışlardır.

Türkiye'de çalışma alanı bulamadıkları için yurt dışında Avrupa kapitalistlerine satılan Türkiye'li işçilere uygulanan sömürü ve baskı son haddini bulmuştur. Cumhurbaşkanı Sunay'ın Almanya'ya yaptığı tantanalı ziyaret sırasında en yetkili ağız olarak verdiği teminata rağmen, Stuttgart'ta turist pasaportlu Türkiye işçilerinin lojmanları Alman polisi tarafından basılmış, 30 işçi yakalanarak Türkiye'ye iade edilmiştir. Alman basını da, en az 50 bin turist Türkiye'li işçinin sınırdışı edileceğini açıklamıştır.

Bayer'in Leverkusen Fabrikası'nda işsiz bırakıldığı için personel müdürünü öldüren Türkiye'li işçi Hüseyin Turan Alman polisi tarafından hunharca katledilmiştir.

Stuttgart işçileri de, Türkiye'de artan faşist baskılar karşısında tepki göstererek bir bildiri yayınlamışlar ve zulüm erbabına şu kesin uyarıyı yapmışlardır: *«Son günlerde yaptığınız Savak tipi polis baskınlarınızla en iğrenç yağmacı, ırz düşmanı hareketlerinizi tarihin affetmez kanunları önünde izliyoruz. Bir gün -ki o günler yakındır- ezilenler haksızlığa son vermek için harekete geçtiklerinde, onlara insan hayatına saygısızlık suçu yüklemeyiniz.»*

tütün üzerine oynanan alçakça oyunlar ve köylülüğün gelişen direnişi

İşçi sınıfının mücadelesi yanında işçi sınıfının temel müttefiki yoksul köylünün ekonomik mücadelesi geçen ay tütün piyasasının açılması nedeniyle Ege'de yoğunlaşmıştır. İpleri emperyalizmin elinde bulunan tüccar-tefeci-Tekel üçlüsü, bu yıl da yoksul köylüye bir yıllık emeğinin karşılığında alçakça oyunlar oynamışlardır.

Tekel bu yıl da tütüne baş fiyat olarak 15,25 lira vermiştir. Oysa geçen yıl yapılan devaluasyondan sonra baş fiyatın en azından 25 lira olması gerekmekteydi. Geçen yılki baş fiyata göre hiçbir fark getirmeyen baş fiyattan daha da önemlisi, yoksul köylünün büyük çoğunluğunu ilgilendiren ortalama fiyattır. Ortalama fiyat ise, bakanın *«10 liradan aşağı düşemeyecek»* garantisine rağmen çok daha aşağılara düşmüş ve tütün çok yerde ıspanak, pırasa fiyatına satılmıştır.

Bu yılki piyasanın en büyük oyunu ise, tarımsal döviz kuru üzerinde yapılan değişiklikler olmuştur. 1970 devaluasyonu ile başlıca tarımsal ürünlere her 1 ABD doları karşılığında verilen 12 liralık döviz kurunu, hükumet, piyasanın açılmasından birkaç gün önce 13 liraya çıkartmıştır. Ancak, kurun 13 liraya çıkartılacağını önceden öğrenen bazı tüccar ve ihracatçılar, piyasa açılmadan

birkaç gün once ekiciden buyük partileri eski kur üzerinden kapatmışlardır. Boylece bir kur oynaması yüzunden tuccar ve tefeciler bir iki gunde milyonlar vurmuşlardır.

Bu oyunlar ve vurgunlar karşısında tutun üreticileri her uğradığı yerde Tekel Bakanını *«Tekel bizi sattı»* diye protesto etmişlerdir.

Karadeniz tütun ekicileri adına Samsun Merkez Zıraat Odası, baş fiyat asgari 25 lira olarak tesbit edilmediği takdirde direnişe geçeceklerini açıklamıştır.

Orman Muhendisleri Odası'nın 17. Genel Kurulu'nda ise orman köylusunun durumu ile ilgili olarak kabul edilen bir karar tasarısında, *«10 milyon orman koylusunun hakim çevrelerin çıkarlarına uygun olarak işleyen devlet mekanizması ile herbiri milyoner olan kereste ve odun tuccarlarının açık somurusune hedef yapıldığı,»* açıklanmıştır.

Doğu Anadolu'da ise, kışın şiddetlenmesiyle halkın çilesi son haddini bulmuştur. Ağrı da ısı sıfır altında 44 dereceye kadar düşunce, halk, vilayet onunde *«komur, komur»* diye bağırmıştır.

Doğu'da jandarma zulmunun yeni bir orneği Hakkari'de gorülmuştur. Yuksekova İlçesi'nın Tuloren Koyu'nden Mehmet Turan İran sınırına üç saat mesafede jandarmalar tarafından kaçakçılık yaptığı için vurularak oldürülmuştur Oysa Hakkâri'nın yoksul koylulerinin çobanlık yapmaktan başka geçim imkanı yoktur, o da boğaz tokluğuna. . Kaçakçılığı, buyuk suru sahibi ağalar yapmakta, İran'a hayvan kaçırarak milyonlar kazanmaktadır Ama ağaların devleti, *«kaçakçılık yapıyorlar»* diye ağaların hizmetindeki yoksul köylulere çullanmakta, kanını dokmektedir.

Bu baskı, sömüru ve zulumlerle bir kat daha bilenen yoksul koylunun demokratik mucadelesi, her geçen gun daha orgütlü hale gelmektedir. Önceki ay İzmir'de toplanan Birinci Üreticiler Kurultayı'ndan sonra Mart ayı başında da Adana'da yoksul koylulerı temsilen binden fazla delegenin katılacağı bir *«Topraksızlar Kurultayı»* toplanacaktır.

öğretmenlere karşı girişilen baskılar ve tös'ün mücadele kararı

Şehir küçük burjuvazisinin devrimci kesimi geçen ay da ağır baskılarla karşı karşıya kalırken, bu kesimin mücadelesi kitle hareketleriyle yeni mesafeler almıştır.

Manisa'nın Kula İlçesi Dörtlüce Köyü İlkokulu Müdürü Hüseyin Ergün, TÖS'lu olduğu için, köyün tutucu unsurları tarafından başına hayvan yemliği ve yular geçirilerek dövulmustür. TÖS Kayseri Şubesi de silah arama bahanesiyle polis tarafından basılmış, beş öğretmen gözaltına alınmıştır.

Dinar'da TÖS Şubesi dinamitlenmiş, öğretmen M. Ali Akpınar ile arkadaşı Hüseyin Bayer ağır yaralanmıştır. Malatya'nın Aybastı İlçesi'nde de TÖS binasına tahrip kalıbı atılmıştır. Çorum'un Alaca İlçesi'ndeki TÖS Şubesi, bir grup sağcının saldırısına uğramış, Süleyman Bora ve Naki Yılmaz adındaki öğretmenler dövülmüştür. TÖS Adapazarı Şubesi'nin öğretmenlere yapılan saldırıları protesto amacıyla duzenlediği miting de, sağcıların saldırısına uğramış, çıkan çatışma sonunda dördü öğretmen olmak üzere 7 kisi yaralanmıs, 16 kisi de gözaltına alınmıştır. TÖS'ün Tavşanlı Şubesi'yle Batman Öğretmenler Derneği lokalleri de sağcı zorbalar tarafından tahrip edilmiştir.

Saldırıların arttığı ve öğretmenlerin can güvenliğini ortadan kaldıran bir noktaya ulastığı gerekçesiyle TÖS Genel Merkezi, 9-13 Şubat tarihleri arasında düzenlediği Devrimci Eğitim Şurası'nı ertelemiştir.

Devrimci Eğitim Şûrası'nı erteleyen TÖS Genel Merkezi, buna karşılık 10 Şubat'ta Ankara'da şube başkanlarının da iştirakiyle TÖS Danışma Kurulu'nu toplamıştır. İki gün süren toplantıda *«bugün toplumun ve ülkenin içinde bulundu_u durumun vahim olduğunu»* saptayan öğretmenler şu bildiriyi yayınlayarak direnmeye azmetmişlerdir:

«Biz öğretmenler, üstümüze dinamit değil, ölüm yağdırsalar, bütün baskılara ve her türlü iftiraya aldırmadan, halkımızı bilinçlendirme çabalarımızı sürdürerek onun örgütlenmesine yardımı edeceğiz. Bu görevin başa ulaşması sırasında, bütün devrimcilerin ve yurtseverlerin bizimle birlik olacaklarına ve böylece halkımızın gittikçe azgınlaşan faşizmi yeneceğine inancımız tamdır.»

Uluslararası Öğretmenler Sendikaları Federasyonu (FİSE) de, son saldırılar karşısında, TÖS'e, Asya, Afrika, Amerika ve Avrupa'da 12 milyon öğretmeni temsil eden 49 öğretmen örgütünün dayanışmasını bildirmiştir.

küçük burjuvazi işçi ve köylü yığınlarının mücadelesine katılıyor

Öte yandan, İlkokul Öğretmenleri Sendikası (İLK-SEN) de, 17 ilde bölge toplantıları düzenleyerek öğretmen ve yurt sorunlarını tartışmış, son toplantıdan sonra yayınladığı bildiride şu açıklamayı yapmıştır:

«Biz işçi ve yoksul çocukları, onlarla, halkımızla bütünleşip anayasal haklarımızı korumakta kararlıyız.»

Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Genel Kurulu da, *«işçi ve köylü yığınlarının baskı ve teror kanunlarına karşı mücadelesine katılma kararı»* almıştır.

Türkiye'nin dört bir yanında çeşitli baskılar altında görev gören genç idarecilere saldırılar da son günlerde yoğunlaşmıştır. Tokat'ın Erbaa İlçesi'nde devrimci gençlere saldıran sağcı zorbalar, daha sonra aralarında belediye başkanının liseli oğlu da bulunduğu halde, Kaymakam Ahmet Temizer'in evi önüne giderek *«Kahrolsun komünistler!»* diye bağırmışlar, kendilerine müdahale eden kaymakamı da hırpalamışlardır.

Türkiye Barolar Birliği, önceki ay başlattığı ilerici tutumunu geçen ay da sürdürerek yeni teror tasarılarına karşı çıkmıştır.

Türk Hukuk Kurumu da, *«yılın hukukçuları»*nı açıklarken, İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu'nu da *«hukuk diplomasına sahip hiçbir kimseye yakışmayacak tutumu»* nedeniyle «KARA LİSTE»nin başına yerleştirmiştir.

Köln'de Türk Gençliği Kültür Kulübü, CIA parasıyla devrimcilere tuzak hazırlayanlara artık verilecek ihtar olmadığını, ikinci kurtuluş savaşımızın başladığını, bu savaşı durdurmaya çalışanlar hangi yönden ve hangi zümreden gelirlerse gelsinler *«halk ve devrim düşmanı»* olacaklarını açıklamıştır.

Personel rejiminde yapılan değişikliklerin kamu görevlileri ve emeklilerde yarattığı tepkiler de şiddetlenerek devam etmektedir. Ziraat Bankası Personeli Sendikası yöneticileri, bankanın 800 şubesinde çalışan 20 bin personelin eyleme geçeceğini açıklamıştır. Emekliler ise geçen ay çeşitli direniş eylemlerinde bulunmuşlardır. Tüm Sivil-Asker Emekli, Malul, Dul ve Yetimlerin Haklarını Koruma Komitesi» de, binlerce kişinin iştirakiyle meclise bir protesto yürüyüşü düzenlemiştir. PTT Teknik Personeli de, bütün Türkiye'de *«iş yavaşlatma»* direnişine geçeceklerini açıklamıştır.

kolluk kuvvetleri, bütün türkiye'de «öğrenci avı»na hız veriyor

Milli Güvenlik Kurulu'nun yeşil ışık yakmasından sonra polis kuvvetlerinin komandolarla birlikte SBF ve Hacettepe Öğrenci yurtlarına vahşice saldırmasının yanı-

sıra bütün Türkiye'de de gençliğe karşı alçakça tecavüzler sürdürülmektedir.

İçişleri Bakanlığı Önemli İşler Dairesi'nin 8.12.1970 tarihinde valiliklere «*çok gizli*» kaydı ile duyurduğu bir «*huzur planı*»na göre, koylere iftira dolu broşürler dağıtılarak köylüler devrimci gençlere karşı kışkırtılmaktadır. Bu planın da baş tertipçisi, «halk düşmanı» Haldun Menteşeoğlu'dur.

Bu «huzur planı»nın bir uygulaması 24 Ocak'ta Aydın'ın Dalama Bucağı Karahayıt Koyunde görülmüş, söz konusu broşürle kandırılmış köylüler, kendileriyle konuşmaya gelen devrimci gençleri «*katil vacipti, komünistler*» diye silahlarla köyden kovalamışlardır. Üstelik gençler savcılık tarafından, 142. maddeye göre tutuklanma talebiyle mahkemeye verilmişlerdir.

Esasen jandarmasıyla, polisiyle, Menteşeoğlu'nun kolluk kuvvetleri Türkiye'nin dört bir yanında yoğun bir «*öğrenci avı*»na girişmişlerdir.

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını yakalamak bahanesiyle Samsun'da bir otele baskın yapan polis, 22 öğrenciyi gözaltına almış, İnşaat Fakültesi öğrencisi M. Ali Akıncı'yı silah çektiği gerekçesiyle tutuklatmıştır. Bugüne kadar «Deniz Gezmiş» diye yakalanan gençlerin sayısı 7'yi bulmuştur. «Deniz Gezmiş'i yakalama» harekatında polisin alet edildiği komplolara tahammül edemeyen bir emniyet mensubu da Samsun'da intihar etmiştir.

İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi öğrencisi ve Dev-Genç üyesi Yüksel Başturk, polise mukavemette bulunduğu gerekçesiyle tutuklanmıştır. Yozgat'ta lise son sınıf öğrencilerinden Gazi Sungur, Ali Ekber Ertuğrul, Fatih Atila, Ali Ceven ve İbrahim Dumlupınar kendi yazdıkları bir bildiriyi dağıtırlarken, «*komünizm propagandası*» yaptıkları iddiasıyla polisler tarafından yakalanmış ve dört saat süreyle şehir içinde dolaştırılarak halka teşhir edildikten sonra tutuklattırılmışlardır. Öğrencilerden Gazi Sungur, hemen ertesi günü ruhsatsız tabanca taşımak, ve komünizmi öven bildiri dağıtmak iddiasıyla 1 yıl hapse mahkum edilmiştir. Bursa'da Önder Sevgi, Cemil Alış, Mehmet Uygun, Şeref Çalışır ve Süleyman Karabaş adındaki gençler de «*halkı hükumet aleyhine kışkırtıcı mahiyette beyanname dağıttıkları*» gerekçesiyle tutuklanmışlardır. Çorum'da Dev-Genç üyesi oldukları ve duvarlara propaganda afişleri astıkları iddiasıyla 13-15 yaşlarında dört çocuk polis tarafından nezarete alınmıştır. Dört çocuğun herhangi bir derneğe girmeyecek yaşta oldukları ve Dev-Genç'le ilgileri olmadığı anlaşılmıştır. Mardin'de yürüyüş yapan liseli öğrencilere sağcı zorbalar tarafından «Komünistleri geçirtmeyiz» diye saldırılmıştır.

Artvin'de bir süre önce bir sessiz yürüyüş yapan Kazım Karabekir Lisesi öğrencilerinden 65'i ise İl Yüksek Disiplin Kurulu kararıyla okuldan ihraç edilmişlerdir.

Göksun İlçesi'nde Dev-Genç'li militanlardan Süleyman Aslan, Mehmet Zihni Çetiner, Fikret Babuş, Kemal Aykaç ve Engin Mert, «*El Fetih'e kaçmak istedikleri*» ihbarı üzerine jandarmalar tarafından yakalanmış, Süleyman Aslan derhal tutuklanmıştır. Erzurum'da bir otele baskın yapan siyasi polis, Mehmet Çatak, Mahmut Özen ve Sepban Özdemir isimli gençleri «*kurtçuluk propagandası yaptıkları isyan ve sabotaj hareketlerine hazırlandıkları*» gerekçesiyle tutuklattırmıştır. Aynı yerde bulunan gençlerden Muhsin Gür ve Mehmet Aslan polisin elinden kurtulmuşlardır. Kulp İlçesi'nde Fuat Yıldırım, Doğu Devrimci Kültür Ocakları'nın bastığı bildiriyi dağıttığı için, «kürtçülük propagandası» iddiasıyla tutuklanmıştır. Adana'da da polisin devrimci avına çıktığı ve iki devrimci gencin komandolara linç ettirilmek istendiği açıklanmıştır.

Öğrenci avı şiddetlenirken, İstanbul emniyetinin, daha çok

toplum polisi kadrosundan alınan judo bilir yeni bir ekip kurarak siyasi polis emrinde *«öğrenci avı»* için görevlendirdiği basında açıklanmıştır. Bu ekip, çeşitli nedenlerle aranan 242 öğrenciyi yakalamakla görevlidir.

İçişleri Bakanlığı, ayrıca, Ankara, İzmir, İstanbul gibi üniversite ve yüksek okul bulunan illerin emniyet müdürlüklerine gizli bir genelge göndererek, öğrenci olaylarına karışan öğrencilerle, dernek, birlik, temsilcilik ve cemiyetlerde faal görev alan gençlerin isimlerini fişlenmek üzere istemiştir.

Devrimci gençliğe karşı alınan olağanüstü terör tedbirleri, Dev-Genç Yürütme Kurulu üyesi Edip Sakarya'nın duruşması sırasında da görülmüş, duruşma dolayısıyla adliyenin etrafı yüzlerce polis tarafından sarılmıştır. Sakarya'nın avukatı Kemal Kumkumoğlu müvekkilinin hayatının tehlikede olduğunu, bu yüzden silah taşıdığını söyleyince, yargıç adalet tarihinde görülmemiş bir gerekçe ile, *«hayatı tehlikede olan bir insan için en emin yer cezaevidir»* diyerek tahliye isteğini reddetmiştir. Sakarya tekrar cezaevine götürülürken boş durmayan polis, duruşmayı izlemeye gelen bazı devrimci gençleri yakalamıştır

polis himayesindeki komandoların ve sosyal demokratların devrimcilere saldırıları

SBF baskınının yarattığı geniş tepkilere rağmen, Menteşeoğlu polisleri, bir yandan *«öğrenci avı»nı* sürdürürken öte yandan da sağcı komandolarla işbirliği yaparak devrimci öğrencilerin barındığı yurtları basmaktadır.

Olaylar nedeniyle bir süre kapatılmış bulunan İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nin açılışı sırasında fakülteyi toplum polisleri ve sivil polisler basmışlar, şebeke kontrolu yaparak 12 kişiyi gözaltına almışlardır.

İstanbul'da Tokat ve Bitlis öğrenci yurtları basılarak yapılan aramada bazı savunma araçlarıyla, sol yayınlara elkonulmuştur. İTÜ Öğrenci Birliği de, 5 Şubat gecesi polisin bütün fakulteleri aradığını, koridorlardaki afişleri yırttığını, öğrencilere ait dolapları kırdığını açıklamıştır.

Polisin teşvik ve himayesindeki komandolar ise, İstanbul Üniversitesi İşletme, Fen ve Edebiyat fakültelerini arka arkaya basmışlar, silah, dinamit lokumu ve molotof kokteylleriyle binaları savaş alanına döndürmüşlerdir.

Polisin ve sağcıların sebebiyet verdiği olaylar üzerine İstanbul Üniversitesi Senatosu, *«olayların can ve mal güvenliğini kaldıracak şekilde geliştiği»* gerekçesiyle üniversiteyi kapatmıştır. Oysa, İstanbul Üniversitesi yöneticilerinin ve öğretim üyelerinin çoğunluğunun, gerek devrimcilere karşı girişilen baskı hareketleri, gerekse üniversite özerkliğini ortadan kaldırma yolundaki teşebbüsler karşısında işbirlikçi bir tutumda oldukları bilinmektedir. Hatta bazı üniversite yönetici ve öğretim üyelerinin, komandoları kışkırtarak üniversitenin kapatılmasına zemin hazırlamak yolunda büyük gayretler sarfettikleri söylenmektedir.

İki ay önce *«silah bırak»* ihanetini tezgahlayan Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu ise, devrimci gençlere saldırıda, sağcı komandolardan hiç de geri kalmamaktadır. Ankara Tıp Fakültesi Morfoloji Enstitüsü'nde de sosyal demokrat gençler, afiş asmak meselesinden Dev-Genç üyeleriyle silahlı çatışmaya girmişler, evvelce açtıkları *«silah bırak»* kampanyasını en başta kendilerinin hiçe saydıklarını göstermişlerdir.

Faşist komandoların giriştikleri zorbalık hareketleri halkta da büyük tepki yaratmaktadır Nitekim Sarıyer'de Orman Fakültesi'nde kalmakta olan bir grup komando, bir sinemada *«Başbuğ*

Türkeş» marşı söylemeye başlayınca seyirciler tarafından dövulerek sinemadan dışarı atılmışlardır.

İzmir'de devrimci gençlik, amerikan gemilerini kaçmağa mecbur bıraktı

Gençliğin anti-emperyalist ve anti-faşist mucadelesi, bütun «*huzur plan*»larına, «*devrimci avlan*»na, baskılara, baskınlara, tutklamalara rağmen sürmektedir.

Amerikan 6. Filosu'na ait bazı gemilerin tekrar İzmir limanına girmeleri uzerine yuzlerce devrımcı genç «*Kahrolsun Amerika*» sloganlarıyla bir protesto yürüyüşü yapmışlardır. Polis öğrencilerin uzerine saldırarak 45 kişiyi gözaltına almıştır. Devrımci gençlığın tepkısı karşısında Amerıkan gemıleri, ziyareti yarıda keserek Pire'ye hareket etmek zorunda kalmışlardır.

Özel okullar konusundakı dırenışler ise devam etmektedir. İstanbul'daki onbir ozel okula mensup bınlerce öğrenci «*devlet eliyle eğitim*» amacıyla bir yuruyuş ve mıtıng yapmışlardır.

İzmir de de Dev-Güç ve ozel yuksek okul ogrencileri, bınlerce kişının katıldığı bır «*hukumeti protesto mitingi*» yapmışlardır.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakultesi öğrencileri, üniversıtenın geç açılması ve sık sık kapatılması nedenıyle ara sınavların 10 Şubat'ta yapılmasına karşı çıkarak 20 Şubat'a bırakılmasını istemişler, yonetım kurulunun ısteği kabul etmemesi uzerıne sınavlara gırmemişlerdir. Bunun uzerıne fakulte genel kurulu, sınavları 25 Şubat'a bırakmak zorunda kalmıştır.

İstanbul Unıversıtesı Kimya Fakultesi Dekanı sağcı Saffet Rıza Alper'in hâlâ koltuğunu ışgal etmesı karşısında oğrencıler dekanın kapısını siyaha boyayıp uzerıne «*yobaz dekan*» yazmışlar, dekan ıstifa etmedıkçe boykotu surdureceklerını açıklamışlardır. Ankara Üniversıteşi Fen Fakultesi'nın devrımcı oğrencıleri de, sağcı komandoların polısın desteğinde fakulteyi ışgal ettıkleri ve can guvenlığı kalmadığını açıklayarak boykot kararı almışlardır. Dıyarbakır Tıp Fakultesi asıstanları ise, fakulte yönetımını protesto eden bir yuruyuş yapmışlardır.

Üniversıteye gıremeyen gençler de İstanbul Üniversitesi rektörluk binasını yarım saat ışgal etmişler, ancak polıs zoruyla çıkartılabılmişlerdir.

Paris'teki Turkıye'lı oğrencıler arasında devrımcı gençlerın hakimiyetı ve ustunluğu, 13 Şubat'ta yapılan Fransa Turk Öğrencı Birlığı seçımlerınde de ıspatlanmıştır. Fransa Turk İşçı Birlığı ile ortak çalışma yapmayı ve ışçi-gençlik dayanışmasını gerçekleştırmeyı amaçlayan ve tüm devrimci gençlerı marksist-lenınıst ilkeler çevresinde birleştiren Birlik Grubu, 96 oğrencının katıldığı seçimde 66 oy almış, sağcılar ise sadece 23 oy elde edebılmıştır. Husnu Dıllı'nın başkanlığında kurulan F.T.Ö.B. Yonetim Kurulu'na Salih Pekin, Nejat Fıruzkuhi, Doğan Yurdakul, Muzaffer Tunçağ, Çelık Bilge ve Nedım Demırtas seçilmislerdir.

devrimcl yazarlara, mütercimlere, yayıncılara ve kitabevlerine baskılar

Emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin devrimci yayınlar üzerindeki baskıları da şiddetlenmektedir. Ho Şi Minh'ın kitabını yayınladığı için mahkum edilen ve mahkumiyeti kesinleşen Toplum Yayınevi Yönetmeni Remzi İnanç Beypazarı Cezaevi'nde ve güç şartlar altında hürriyetsizliği yaşarken, bir başka yazarın mahkumiyeti daha kesinleşmiştir. Sovyet romancısı Gladkov'un «*Çimento*» adlı eserini çevirdiği için hakkında 142. madde-

den dava açılan Attila Tokatlı'nın 15 ay hapis, 3 ay sürgün cezası Yargıtay Ceza Daireleri Kurulu'nda 20'ye karşı 24 oyla onanmıştır.

Öte yandan Yaşar Kemal'in üç yıl önce ANT Haftalık Dergi'de yayınlanan «*Jurnalcilik Üstüne*» başlıklı yazısından dolayı yazar ve o sıradaki sorumlu müdürümüz Yaşar Uçar İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde «*sınıfları tehlikeli surette kin ve adavete tesvik*» iddiasıyla 6'şar ay hapse mahkum edilmişlerdir. Mahkumiyetler daha sonra para cezasına çevrilmiştir.

Yine Yaşar Kemal'in «*Vatan İhaneti Katmerleşiyor*» başlıklı yazısından dolayı yazar ile genel yönetmenimiz Doğan Özgüden hakkında aynı iddia ile açılan bir dava ise Toplu Basın Mahkemesi'nde avukatımız Müşür Kaya Canpolat'ın savunmasından sonra beraatle sonuçlanmıştır.

Savcılık ANT hakkında üç yeni soruşturma açmıştır. ANT'ın 8. sayısında yayınlanan «*Köylülerin mücadelesi çıkar düzenini sarsmaktadır*» ve «*Emekçilerin halklar meselesinde kaypak tutumu*» başlıklı yazılardan dolayı, dergimiz baskıya verildiği sırada, Doğan Özgüden sorguya çağrılmış bulunmaktadır. Ayrıca sorumlu müdürümüz İnci Özgüden hakkında da 9. sayıda yayınlanan «*Halklarımız faşizme karşı direnecektir*» başlıklı yazıdan dolayı soruşturma açılmıştır.

Sol Yayınları sahibi Muzaffer Erdost ise, Lenin'in «*Ne yapmalı*» adlı eserini yayınladığı için Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde 7,5 yıl hapse mahkum edilmiştir.

Yayın alanındaki baskı sadece yazarları ve yayıncıları hedef almamaktadır. Anadolu'da devrimci yayınları yaymak için her türlü baskıya göğüs geren dağıtıcı ve kitapçıların da mal ve can güvenliği tehlikeye düşürülmektedir. Son olarak Sivas'ta devrimci kitaplar satan Ayhan Şahin'e ait Ata Kıtabevi, MNP Gençlik Kolu İkinci Başkanı Ahmet Erol tarafından dinamitlenmiştir. Patlamadan dolayı Ata Kıtabevi'nde 50 bin liralık zarar tesbit edilmiştir. İstanbul'da da AP İl Başkanı Faruk Ilgaz ve adamları sol kitapları satan kitapçılara tek tek baskı yapmakta, başlarına polisi musallat etmektedir.

"Şehir Gerillası" ve yasakları aşmak...

«Brezilya'lı ünlü gerillacı Carlos Marighella'nın vaktiyle öldürülmesinden sonra «Şehir Gerillası El Kitabı» adıyla bütün dünyada, bu arada Fransa ve Türkiye'de yayınlandı. Fakat hem Fransa'da, hem Türkiye'de çıkar çıkmaz toplatıldı. Fransız yayıncıları toplatma kararına çok sert tepki gösterdiler; Yirmi iki yayınevi birleşerek ve sorumluluğu ortaklaşa üstlenerek «Şehir Gerillası El Kitabı»nı yeniden yayınladılar. Aştılar Fransız Hükümetinin koyduğu yasağı. Bizde ise hem kitap toplatıldı, hem yayıncısı mahkemeye verildi, hem de kitabın kapak ressamı hakkında kovuşturma açıldı, fakat yayıncılarımızdan henüz bir ses yok.»

(FAKİR BAYKURT - Cumhuriyet, 16.2.1971)

partililere karşı işlenen cinayetler karşısında tip yönetici kliğinin pasifizmi

Türkiye'de anti-emperyalist ve anti-faşist mücadele en sert noktasına yaklaşırken 10. yıldönümünü kutlayan Türkiye İşçi Partisi'nde *«tepeden inme parti yıkıcılığı»* yanında, revizyonistlerin iç kavgaları da partiyi yeni bunalımlara sürüklemiş, devrimci atılımlara ayak uyduramaz hale düşürmüştür.

8-17 Ocak tarihleri arasında *«faşizme hayır»* kampanyası düzenleyen yönetici klik, sırf iş yapıyor görünmek için sanneye koyduğu bu *«bütünsel mücadele»*ne 300'e yakın partilinin nezarete alınmasına, bir kısmının tutuklanmasına ve dövülmesine sebep olduktan sonra, sanki faşizm bir hastalık bir konu imiş gibi, birdenbire mücadele(!)yi kesmiştir. O kadar ki, TİP Amasya İl Başkanı Şerafettin Atalay'ın alçakça öldürülmesi karşısında bile teşkilata gönderilen bir genelgede bir paragraflık değinmeden başka herhangi bir tepki göstermemiştir.

Partinin ön saflarında mücadele ederken canlarını veren parti mihtanlarına karşı yönetici kliğin umursamazlığının ilk örneği de değildir bu... Antakya'da TİP kurucusu Yalçın Ergonul'un geçen yıl öldürülmesi olayında da TİP yöneticileri susmuşlar, olayı basına dahi yansıtmamışlardır. Sonradan tesbit edildiğine göre Ergonül'un öldürülmesi şöyle olmuştur:

Duvar serpme ve boya ustası olan 50 yaşlarındaki Yalçın Ergonül, Hatay'ın en eski sosyalistlerindendir. 1965'te de Hatay'da TİP'i kurmuş, seçim döneminde il başkanlığı yapmıştır. Parti yöneticilerinin pasif tutumu karşısında daha sonra Dev-Genç yöneticileriyle ilişki kuran Ergonül, devrimci gençlere kendi evinde bir oda vermiştir.

Bütün ömrü boyunca sosyalizm için mücadele eden Yalçın Ergönül, geçen Haziran'ın 14'ünde, evinin bahçesindeki portakal ağacına asılı olarak bulunmuştur. Olaydan sonra bahçeye dolışan nurcular, *«bütün sosyalistlerin sonu böyle olacak»* şeklinde konuşarak işin içinde bir siyasi cinayet olduğunu ima etmişlerse de, o anda kesin bir delil elde edilememiştir. Meseleyi büyütmemesi için Ergonul'ün annesine baskı yapılmış, bazı kişiler olayla ilgilenmişlerse de, TİP'in eski Hatay Milletvekili Yahya Kanbolat, *«Olan olmuş, büyütülecek bir şey yok...»* diye olayı küllendirmiştir. 10 Ağustos'ta Yalçın Ergonul'un ablası Hatay'a gelmiş, Avukat Abidin Özkan vasıtasıyla meseleyi kurcalamış, ceset mezardan çıkartılmış, fakat aradan çok zaman geçtiği için otopsi yapılamamıştır.

Cinayet, Eylül ayında bir öğretmenin sağcılar tarafından kaçırılması sırasında meydana çıkmıştır. Öğretmen Okulu öğretmenlerinden TÖS üyesi Yusuf adındaki devrimci, beş kişi tarafından eter koklatılıp bayıltılarak otomobille Payas'a kaçırılmıştır. Otomobilde giderken kendine gelen öğretmen, zorbaların aralarında Yalçın Ergonul'ün katli üzerine konuştuklarını, İbrahim Aslan'ın *«Bunların salunu eter koklatıp bayıltık, ondan sonra astık,»* dediğini, diğerlerinin de, *«Bunu da Payas'tan denize atacağız»* diye kendisini öldürmekten bahsettiklerini duymuş ve bir köyün yakınından geçerken kendisini atabadan atarak kurtulmuştur. Öğretmenin uyarması üzerine, beş kişi yakalanarak tutuklanmıştır. Yakalanan zorbalar Türk Ocağı'na mensup olup, arkalarında pamuk ağaları ve türkmen beyleri bulunmaktadır. Ancak, Milli Savunma Bakanı Topaloğlu'nun canı ve zorbaları himaye ettiği, hatta kendilerini kurtarmak üzere söz verdiği Hatay'da ısrarla söylenmektedir.

İşte TİP yönetici kliği, Hatay eski İl Başkanı'nın öldürülmesi olayı ile hiç ilgilenmediği gibi, Amasya İl Başkanı'nın öldürülmesi karşısında da, *«anti-faşist mücadele»* edebiyatına rağmen hiçbir şey yapmamıştır.

Böylesine bir pasifizm içerinde bulunan ve «*bildirisel mücadele*» ile sosyalistlerin gözlerini boyadığını zanneden merkez yürütme kurulu, 3 Şubat tarihli bildirisinde, bütün demokratik kuruluşların Behice Boran'ın işareti üzerine anti-faşist mücadeleye girıstiklerini de iddia edebilmektedir.

Oysa, Türkiye'nin içinde bulunduğu objektif durum gereği, anti-faşist mücadele, parti yöneticilerinden çok önce başlamıştır. Üstelik, «Emek» yönetici klığı, doğru şekilde gelişen anti-faşist mücadeleyi güçlendirmek şöyle dursun, ANT'ın geçen sayılarında da belirtildiği gibi, meseleyi «*burjuva devletini kurtarma operasyonu*» biçiminde koyarak, hareketi yozlaştırmağa kalkışmıştır. Bunun en son örneği ise, Orgeneral Tağmaç'ın mahut demeci karşısında TİP Yönetim Kurulu'nun bir bildiri yayınlayarak «*silahlı kuvvetleri işçi sınıfı - burjuvazi mücadelesinde tarafsız olmaya*» davet ederek burjuva devlet anlayışına teslimiyeti bir kez daha belgelemesi olmuştur.

TİP'in 10 kuruluş yıldönümü dolayısıyla genel merkezin Tepebaşı Gazinosu'nda düzenlediği kutlama töreninde de, yönetici klik, parti şehitlerini anmayı dahi akıl edememiş, törenin sonunda Petrol'te 46 günden beri grevde bulunan bir işçi mikrofona gelerek «*Bizim kurtuluşumuz için ölen işçileri, gençleri, parti yöneticilerini anmak üzere sizleri saygı duruşuna davet ediyorum*» demek zorunda kalmıştır.

revizyonistler birbirine girerken
tip içinde devrimci direniş güçleniyor

Kuruluşunun 10. yılında yönetici klik, eski genel başkanın *revizyonizme hizmette ben de varım* demesi ve bu konuda «Emek»çilerin tekelini kabul etmemesi üzerine Aybar'ı tasfiye ederek partı içinde revizyonizmin tek temsilcisi haline gelmiştir.

Hatırlanacağı üzere TİP 4. Büyük Kongresi'ne «*bütün sapmaları tasfiye*» sloganıyla gelen, ancak MDD görüşüne bütün silahlarıyla saldırıp «*MDD'ciliği tasfiye*» kararı çıkartan «Emek» klığı, iki yıl önce genel başkanlıktan düşürmek için partiyi parçalamayı dahi göze aldıkları Aybar aleyhine tek söz etmemişlerdi. Çünkü Aybar'a sempatisi olduğunu tahmin ettikleri delegeleri de kendi saflarına çekerek revizyonizmi tamamen kendi patentleri altına almak hesabındaydılar. Kongreyi kazandıktan sonra da kendileri gibi düşünmeyen herkesi tasfiyeye girişirken, yıllarca «*revizyonist, jurnalci*» diye suçladıkları Aybar hakkında herhangi bir işleme girişmemişlerdi. Bu müsamaha, Aybar'cıların «*Bağımsız Türkiye Sosyalistleri Birliği*»ni kurmaları ve Aybar'ın da bu hareketi desteklediğini açıklamasına rağmen sürdürülmüştü.

Aybar, yönetici kliğe, saldırısını, özellikle «*profesyonel kadro*» konusundaki ithamlara ağırlık vererek «*olağanüstü büyük kongre*» istemiyle yöneltmiştir. Aybar, aslında, revizyonizmi halen kendisinden daha ustalıklı biçimde temsil eden «Emek» kliğinin elinden partiyi koparamıyacağını bilmektedir. Çıkışı, ismi etrafında burjuva basınında biraz gürültü koparlarak partiden atılmasını sağlamak ve «*bağımsız Türkiye Sosyalistleri*» hareketine aktif olarak, belki de yeni bir parti doğrultusunda katılmak hesabına dayanmaktadır.

Yönetici klik, bu çıkışa, Aybar'ı 4 çekimsere karşı 30 oyla haysiyet divanına sevkederek cevap vermiştir. Sevk gerekçesinde birtakım biçimsel nedenler sıralanmakta, fakat Aybar'ın parti başkanlığından düşmesine sebep olan ve iki yıl önce kendilerinin de karşı çıkar göründükleri «*revizyonist*» görüşlerine hiç değinilmemektedir. Oysa Aybar'ın sadece ve sadece revizyonist görüşlerinden dolayı çoktan partiden atılması gerekirdi. Ama revizyonistlerin bir revizyonisti, «*revizyonist*» olduğu gerekçesiyle ihraç etmeleri, kendilerini inkar olurdu!

Revizyonist iki kliğin karşılıklı samimiyetsiz suçlamaları, burjuva basınında büyük ilgiyle izlenmiş, kimisi Aybar'ı, kimisi Boran kliğini desteklemişlerdir. Bu arada *Milliyet* ve *Ulus* gibi sosyal demokrat gazeteler de, Latin Amerika'ya yolladıkları yazarla-

rına Şili Başkanı Allende ile röportajlar yaptırarak, «*şarap ve borek kokulu sosyalizm*» gibi gorüşlerle yerli revizyonistlere teorik yardımda bulunmaktadırlar.

Ancak partinin başına musallat olan revizyonizm gerek kendi iç çekişmeleriyle, gerekse devrimcilere saldırılarıyla *tepeden inme parti yıkıcılığı*nı surdurürken, «*işçi sınıfı partisinin oluşturulması*» yolunda mucadele eden devrimciler TİP'i yıktırmamak için direnmektedirler.

Yonetici klik, Eminonu İlçesi'ni zorba bir guruha bastırttıktan sonra, bu zorbalığı protesto eden Kadıkoy İlçe Yonetim Kurulu'na da işten el çektırmıştir. Bu tasfiyelere rağmen, gerek Kadıkoy İlçesi, gerekse Eminonu İlçesi uyeleri, Beyoğlu İlçesi ile birlikte devrimci çalışmalarını surdurmekte, diğer ilçelerdeki devrimci uyelerle beraber İstanbul orgutunde revizyonist kliğe karşı muhalefeti guçlendirmektedirler.

İzmir'de de Karşıyaka İlçe Yönetim Kurulu'ndan dort üyenin haysiyet divanına verilmesini, 70 partili ortak bir yazıyla protesto etmişlerdir. Karşıyaka İlçesi'nde parti çalışmaları da, genel merkezin ve il merkezinin baskılarına rağmen surdurülmektedir.

TİP Fethiye İlçesi de, Başkan Halil Emmiler, Sekreter Kazım Değerli, Sayman Cafer Çetin ve üye Adil Aslan imzasıyla genel merkezin kendilerini suçlayan genelgesine cevap vererek yonetici klığı suçlamıştır.

Türkiye İşçi Partisi saflarındaki sosyalistler, «*revizyonizm*»in iki temsilcisine, hem yönetici klığın temsil ettiği «*Emek*» sapmasına, hem de «*Bağımsız Turkiye Sosyalistleri*» sapmasına karşı, ikisinin özünde birbirinden farksız olduğunu bilerek, ilkeli muhalefeti guçlendirmek, ilçe merkezlerini ve il merkezlerini birer birer ele geçirerek küçuk burjuva sosyalizmine karsı Türkiye İşçi Partisi'nde işçi sınıfı sosyalizminin hakimiyetini sağlamak, «*İşçi sınıfı partisinin oluşturulması*» yolunda kararlı adımlar atmak zorundadır.

amerikan emperyalizminin hindiçini'deki «intihar saldırısı» kendi mezarını kazıyor

Günümüzde emperyalizmin çöküşe, halk savaşlarının ve sosyalizmin tam bir zafere gitmekte olduğunu, Amerika'nın geçen ay «*Nixon Doktrini*»ni ayaklar altına alarak Kamboçya ve Laos'a doğrudan doğruya saldırıya geçmesi, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti sınırlarına yığınak yapması, buna karşılık Hındıçini halklarının bu savaş makinesine halk savaşıyla kahredici darbeler indirmesi, bir kez daha ispat etmiştir.

Amerikan emperyalizminin son Hındiçini saldırısı, aslında bir «*intihar saldırısı*»dır.

Bilindiği gibi, Amerikan kuvvetlerinin bulundukları ulkelerden çekilmesi ve «*komunist saldırılarına karşı*» kukla hukumetlerin kendi kuvvetleriyle savaşmalarını, Amerika'nın sadece ekonomik yardım ve silah yardımı yapmasını öngören gorüşleriyle Nixon'ın Cumhuriyetçi Partisi, yıllardan beri savaştan yılmış bulunan Amerikan halkından oy alarak iktidara gelmiş ve kısmen de bu doktrini uygular gorünmuştu. Ne var ki, geçen ay Kamboçya'ya ve Laos'a karşı girişilen saldırı, «*Nixon Doktrini*»nin iflas ettiğini gostermektedir.

Hindiçini saldırısı, Pentagon'un şahinlerinin yeni bir askeri taktiğinin otesinde, Amerikan tekelci kapitalizminin surukledığı bunalıma aranan ekonomik bir çarenin somut uygulamasıdır.

Bilindiği gibi, Nixon iktidara Amerikan ekonomisindeki enflasyonist gidişi durdurmak, kamu harcamalarını düşurmek ve «*sıkı para siyaseti*» uygulamak vaadleriyle gelmişti. Her ne kadar Nixon iktidara geldikten sonra para stokları daraltılabilmiş, kre-

dilerin büyüme hızı düşürülebilmiş, ekonomi bir istikrarın eşiğine getirilmişse de, fiyat artışlarının önü alınamamıştır. Üstelik, enflasyonu önlemek amacıyla getirilen kısıtlamalar, büyük ölçüde işsizlik yaratarak Amerika'yı yeni bir dar boğaza sokmuştur. Nitekim 1971 başında işsizlik oranı yüzde 6'ya kadar yükselmiştir. Oysa Amerika'da normal işsizlik oranı yüzde 4 olarak kabul edilmektedir. İşsizliğin artması yüzündendir ki, son ara seçimlerinde oyların Demokrat Parti'ye kaydığı, 1972 başkanlık seçimlerinin tehlikeye düştüğü görülmüştür.

Daha da önemlisi, savaş harcamalarında yapılan kısıntılar, Amerikan'ın dünyanın dört bir yanına kol salmış bulunan tekellerini de bunalıma sürüklemiştir.

İşte bu baskılar karşısında Nixon, 1972 bütçesinde harcama musluklarını açmış, «*sıkı para siyaseti*»nde keskin bir dönüş yaparak harcamalar tavanını 229,2 milyar dolara yükseltmiştir. Savunma bütçesi ise geçen yıl 1 milyar 600 bin dolar artırılarak 75 milyar dolara çıkarılmıştır. Böylece, yeniden keynesçi uygulamaya dönülerek, büyük tekellerin çıkarına devletin ekonomiye müdahalesi artırılmış, tam istihdam koşulları yaratılmış, savaş harcamaları yükseltilmiştir. ABD Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığı'nın yaptığı açıklamalara göre son on yılda 600 000 Vietnamlı öldürülmüştür, ki bir Vietnam'lının başı, Amerika'ya 400 000 dolara, yani 6 milyon liraya mal olmaktadır. Ancak çöküş halindeki tekelci kapitalizmin ömrünü uzatabilmek için, Amerikan hazinesi, bu maliyet rıyatını karşılamak zorundadır.

Bu yüzdendir ki, kukla başkan yardımcısı Kao Ky'nin dediği gibi, «*kesin zafer için Kuzey Vietnam'a karadan saldırmak*» da söz konusu olursa, hayret edilmemelidir. Nitekim bu yıl başında Amerikan komandoları, Kuzey ve Güney Vietnam'ı 17. paralel boyunca birbirinden ayıran Hai Nehrini geçerek baskınlar yapmaktadırlar.

Yıllardan beri emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı tarihte misli görülmemiş bir yiğitlikle halk savaşı yürüten Hindiçini halkları, intihar saldırılarına da kahredici cevaplar vermektedirler. Nitekim Amerikan ve Güney Vietnam kuvvetleri, saldırılarının ilk hedefi olan Ho Si Minh yolunu, gerillaların direnişi karşısında ele geçirememişlerdir. Amerika ve peykleri Hindiçini'de attıkları her adımda biraz daha batağa gömülmektedirler. Amerikan kuvvetlerinin saldırısı Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne yönelirse, o zaman Çin Halk Cumhuriyeti'nin savaşa karışması kaçınılmaz hale gelecektir. Nitekim, Çin Halk Cumhuriyeti, «*Laos'un işgali, Çin Halk Cumhuriyeti için muhakkak çok büyük bir tehlike teşkil etmektedir,*» şeklinde açıklama yaparak gerekirse savaşa katılacağını, Hindiçini halklarını sonuna kadar destekleyeceğini bildirmiştir. Çin Halk Ordusu'nun Hindiçini Savaşı'na katılması ise, Amerikan emperyalizmi'nin Uzakdoğu'da kaçınılmaz akıbetini daha da çabuklaştıracak, tekelci kapitalizm, kendi kazdığı mezara gömülecektir.

ortadoğu'da küçük burjuva rejimlerinin ihaneti karşısında gerillalar birleşiyor

Uzakdoğu'da Hindiçini halkları emperyalizme karşı ölüm kalım savaşını kahramanca sürdürürken, Ortadoğu'da Arap halkı adına kendilerini konuşmağa yetkili gören küçük burjuva rejimleri ve monarşiler, emperyalizmin maşası İsrail'le uzlaşma yollarını aramaktadırlar. Birleşmiş Milletler temsilcisi Gunnar Jarring'in yürüttüğü barış görüşmelerinde bir ilerleme olmadığı, İsrail herhangi bir taviz vermediği halde Birleşik Arap Cumhuriyeti Devlet Başkanı Enver Sedat, 5 Şubat'ta sona eren «*ateş kes*»i bir ay daha uzattığını açıklamıştır. Sedat bununla da kalmamış, barış görüşmeleri için evvelce Nasır'ın ileri sürmüş olduğu şartlardan da taviz vererek sadece Süveyş

Kanalı'nın açılması karşılığında barış görüşmelerine hazır olduğunu bildirmiştir. Oysa, Arapların barış görüşmeleri için ileri sürdükleri ilk şart, İsrail'in 1967'de işgal ettiği topraklardan çekilmesiydi... Sedat, *Newsweek*'e verdiği demeçte, «*Teklifimin amacı, sürekli bir çözümün bulunmasını sağlamaktır. Halkım bundan hoşlanmayacaktır. Bu sebepledir ki, Nasır da böyle bir çözüme karşı çıkmıştı. Fakat ben bu riski göze alıyorum*» diyerek tavizinin vehametini kendisi de itiraf etmiştir. Bütün bu tavizlere rağmen, İsrail tarafından barış yolunda herhangi bir yaklaşma görülmemektedir.

Küçük burjuva rejimleri İsrail'e taviz ardına taviz verirken, Ürdün'de de krallığın kuvvetlerinin Filistin gerillalarını ezmesine karşı hiç ses çıkartmamaktadırlar. Hüseyin kuvvetleri, gerillaları yoketmek için hergün yeni bir saldırıda ve katliamda bulunmaktadır.

Bu durumda, küçük burjuva rejimlerinin ihaneti yanında, Filistin Direniş hareketine bağlı gerillaların da, bugüne kadar bir halk savaşının gerektirdiği ideolojik yapıya ve disipline kavuşamamış olmaları, büyük kısmıyla monarşilerin ve küçük burjuva iktidarlarının dümensuyunda gitmeleri büyük rol oynamıştır. Nitekim El Feth yönetiminden Abu İyad, «*Eylül Olayları*» üzerine yaptığı bir değerlendirmede demektedir ki:

«*Filistin halkı dünya çapında emperyalist bir cephe ile karşı karşıyadır. Bu cepheye başka bir cephenin, başında Çin Halk Cumhuriyeti'nin bulunduğu sosyalist ülkeler cephesinin karşı çıkması gerek. Doğal müttefik ve tek dostlarımız olan dünyadaki ulusal kurtuluş hareketleri ile elele ilerlemek zorundayız. Bu kesitte yeralmalıyız, çünkü hepimizin kanı bu kesitte akıyor. Ayrıca, gerçek Arap devrimini tasfiye amacıyla sesini çıkartmayarak komploya katılan Arap rejimlerine karşı açık tavrımızı belirlemeliyiz...*

«*Bölgesel bir devrimi, sadece Filistinlileri ilgilendiren bir devrimi mi oluşturuyoruz biz? Hatalarımızdan biri, bu konudaki katılığımız oldu. İşte bu nedenle, Ürdün rejimi aydınlatılmamış Ürdünlüleri kandırıp bize karşı silahlandırabildi. Filistinli olmak, bölgesel bir etiket değil, militan bir ünvandır. Bütün Araplar onları birleştirecek ve toplayacak devrime katılmalıdır.*

«*Devrime karşı en büyük tuzak, devrimin bölgesel bir düzeye indirgenmesidir. Bu devrim, Arap devriminin bütünleyen bir parçadır ve savaşçılar Lübnan'lı bir yurttaşın, devrim üzerinde, Filistinli yada Ürdünlü bir yurttaşla aynı haklara sahip olduğunu anlamalıdırlar.*

«*İçinde savaştığımız cepheyi belirlememiz gerek. Yeraltı çalışmasına geçmeliyiz artık. Bununla, saklanmalıyız demek istemiyorum, fakat yeraltı çalışmasının ilkelerini yeniden gözden geçirip uygulamalıyız. Ünvanlar ve büyük isimlerden sıyrıldığımızda kitleler bizi benimseyecektir. 1 Ocak 1965'te ise koyulurken fazla bir şeyimiz yoktu, konuşmuyorduk. Savaşçı ruhu ve devrim bilincini tekrar edinmeliyiz. Altı yıl önce nasıl birkaç düzine tüfekle başlamışsak, bugün de, zamanı geldiğinde tekrar birkaç düzine tüfekle başlamaya hazırız...*

«*Burjuvalaştık biz, hepimiz birer araba edinmek, üç dört muhafız tarafından korunmak istiyoruz. Alavlara ve resmi geçitlere alıştık... Son bulmeli bütün bunlar...*»

İşte Filistin direnme örgütleri'nin geçirdiği bu bunalım ve beliren toparlanma ihtiyacıdır ki, Filistin Kurtuluş Teşkilatı Merkez Komitesi'ni, bütün örgütleri tek «*Filistin Kurtuluş Cephesi*»nde toplanmak üzere harekete geçmeye sevketmiştir. 27 Şubat'ta Kahire'de toplanacak olan Filistin Ulusal Konseyi'nde çeşitli gerilla örgütleri arasındaki görüş aykırılıkları görüşülecek, Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi'ne benzeyen tek cephenin kurulması imkanları tartışılacaktır. Bu bakımdan dergimizin basıldığı sırada başlaması beklenen Filistin Ulusal Konseyi toplantısı, Filistin direnme hareketi için tarihi bir dönem noktasıdır.

dünya proletaryası, paris komünü'nün 100. yıldönümü kutluyor

komün ve proletarya diktatörlüğü

«Bütün hatalarına rağmen Komün, 19. yüzyıldaki büyük proletarya hareketının üstun bir örneğıydi. Marx Komün'ün tarıhsel önemine çok değer veriyordu. Eğer Versailles takımının Paris proletaryasının güçlerini ele geçirmek için haince saldırısı sırasında işçiler hiçbir mücadeleye gırmeyip silah bıraksaydılar, proletarya hareketndeki bu zayıflığın, moral çokuntüsünün etkisi, işçi sınıfının savunma sırasında verdiği kayıplardan kat be kat üstün olacaktı. Komün'ün oldukça ağır olan fedakarlıkları proletaryanın genel mucadelesi içinde önem kazandı: Komun bütün Avrupa'da sosyalist mücadeleyi herekete geçirdi, içsavaşın gücunü ortaya koydu, vatanperverlık hülyalarını yıktı, ortak mılli amaçlar yolunda burjuvazinin harcadığı çabaya olan saf inancı mahvetti. Avrupa proletaryasına dünya sosyalist devriminin görevlerini somut olarak ortaya koymayı öğretti.»(1)

«*Proletarya dıktatörlüğü*»nü kurmak yolunda Parıs proletaryasının 1871 yılında giriştiği bu deneme, dünya tarihinin bellıbaşlı dönüm noktalarından biridır. Burjuva sınıfını dehşete salması ve dünya proletaryasının mücadelesini kamçılaması açısından uluslararası bir olaydır. 18 Mart Parıs Ayaklanması ve «Mayıs Haftası» bütün tazeliğiyle dünya işçi sınıfının mücadelesinde yaşamaktadır. Dunya proletaryası bu ay, çeliğe su veren bu buyük olayın, Paris Komünü'nün 100. yıldönümunü kutlamaktad.r.

Paris proletaryasının ilk devrim denemesi, 1871'den oncekı başarısız 1848 Ayaklanması idı(2). Yığınların devrım mücadelelerını daima derin bir incelemeye tabi tutan Marx ve Engels, Avrupa'da 1848-49 yıllarında meydana gelen burjuva demokratik devrımlerini ınceledıkten sonra şu sonuca varmışlardı: İşçı sınıfı, kapitalin emek üzerindekı hakımiyetıne burjuva cumhuriyetinin son vereceği hayaliyle avunmamalıdır; KESİNTİSİZ DEVRİM surecı içinde burjuva devrimini proletarya devrımi izlemelidir. Emek insanını kurtarmaya yetenekli tek devrim de budur.

(1) V. I. Lenin, «Paris Komunu'nun İşçi Sınıfına Öğrettikleri», Bak. *ANT Haftalık Dergi*, 17.3.1970, Sayı: 168, s. 10-11

(2) «1848 Devrimi», *ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi*, Haziran 1970, Sayı: 175/2, s. 73.

Devrim deneylerini genelleştirmeleri ise, Marx ve Engels'i şu son derece önemli sonuca ulaştırmıştı: Burjuva devlet mekanizması mutlaka temelinden yıkılmalıdır. İşte bu sonuç, bu yargı, bilimsel sosyalizmin temel unsurlarından biri olmuştur.

Ancak bu sorunun çözümlenmesiyle, en az onun kadar önemli olan diğer bir mesele ortaya çıkmıştır: Temelinden yıkılan burjuva devlet mekanizmasının yerine nasıl bir devlet biçimi kurulmalıdır? Marx ve Engels, bu sorunun cevabını, yine halk yığınlarının devrim deneylerinde, yani pratikte bulmuşlardır. 1871 yılında dünyada ilk proleter devrimini yapan ve emekçiler devletini - yani Paris Komünü'nü - kuran devrimci Paris proletaryası geleceğin devletin ilk örneğini, eski toplumdan yeni topluma geçişi gerçekleştirmeye yetecek bir devlet biçimini yaratmıştır: Proletarya Diktatörlüğü...

Engels, «*Paris Komünü'nü hatırlayın! Proletarya diktatörlüğü işte budur*» demektedir.

paris proletaryasının, biri milli, diğeri sınıfsal, iki görevi

Paris Proletaryası, başarısız 1848'den sanlı 1871'e nasıl gelmiştir? Cevabını Lenin vermektedir:

«1848 Devrimi'ni sona erdiren hükümet darbesinden sonra, Fransa 18 yıl Napolyon rejiminin boyunduruğunda kalmıştır. Bu rejim ülkeye yalnızca ekonomik buhran değil, milli bir utanç da getirmiştir. Eski rejime karşı çıkan proletarya, ise, biri milli, diğeri de sınıfsal karakter taşıyan iki görev üstlenmiştir: Fransa'nın Alman istilasından kurtulması ve işçilerin kapitalizmden sosyalist kurtuluşu .. İki görev'in bu birliği, Komün'ün emsalsiz özelliğini oluşturmaktadır.

«Burjuvazi bir «milli savunma hükümeti» kurmuştu ve proletarya bu hukumetin önderliğinde milli bağımsızlık için mücadele etmek zorundaydı. Gerçekte bu, Paris proletaryası ile mucadele misyonu yüklenmiş «milli ihanet» hukumetinden baska bir sey değildi. Fakat gözü vatanperverlik hülyaları ile kararmış proletarya bunu görememiştir. Vatanperverlik düşüncesinin kökeni, 18. yuzyıldaki Büyük Devrim'e dayanıyordu...

«Vatanperverlik ve sosyalizm gibi çelişmeli görevleri birleştirmek, Fransız sosyalistlerinin ölumcül bir hatasıydı. Eylül 1870'de çıkan Enternasyonal'in Manifesto'sunda Marx, Fransız proletaryasını yanlış bir milliyetçi düsünceye saptırılmaya karşı uyarmıştı. Büyük Devrim'den beri esaslı değişiklikler olmuş, sınıflar arası uzlaşmaz çelişmeler keskinleşmişti ve bir zamanlar bütün Avrupa gericiliğine karşı mucadelede tüm devrimci ülke birleşirken, simdi proletarya, kendi çıkarlarını, kendisine düşman sınıfların çıkarlarıyla bağdaştıramazdı. Milli utancın sorumluluğunu burjuvazi üstlenedursun, proletaryanın görevi, burjuvazinin boyunduruğundan emeğin sosyalist kurtuluşu için mücadele etmekti.

«Ve gayet doğal olarak burjuva «vatanperverliği»nin

gerçek yüzü kısa bir süre sonra ortaya çıktı. Prusya ile alçakça bir anlaşmaya varan Versaille Hükumeti, acil bir görevi yerine getirmeye koyuldu; kendisine büyük korkular veren Paris proletaryasının güçlerinin kökünü kazımak amacıyla saldırıya girişti. İşçiler ise Komün ve İçsavaş ilan ederek cevap verdiler»(3)

paris proletaryasını 1871 komününe götüren nedenler

Sosyal mücadeleler tarihinde Paris Komünü'nün çıkışı, başlıca uç nedene bağlanmaktadır:

1) Alman Birliği'nin kurulmasını önlemek amacı güden Fransız politikasının yolaçtığı Fransız - Alman savaşı,

2) Paris Belediyesi'nin çok önemli bir rol oynamış olduğu Fransız İhtilali'nın gelenekleri,

3) Birinci Enternasyonal'in Paris'te ve taşra şehirlerinde gerçekleştirdiği ilerlemeler ve aynı zamanda da sosyalist düşüncenin genel olarak gelişmesi.

Prusya tarafından 1864 ve 1866'da kazanılan zaferler, Kuzey Cermen Federasyonu'nun kuruluşu (1867) ve Güney Almanya'ya doğru yaklaşma, Fransız diplomasisinin önüne büyük güçlükler çıkarmıştı. İspanya tahtı, Hohenzollern-Sigmaringen hanedanından bir prense sunulduğu ve o da bunu kabul ettiği zaman (1870), Fransa tehdit altında bulunduğunu hissetmiş ve Bismarck'ın kurmuş olduğu tuzağa düşmüştü. Gerçekten Prusya, gerek askeri, gerekse diplomatik bakımdan savaşa tamamen hazır durumdaydı ve Fransa'yla çatışmak için fırsat kolluyordu.

O sırada İkinci Fransız İmparatorluğu büyük bir kriz içinde bulunmaktaydı. 1870 Fransa'sında bellibaşlı iki kuvvet vardı. Batmakta olan imparatorluk rejimi ile yükselmekte olan işçi sınıfı.

Birinci kuvvetin birtakım liberal teşebbüsleri, Louis Bonaparte'ın 1851'deki hükümet darbesinden doğmuş olan sistemin hemen çürüyüp dağılmasını bir ölçüde geciktirmişti. Ama artık imparatorun da sağlığı bozulmuştu. «İmparatorluk demek barış demektir» vaadiyle kişisel iktidarını ilan etmiş olan III. Bonaparte'ın güttüğü dış politika, nihayet 19 Temmuz 1870'te başlayan savaşla iflas etmiştir.

Ağustos 1870 boyunca Fransız ordusu bir seri başarısızlığa uğramış, Sedan felaketi üzerine 4 Eylül 1870'te Paris ayaklanmış, imparatorluğu devirerek cumhuriyet ilan etmiş ve geçici bir milli savunma hükumetini işbaşına getirmiştir. 31 Ekim'de Blanqui cumhuriyetçi hükümeti devirerek yerine sosyalist bir hükümet geçirmek için bir deneme yapmışsa da başarıya ulaşamamıştır. Gambetta tarafından kurulan orduların birbiri ardısıra yenilgiye uğraması üzerine durum öylesine kötüye gitmiştir ki, 1871 Ocak ayı sonunda mütareke görüşmelerine başlanmak zorunda kalınmıştır. 8 Şubat 1871'de Milli Meclis'in kurulması için genel seçime gidilmiştir. Seçimler Thiers'in baş-

(3) V. İ. Lenin, *a.g.e.*

kanlığında gerici bir bakanlar kurulunun işbaşına gelmesiyle sonuçlanmıştır. Milli Meclis önce Bordeaux'da, sonra da Versailles'da toplanarak Paris proletaryasına karşı baskıya girişmiştir.

Ne var ki, 26 Şubat'ta hazırlığına başlanan ve Alsace-Lorraine'i Prusya'ya bırakan barış antlaşması bütün ülkede görülmemiş bir aşağılanma duygusu ve halk kitlelerinde büyük hoşnutsuzluk yaratmıştır. Özellikle Paris'te tepki son haddine varmıştır.

Blanqui'nin hükümeti devirme teşebbüsü sırasında, böyle bir teşebbüsün umutsuzluk yüzünden yapılmış aptalca bir deneme olacağını belirterek Paris'li işçileri uyarmış bulunan Karl Marx, 1871 Martında işçiler kesin ve son savaşla karşı karşıya bırakılarak bunu kabul edince, karanlık görünen bir geleceğe rağmen, proletarya devrimini en büyük heyecan ve hayranlıkla selamlamıştır.

Başkentte asayişi sağlamak üzere proleter ve radikal unsurlardan kurulmuş bulunan Paris Milli Muhafız Teşkilatı, hükümetin proletaryayı silahlarından ve güçlerinden tecrit etmeye kalkışması üzerine 18 Mart 1871'de «Paris Komünü»nü ilan etmiştir.

engels, komün'ün sınıfsal yapısını ve tutumunu açıklıyor

Paris Komünü'nün sınıfsal yapısını ve tutumunu Engels şöyle anlatmaktadır:

«Savaş sırasında Paris'li işçiler mücadelenin hiç yılmadan sürdürülmesini istemekle yetinmişlerdi. Ama Paris'in teslim olmasından sonra, teslim antlaşmasının yapılacağı sırada, yeni hükümet başkanı Thiers artık şu durumu hesaba katmak zorunda bulunuyordu: Paris'li işçiler silahlı olarak kaldıkları sürece, malık sınıfların - büyük toprak sahipleri ve kapitalistler - nüfuzu her zaman için tehdit altında bulunacaktı Bunun için de ilk hareketi onları silahtan tecrit etmek yolunda bir teşebbüs oldu. 18 Mart gibi, Milli Muhafız Teşkilatı'na ait olan ve kuşatma sırasında açılan bir yardım kampanyasıyla imal edilmiş bulunan topları almak emriyle bazı cephe birlikleri gönderdi. Deneme başarısızlığa uğradı, Paris kendini savunmak için tek bir vücut gibi karşı çıktı ve Versailles'da kurulmuş olan Fransız hükümetiyle Paris arasında savaş ilan edilmiş oldu. Komün 26 Mart'ta seçilmişti, ayın 28'inde de ilan edildi. O zamana kadar iktidarı elinde tutmuş olan Milli Muhafız Teşkilatı Merkez Komitesi, utanç verici Paris Ahlak Zabıtası nı bir kararnameyle dağıttıktan sonra yerini Komün'e bıraktı. Ayın 30. günü Komün askere alma işlemlerini durdurdu ve muvazzaf orduyu lağvederek bütün sağlam yurttaşların katılması gereken Milli Muhafız Teşkilatı'nı yegane silahlı kuvvet ilan etti; ilerisi için ödenmiş kiraları mahsup etmek üzere hesaba geçirerek 1870 Ekim'inden Nisan'ına kadar olan bütün kiraların ödenmesini ve Belediye Emniyet Sandığı'na yatırılmış bulunan bütün eşyaların satışını erteledi. Yine aynı gün, Komün'e seçilmiş bulunan bütün ya-

bancı uyrukluların görevde kalmaları tasdık edildi; çünkü «Komün'ün bayrağı, beşeri cumhuriyetın bayrağı» idi. 1 Nisan'da her Komün görevlısının, yani Komun uyelerinin de aylıklarının 6 bin Frank'ı geçmemesi karara bağlandı.

«Ertesi gün de kılise ile devlet ışlerinin bırbırinden ayrı olduğu, din işleri bütçesinin ortadan kaldırıldığı ve butün kılise mallarının mıllı servet olduğu ılan edildi. Bunun sonucu olarak da, 8 Nısan'da, okullardan bütün dını sembol, resım, dogma ve duaların, kısaca 'herkesin yalnız kendı dını inancını ilgilendiren her şeyın' kaldırılması bıldırıldı. Bu emir yavaş yavaş gerçekleştirildi. 5 Mayıs'ta Versailles bırlıklerının Komun satlarında döğüşürken tutsak duşen savaşçılarını her gün kurşuna dızmekte olması karşısında, rehıne almayı öngören bır kararname yayınladı; ama bu karar hiçbır zaman uygulanmadı. 6 Mayıs gunü, Mıllı Muhafız Teşkilatı'nın 137. Taburu giyotını yerınden alarak halkın sevinç gösterileri arasında ateşe verdi Ayın 12. gunu de Komün, şovenizm ve halkların birbirine düşürülmesine teşvik sembolü olduğu gerekçesiyle, 1809 savaşında ele geçirilen toplardan Napolyon tarafından dökturülmuş olan 'Vendome Sütunu'nu yerinden kaldırmaya karar verdı. Bu karar 16 Mayıs günü uygulandı.

«16 Nisan günü Komün, çalışması imalatçılar tarafından durdurulmuş olan ımalathanelerin sayımının yapılmasını emretti. Emırde ayrıca, bu işletmelerin yönetiminin o zamana kadar o işyerlerınde çalışmakta olan işçilere emanet edılmesi için planlar hazırlanması ve bu işçilerın kooperatıfler bıçımında bırleşmeleri, ondan sonra da tek bır buyuk federasyon halinde örgütlenmeleri öngörülmüştu. Ayın 20'sinde fırıncıların gece çalışması yasaklandı ve iş bulma büroları lağvedıldı. İş bulma buroları, İkıncı İmparatorluk'tan beri polıs tarafından seçilmış ve hepsi de birinci sınıf birer işçi sömürücüsü olan kımselerin tekelıne geçmiştı. Bu bürolar Paris'in yırmi ılçesinin belediyelerine devredildi. 30 Nisan'da ışçılerın özel kişiler tarafından bir sömürülme yolu olan ve aynı zamanda da ışçının iş aletlerıne sahıp olma ve kredı haklarıyla çelişen emniyet sandıklarının kapatılması emredıldi. 5 Mayıs'ta, XVI. Louis'nin idamının kefareti olarak yaptırılmış olan kılıselerın yıktırılmasına karar verıldi.

hakim sınıflar, paris komunü'nü kan ve zulümle eziyorlar

«Böylece, daha 18 Mart ,gününden baslayarak, yabancı istilasına karşı mücadeleyi o zamana kadar ıkinci plana bırakmıs olan Paris hareketinin sınıfsal karakteri, saf ve dokunaklı bır bıçimde kendini göstermisti. Komün'de hemen hemen yalnız işçiler yada işçi temsilcisi olarak tanınmış kimseler yer alıyordu. Yine aynı şekilde, kararlarının da kesinlikle emekçilere dönük bir nitelığı vardı. Ya cumhuriyetçi burjuvazinin sırf alçakça davranışı yüzünden savsaklamış olduğu, ama işçi sınıfının ozgur eylemi için vazgeçilmez bir dayanak, bir temel olan

örneğin devlet bakımından dinin kişilerin özel hayatını ilgilendirdiği ilkesinin gerçekleştirilmesi gibi reformlar yapıyor, yada doğrudan doğruya işçi sınıfının yararı için alınmış ve eski sosyal düzende belli bir bakımdan derin yarıklar açan kararlar alıyordu. Ama bütün bunlar, kuşatma altındaki şehirde, en çok, bir gerçekleştirme başlangıcı olabilirdi. Ve daha Mayıs'ın ilk günlerinden itibaren Versailles hükümetinin durmadan artan birliklerine karşı mücadele bütün enerjisinin o yolda harcanmasını zorunlu kıldı.

«7 Nisanda, Versailles'lılar, Paris'in batı cephesi üzerinde, Neuilly'de Seine Nehri geçitini ele geçirmişlerdi. Buna karşılık, ayın 11'inde güney cephesinde General Eudes'un bir hucumuyla, pek buyük kayıplar vererek püskürtüldüler. Paris sürekli olarak topa tutulmuştu. Üstelik bunu yapanlar da şehrin Prusya'lılar tarafından topa tutulmasını en büyuk bir günah olarak damgalamış olan kimselerdi. İşte şimdi o aynı insanlar, Prusya Hukumeti'nin önunde el açarak, onlara Paris'i yeniden fethettirmek üzere Sedan ve Metz'de tutsak düşmüş, Fransızların kendilerine daha çabuk iadesini istiyorlardı. Bu askerlerin parti parti iadesi Mayıs başından itibaren Versailles'lılara kesin bir ustünlük sağladı. Bu durum, daha 23 Nisan'dan itibaren, Komün'ün teklifi üzerine başlayan ve iki kere Komün'e seçilmiş, ama Clairvaux'da mahpus bir tek Blanqui'nın karşılığında Paris Arşöveki ile Komün'ün elinde rehin daha birçok papazın iadesini öngören pazarlık görüşmelerini Thiers'in birden kesmesiyle kendini açıkça belli etti. Değişiklik Thiers'in konuşma tarzında daha da belirliydi. O zamana kadar işi hep savsaklayarak kaypak ifadeler kullanırken, birden küstah, tehditkar ve kaba oldu. Güney cephesinde Versailles'lılar 3 Mayıs günü Moulin-Saquet tabyasını; ayın 9'unda top ateşiyle tamamen yıkılmış olan Issy tabyasını; 14'ünde de Vanves tabyasını ele geçirdiler. Batı kanadında ise istihkamlara bitişik birçok kasabayı ele geçirerek yavaş yavaş tabyaya kadar ilerlediler. Ayın 21. günü de bir ihanet sonucunda ve Millî Muhafız karakolunun ihmalciliği yuzunden şehre girmeyi başardılar. Kuzey ve doğu tabyalarını ellerinde tutan Prusya'lılar, Versailles'lıların onlara mutareke şartları gereğince yasaklanmış olan kuzeydeki araziden ilerlemelerine göz yumdular. Oysa Paris'liler, o yonden bir saldırı beklememekte haklıydılar ve bundan dolayı da o araziyi zayıf birliklerle tahkim etmişlerdi. Dolayısıyla Paris'in batı yarısında, yani kibar semtlerinde pek az bir mukavemet gösterilebildi. İstila kuvvetleri şehrin doğu bölümüne, işçi semtlerine yaklaştıkları nisbette de direnme gitgide daha sert ve ısrarlı oldu. Komün'ün son savunucuları tam sekiz gün süren bir mücadeleden sonra Belleville ve Ménilmontant tepelerinde artık daha fazla dayanamayarak düştüler. Bütün hafta boyunca ortalığı kasıp kavuran ve durmadan artarak devam etmiş olan silahsız kadın, çocuk ve erkek katliamı işte o zaman en yüksek noktasına vardı. Tüfek yeteri kadar hızlı öldürmüyordu; onun için de mağluplar yüzlerce makinalı tüfekle kurşuna dizildiler.

«Son katliamın yapıldığı yer olan Père-Lachaise mezarlığındaki 'Le Murdes Féderês', proletarya hakkını aramak için dikildiği anda yönetici sınıfın nasıl bir kudurganlık yapmaya muktedir olduğunu gösteren sessiz ve aynı zamanda da pek belagatli bir tanık olarak bugün de hâlâ yerinde durmaktadır. Bütün Komun'culeri öldürmenin imkansızlığı ortaya çıkınca da, sıra kitle halinde tutuklamalara, mahpuslar arasında tamamen keyfi bir biçimde seçilenlerin kurşuna dizilmesine ve geriye kalanların da harp divanlarının önüne çıkıncaya kadar toplama kamplarına atılmasına geldi.»(4).

paris proletaryasına karşı alman ve fransız müstebitlerinin «gizli birleşme»si

Fransız egemen sınıfının, devrimi yabancı müstevlinin himayesi altında sürdürülen bir içsavaşla boğmak için yaptığı ve en yuksek noktasına Paris katliamıyla vardığı «gizli birleşme»yi Marx şöyle belgeliyor:

«Bismarck büyuk bir hoşnutluk içinde Paris'ın harabelerini seyrediyor ve belki de bunda, 1849 Prusya'sının gerici meclisinde henüz basit bir taşralıyken yürekten dilediği bir şeyi, büyük şehirlerin yıkılmasının birinci aşamasını görüyor. Paris proletaryasının cesetlerini büyük bir memnunlukla seyrediyor. Onun gözünde, bu yalnız devrimin yokedilmesi değil, aynı zamanda da Fransa'nın bizzat Fransız Hukümeti tarafından başı gövdesinden ayrılarak başsız bırakılmasıdır. Başarı kazanmış bütün devlet adamlarına özgu o kavrayış kıtlığı içinde Bismarck bu son derece büyuk ve önemli tarihi olayın yalnız yüzeyini görüyor. Kazandığı zaferi, yendiği hükümetin yalnız jandarması olarak değil, aynı zamanda kıralık kaatili de olarak süsleyen bir galip şimdiye kadar ne zaman görülmüştür? Prusya ile Paris Komünü arasında savaş yoktu. Tersine, Komun barış için hazırlık görüşmeleri yapılmasını kabul etmiş, Prusya da tarafsızlığını ilan etmişti. Demek oluyor ki Prusya bir hasım değildi. Bir kiralık kaatil gibi davrandı; hem de çok alçak bir kiralık kaatil gibi... Çünku hıçbir rizikoya girmemişti; dökeceği kanın bedelini, alacağı 500 milyonu önceden garantilemişti. İşte böylece, ulu tanrı tarafından, setih ve tanrı tanımaz Fransa'ya dindar ve iyi ahlak sahibi Almanya eliyle günahlarının kefaretini ödetmek üzere buyrulan bu savaşın gerçek karakteri ortaya çıkmış oluyordu! Ve geçmişin hukukçularının anladıkları anlamda bile halkların hukukuna bu benzeri görülmemiş saldırı Avrupa'nın 'medeni' hükümetlerini, Saint-Petersbourg kabinesinin basit bir aleti olan Prusya hükümetini diğer hükümetlerin önüne ibret alınacak bir ornek gibi sermeye sevkedecek yerde yalnız Paris çevresindeki çifte kordondan kurtulabilen birkaç kurbanın da Versailles celladına teslim edilmesi gerekip gerekmediğini kendi kendilerine düşünmelerine yolaçıyor!

«Modern çağların en korkunç savaşından sonra galip

(4) G. Bourgin - A. Adamov, *Paris Komünü*, Turkçesi: A. Tokatlı - G. Üstün, Ağaoğlu Yayınevi, s. 285.

ile mağlup, proletaryayı birlikte katletmek için aralarında anlaşsınlar; bu görülmemiş olay, Bismarck'ın sandığı gibi, yükselen yeni bir sınıfın ezilmesini değil, eski burjuva toplumunun tamamen dağılmasını gösterir. Eski toplumun daha hâlâ gösterebilmek gücünde olduğu en büyük kahramanlık çabası, ulusal bir savaştı. İşte şimdi artık ispat edilmiş bulunuyor ki, aslında bu da hükumetlerin salt, sınıf mücadelesini geciktirmek için kullandıkları ve sınıf mücadelesini içsavaş olarak patladığı anda da hemen bir yana atılan bir yutturmacasından başka bir şey değildir. Bir sınıfın diğerini ezmesi artık milli bir unitormanın arkasına saklanmamaktadır; milli hükümetler proletaryanın karşısında bir bütün olmaktadırlar.

«1871 'Pentecote' yortusundan sonra, Fransız işçileriyle onların emeğinin ürününe sahip çıkanlar arasında artık ne barıştan, ne de kabule değer bir mutarekeden söz edilebilir. Askeriması bir çıkarcının demir eli iki sınıfı da zulüm altında bir zaman için tutabilecektir. Ama mücadele her defasında daha da genişleyerek durmaksızın yeniden başlayacaktır ve son olarak hangisinin -birkaç istifçinin mi, yoksa büyük emekçi çoğunluğunun mu- galip geleceği konusunda şüpheye yer yoktur.

marx, paris komünü'nü ezen cellatları tarih önünde mahkum ediyor

«Avrupa hükümetleri, sınıfsal egemenliğinin enternasyonal karakterini böylece bizzat kendileri ortaya koyarken, bütün felaketlerin kaynağı saydıkları bir örgütü, sermayenin kozmopolit 'gizli birleşmesi'ne muhalif ve emeğin 'karşı-gizli birleşmesi' olan Uluslararası Emekçiler Derneği'ni yuhalamaktadırlar. Thiers, kendini emeğin kurtarıcısı ilan ederek bu örgütü 'Emeğin Zorbası' sözleriyle suçluyordu. Picard, Fransız enternasyonalciler arasında bütün muhaberatın durdurulması emrini veriyordu. Daha 1835'te Thiers'in suç ortağı olan Kont Joubert, o yıllarınmış örümcek kafalı, bütün uygar hükümetler için en büyük sorunun Enternasyonal'in kökünü kazımak olduğunu ilan ediyor. Milli Meclis'in şehirlerin dışında yaşayan halkı temsil eden üyeleri onlara karşı varguçleriyle bağırıyor ve bütün Avrupa basını da bu koroya katılmakta Derneğimizin tamamen yabancısı şerefli bir Fransız yazarı düşüncesini şu sözlerle belirtiyor:

«'Milli Muhafız Teşkilatı Merkez Komitesi'nin üyeleri gibi Komün üyelerinin büyük kısmı da, Uluslararası Emekçiler Derneği'nin en faal, en kavrayışlı ve en enerjik zekaları..., son derece dürüst, samimi, fedakar, akıllı, temiz ve sözün iyi anlamında taassup sahibi insanlardır.'

«Tam bir polis kafasıyla işlenmiş olan burjuva anlayışı, elbette, Uluslararası Emekçiler Derneği'ni, merkezi otoritesi zaman zaman çeşitli ülkelerde karışıklıklar çıkartılmasını emreden bir çeşit gizli fesat ocağı olarak gözünün önüne getirmektedir. Sınıf mücadelesi nerede, hangi biçimde ve hangi durumda keskinleşir ve kıvamını bulursa, Derneğimizin üyelerinin orada en ön safta olmaları pek tabiidir. Onun kökünü kazımak için hükumetlerin ilkin kendi tufeyli yaşama tarzlarının vazgeçilmez şartı

olan durumun kökünü kazımaları, sermayenin emek üstündeki zorbalığını ortadan kaldırmaları gerekir.

«Emekçi Paris ve Komün'ü, yeni bir toplumun şanlı konakçısı olarak her zaman en yüce duygularla anılacaktır. Şehitlerinin aziz hatırası, işçi sınıfının geniş kalbinde saygıyla muhafaza edilmektedir. Komün'ü telef edenleri ise tarih ebediyen teşhir etmek üzere bir camekana yerleştirmiştir ve papazların bütün duaları onların günahlarının kefaretini ödemeye yetmeyecektir.»(5)

lenin, paris komünü'nden alınması gereken dersleri açıklıyor

Kanlı son'a rağmen, Paris Komün'ü, geçici de olsa, sosyalistlerin isteklerini pratikte gerçekleştirmişti. Komuncular, eskimiş, çürümüş, kokuşmuş kapitalizm dünyasını ortadan kaldırmak, emek insanının egemenliğini kurmak, insanın insanı sömürmesine son vermek ve herkesin çalışma yükümlülüğünü sarsılmaz bir prensip olarak yükseltmek için çaba sarfetmişlerdi. Komün, halk yığınları arasında görülmemiş bir girişkenlik, bir atılganlık yaratmıştı. Komüncüler, Marx'ın deyişiyle, yüce idealler adına göklere hücuma geçmeye hazırdılar.

Ancak, birçok nedenler yüzünden, öncelikle, proletaryanın örgütlenme ve teori alanlarında henüz olgunlaşmamış olmasından, işçi partisinin ve köylü yığınlarıyla bağlantının kurulamamış bulunmasından dolayı Komün yenilgiye uğramıştır.

Nitekim, Komün deneyinden 37 yıl sonra, Lenin, hareketi yönetenlerin hatalarını ve bu deneyden işçi sınıfının alması gereken dersleri şöyle saptıyordu:

«... İki hata, bu büyük zaferin ürünlerini mahvetti. Proletarya yarı yolda durdu: 'Gaspedenlerin gaspedilmesi' işine girişeceği yerde, ortak bir milli görev etrafında daha yüksek bir adaleti gerçekleştirme hayallerine kapıldı, örneğin bankalar gibi kurumlar ele geçirilemedi. 'Yatmızca değişiklik' gibi Proudhon'cu teoriler sosyalistler arasında hâlâ savunuluyordu.

«İkinci hata, proletaryanın aşırı alicenaplığı idi. Düşmanlarını yoketme yerine onları ahlakı yönden etkileme yolunu seçti; içsavaşta askeri harekatın önemini küçümsedi; Paris'te zaferini perçinlemek için Versailles'a kesin bir darbe vuracağı yerde durakladı ve Versailles hükümetine kanlı Mayıs Haftası için kara kuvvetlerini hazırlama fırsatını verdi.»(6)

«*Komünist Manifesto*'da gerekli bulduğu tek 'düzeltme'yi Marx, Komüncülerin devrimci deneylerinden ilham alarak yaptı.

«*Komünist Manifesto*'nun Almanca yeni bir basımına iki yazarı tarafından yazılmış olan en son önsöz 24 Haziran 1872 tarihlidir. Bu önsözde Karl Marx ve Friedrich Engels, *Komünist Manifesto*'nun programının 'bazı noktalarının bugün artık eskimiş' olduğunu kabul etmektedirler.

«Ve sözlerine şöyle devam ediyorlar: ... Komün 'iş-

(5) *A.g.e.*, s. 278
(6) V. İ. Lenin, *a.g.e.*

çi sınıfın hükümet mekanizmasını hemen kolayca zaptederek onu 'olduğu gibi' kendi öz amaçları için harekete geçiremeyeceğini ispat etti. Bu sözlerde tırnak içindeki kelimeler, her iki yazar tarafından, Marx'ın *'Fransa'da İç-savaş'*ından aynen alınmıştır.

«devrimin ilk ve vazgeçilmez şartı: bürokratik ve askeri mekanizmayı kırmak»

«Böylece, Marx'ın ve Engels'in Komün'den alınması gereken bu derse, *Komünist Manifesto*'da önemli bir düzeltme yapmayı gerektirecek kadar büyük bir önem verdikleri görülüyor.

«İşin pek karakteristik olan yanı, oportunistlerin tam da bu temel nitelikteki düzeltmeyi tahrif etmiş olmalarıdır. Dolayısıyla da bugün *Komünist Manifesto*'yu okuyanların yüzde doksanının orada söylemek isteneni gerçekten anlamadıklarını söylemek yanlış sayılmaz. Bundan, daha ileride, özellikle tahriflere ayrılmış bir bölümde söz edeceğiz. Onun için de şimdilik, Marx'ın sözünü ettiğimiz formülünün alışılmış, her gunku yorumunun, Marx'ın bu sözleriyle iktidarı bir hamlede ele geçirmek yerine, evrim yoluyla iktidara sahip olmak fikrini öne sürdüğü tarzında olduğunu kabul etmekle yetinelim.

«Gerçekte ise bunun tam tersi doğrudur. Yani, Marx'ın fikri 'halihazır durumdaki devlet mekanizması'na tasarruf etmek değil, onu yıkmak gerektiği yolundadır.

«12 Nisan 1871'de, yani tam Komün sırasında Marx, Kugelmann'a şöyle yazıyordu:

«'Benim *18. Brumaire*'imi tekrar okuyacak olursan, orada, Fransa'da ihtilalin her şeyden önce, bürokratik ve askeri mekanizmayı bir elden diğerine geçirmesi değil, -şimdiye kadar yapılmış olan hep budur- bu mekanizmayı *'kırması'* (burada kullandığı 'Zerbrechen' sözünün altı Marx tarafından çizilmiştir) gerektiğini belirttiğimi görürsün. Kıta üzerinde gerçek bir halk devriminin ilk ve vazgeçilmez şartı budur. Paris'teki kahraman arkadaşlarını yapmaya çalıştığı da budur.' ('Neue Zeit', XX. 1, 1901-1902, s. 709). (Marx'ın Kugelmann'a mektuplarının Rusça en az iki baskısı vardır; bunlardan biri benimdir ve önsözünü de ben yazdım.)

«Devletin askeri ve bürokratik mekanizmasını kırmak: Proletaryanın devrimde, devlet konusunda ödevleri üstündeki ders işte şu birkaç sözle belirtilmiştir. Ve yalnız tamamen unutulmuş değil, aynı zamanda da marksizmin hakim durumdaki Kautsky'ci yorumu tarafından tahrif edilmiş olan ders işte budur.»(7)

Dünya proletaryasının, yiğit Paris komünücülerini büyük coşkuyla andığı 100. yıldönümünde ve yeni-Kautsky'ci oportunistlerin «*burjuva devleti*»ni kurtarma operasyonuna şevkle katıldıkları bir dönemde, Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in Paris Komünü'nden çıkarttıkları büyük ders, bütün proletarya devrimcileri tarafından bir kez daha hatırlanmalı ve asla unutulmayacak şekilde bellek-lere yerleştirilmelidir.

(7) G. Borgin - A. Adamov, a.g.e., s. 293.

üçüncü enternasyonal ve tarihteki yeri

v. i. lenin

Tum dünya işçilerinin devrimci örgütü olan Üçüncü Enternasyonal, 2 Mart 1919'da kurulmuştur. Üçüncü Enternasyonal, dünya işçilerinin sosyalizmin doneklerine sırtını dondügü ve devrimci mücadelenin bütün hızıyla geliştigi bir dönemde dunya işçi sınıfını biraraya getirmiş ve 1943 yılına kadar sürmüştur. Üçüncü Enternasyonal'in 52. kuruluş yıldönümünde, proleter enternasyonalizmine ışık tutmak üzere, Lenin'in Uçuncu Enternasyonal'in tarihteki yerini anlatan bir yazısını sunuyoruz.

İTİLAF ülkelerinin emperyalistleri, bir bulaşıcı hastalık merkezi olarak, Sovyet Cumhuriyeti'ni kapitalist dünyadan ayırmak gayretiyle Rusya'yı ablukaya alıyorlar. Kendilerinin «demokratik» kurumlarıyla övünen bu kimselerin gözleri, Sovyet Cumhuriyeti'ne karsı olan nefretleriyle öylesine körlenmiştir ki, kendilerini ne kadar gülunç duruma düşürduklerini görmemektedirler. Tahayyül edin, tepeden tırnağa silahlı ve bütün dünya üzerinde bütünsel bir askeri etki kurmuş, ilerlemis, en medeni ve «demokratik» ulkeler, mahvolmuş, açlıktan ölen, geri kalmış ve hatta yarı vahşi olduğunu belirttikleri bir ülkeden gelen *ideolojik* salgından dehşetli bir şekilde korkmaktadırlar!

Sadece bu çelişme, bütun ülkelerdeki emekçi kitlelerinin gözlerini açıyor ve emperyalist Clemencoau, Lloyd George, Wilson ve bunların hükumetlerinin ıkıyuzluluğünü açığa çıkartmakta yararlı oluyor.

Fakat biz sadece kapitalistlerin Sovyetler'e karşı gözü donmuş nefretlerinden değil, bunları birbirlerinin tekerleklerine çomak sokmaya sevkeden kendi aralarındaki çekişmelerden de yararlanıyoruz. Genel olarak Sovyet Cumhuriyeti hakkındaki doğru bilgilerin, özel olarak da onun resmi belgelerinin yayılmasından dehşetli şekilde korktukları için açıkça düşünce belirtmemek üzere gerçek bir işbirliğine girişmişlerdir. Fakat Fransız burjuvazisinin baş organı *Le Temps*, Üçüncü Komünist Enternasyonal'in Moskova'da kurulması üzerine bir rapor yayınlamıştır.

Bunun için Fransız burjuvazisinin, bu baş organına, Fransız şovenizminin ve emperyalizminin bu önderine en saygılı teşekkürlerimizi sunarız. *Le Temps*'e, bize göstermiş olduğu etkili ve yararlı yardımı takdir ettiğimizi kanıtlayan parlak bir mektup gondermeye hazırlanıyoruz.

Le Temps'in telsiz mesajlarımıza dayanan raporu toplaması, para cuzdanlarının bu organını teşvik eden un-

suru açıkça ve tam olarak ortaya koymaktadır. Wilson'a «Görüşmelerde bulunduğumuz kimselere bakın» demek istiyor. Para cüzdanlarının düzeni için yazan ukalalar, Wilson'u bolşevik cini ile korkutma girişimlerinin emekçi halkın gözünde bolşevik reklamı olduğunu görmemektedirler. Bir kere daha, Fransız milyonerlerinin organına en saygılı teşekkürler.

Üçüncü Enternasyonal, itilaf emperyalistlerinin yada Almanya'daki Scheidemann'lar ve Avusturya'daki Renner'ler gibi kapitalist uşaklarının enternasyonal hakkında dünya işçi sınıfı arasında yayılan haberleri ve ona karşı duyulan sempatiyi önlemek için yapılan yasaklamalarına, küçük ve acınacak tertiplerine izin vermeyecek olan dünya koşullarında kurulmuştur. Bu koşulları her yerde hızlı bir şekilde, açıkça gelişen proleter devriminin büyümesi oluşturmuştur. [Bu koşulları] daha şimdiden gerçekten *enternasyonal* olacak şekilde güç kazanan, emekçi halk arasındaki *Sovyet* hareketi oluşturmuştur.

Birinci Enternasyonal (1864 - 72) işçilerin sermayeye karşı devrimci hücumunun hazırlığı yolunda uluslararası bir örgütlenmenin temelini atmıştır. İkinci Enternasyonal (1889 - 1914), devrimci düzeyde geçici bir düşme, ve sonunda bu enternasyonalin rezilce çokusüne yolaçacak oportunizmin geçici bir güç kazanması bahasına *genişliğine* büyüyen proleter hareketinin uluslararası bir örgütüydü.

Oportunizme ve özellikle savaş sırasında sosyal şovenizme karşı uzun mücadele yıllarının birçok ülkede komünist partilerin kurulmasına yolaçtığı zaman, 1918'de Üçüncü Enternasyonal fiilen doğdu. Üçüncu Enternasyonal, resmen, Mart 1919'da Moskova'daki Birinci Kongresi'nde kuruldu. Ve bu enternasyonalin en önemli özelliği; marksizmin kurallarının yerine getirilmesi ve uygulanması, işçi sınıfı hareketinin ve sosyalizmin uzun yıllardır, süregelen amaçlarına ulaşılması misyonudur. —Üçüncü Enternasyonal'in bu en önemli özelliği, yeni üçüncü «enternasyonal işçiler birliğinin» belirli bir dereceye kadar *şimdiden* bir *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne* doğru *gelişmeye başlamasında* KENDİNİ HEMEN AÇIKÇA GÖSTERMİŞTİR.

Birinci Enternasyonal, proletaryanın sosyalizm için uluslararası mücadelesinin temellerini atmıştır.

İkinci Enternasyonal birçok ülkede hareketin geniş kitlesel olarak yayılması için gerekli zeminin hazırlandığı bir dönemi belirler.

Üçüncü Enternasyonal, İkinci Enternasyonal'in oportunist, sosyal şovenist, burjuva ve küçük burjuva suprüntülerini atarak onun çalışmalarının meyvelerini topladı ve proletarya diktatörlüğünü *uygulamaya başladı.*

Dünyadaki en devrimci harekete, sermaye boyunduruğunun yıkılması için proletarya hareketine önderlik eden partilerin uluslararası ittifakı, şimdi proletarya diktatorluğünü uygulayan ve uluslararası ölçüde kapitalizme karşı zaferin timsali olan Sovyet Cumhuriyetleri biçimindeki misli görülmemiş derecede sağlam bir temel üzerinde durmaktadır. Üçüncü Komünist Enternasyonal'ın yeni bir çağ yaratıcı önemi, Marx'ın baş sloganını; sosyalizmin

yüzlerce yıllık gelişimini ve işçi sınıfı hareketini özetleyen sloganı; proletaryanın diktatörlüğü kavramında ifadesini bulan sloganı uygulamaya başlamasında yatar.

Bu önceden görüş ve bu teori -bir dahinin önceden görüşü ve teorisi- gerçekleşmektedir.

Şimdi latince sözcükler, çağdaş Avrupa'nın bütün halklarının dillerine -dünyanın bütün dillerine- tercüme edilmiştir.

Dünya tarihinde yeni bir çağ başlamıştır.

İnsanlık, köleliğin son biçimini : kapitalist yada ücret köleliği biçimini fırlatıp atmaktadır.

Kendisini kölelikten kurtararak insan ilk olarak gerçek özgürlüğe doğru ilerlemektedir.

Avrupa'nın en geri kalmış ülkelerinden biri, nasıl proletarya diktatörlüğünü kuran ve bir Sovyet Cumhuriyetini örgütleyen ilk ülke olmuştur? Eğer Rusya'nın geriliği ile burjuva demokrasisinden, demokrasinin en yüksek biçimine, Sovyet'e yada proleter demokrasisine yaptığı «sıçrama» arasındaki bu çelişmenin, batı halkının Sovyetler'in rolünü anlamaktaki özel güçlüğünün ve yavaşlılığının nedenlerinden (sosyalist liderlerinin çoğunlugunu ezen oportunist eğilimlerden ve cahilane ön yargıların ezici ağırlığından ayrı olarak) biri olduğunu söylersek, yanılmış olmayız.

Bütün dünya emekçi halkı, proletaryanın mücadelesinde bir araç olarak ve proletarya devletinin bir biçimi olarak Sovyetler'ın önemini insiyaki bir şekilde kavramıştır. Fakat oportunizm tarafından aldatılan «önderler» genel olarak «demokrasi» diye adlandırdıkları burjuva demokrasisine tapınmayı hâlâ sürdürmektedirler.

Proletarya diktatörlüğünun kurulmasının, esas olarak Rusya'nın geriliği ile onun burjuva demokrasisi *üzerinden* sıçraması arasındaki çelişkiyi ortaya çıkarması, şaşırtıcı mıdır? Eğer tarih bize içinde birçok çelişki *olmayan yeni* bir demokrasi biçimi bağışlasaydı bu şaşırtıcı olurdu.

Eğer herhangi bir marksiste veya herhangi bir kişiye, tabii ki modern bilim hakkında genel bilgi sahibi bir kişiye, değişik kapitalist ülkelerin proletarya diktatörlüğüne geçişi aynı biçimde yada duzenli ve orantılı olarak gerçekleşebilir mi diye sorulsa, cevabı şüphesiz ki olumsuz olurdu. Kapitalist dünyada düzenli yada orantılı gelişme hiçbir zaman olmamıştır ve olamaz da. Her ülke daha güçlü olarak birinciyi, sonra kapitalizmin ve işçi sınıfının hareketinin başka bir yönünü yada özelliğini yada bir grup özelliğini geliştirmiştir. Gelişme süreci eşit olamayan bir şekilde gerçekleşmiştir.

Fransa buyük burjuva devrimini gerçekleştirirken ve tüm Avrupa kıtasını yeni bir hayata sevkederken aynı zamanda kapitalist açıdan Fransa'dan çok daha gelişmiş olduğu halde Britanya karşı - devrimci koalisyonun başı olduğunu göstermiştir. Fakat o dönemin Britanya işçi sınıfı hareketi, geleceğin marksizminde nelerin yer alabileceğini parlak bir şekilde önceden göstermiştir.

Britanya, gerçekten kitlesel ve politik olarak örgütlenmiş ilk geniş proleter devrimci hareket olan Şartizmi dünyaya sunduğu sırada, Avrupa kıtasında çoğunluğu za-

yıf olan burjuva devrimleri yeralıyordu ve Fransa'da proletarya ile burjuvazi arasındaki ilk büyuk içsavaş patlak vermişti. Burjuvazı proletaryanın çeşıtli ulusal kesimlerini çeşitli ülkelerde çeşıtli yollardan tek tek mağlup etti.

Engels'in ortaya koyduğu gibi, Britanya, burjuvazinin, burjuva aristokrasisı yanında, bır de proletaryanın çok fazla burjuvalaşmış üst tabakasını yarattığı bır ulke örneğiydi. Otuz kırk yıl boyunca bu ılerlemiş kapitalıst ülke, proletaryanın devrimci mucadelesinde geri kaldı. Fransa işçi sınıfının burjuvaziye karşı 1848 ve 1871'deki kahramanca ayaklanmaları, dunyanın tarihsel gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Proletaryanın gucunün bıttığı sanılırken, işçi sınıfı hareketının enternasyonalinde önderlik Almanya'ya geçmıştır. Bu, Almanya'nın Britanya'dan ve Fransa dan iktısaden geri olduğu bır dönemde, XIX. yüzyılın 70'lerinde olmuştur. Fakat Almanya bu ıki ülkeden iktisaden üstun duruma geldiği sırada, yani XX. yüzyılın ikinci 10 yılında, bütün dünya için model olan Almanya marksist işçi partisi, kendisini, işçilerin saflarından gelmiş olan, fakat kendilerini kapıtalıstlere satmış bulunan ve monarşinin ve karşı-devrimcı burjuvazının hızmetinde olan -Scheidemann ve Noske'den David ve Legien'e kadar- bir avuç halis alçak, en kirlı dolandırıcı ve iğrenç cellat tarafından yönetılır durumda buldu.

Dünya tarihi, proletarya dıktatorlüğune doğru sapmadan yol alıyor, fakat bu pek de düzgün, basit ve direkt yollardan olmuyor.

Karl Kautsky hâlâ marksistken ve marksızmden dönmemişken -Scheidemann'larla birleşmeye yanaştığı ve Sovyet yada proleter demokrasisine karşı burjuva demokrasisini desteklemeye başladığı zaman dönek olmuştur- yüzyılın bitiminde «Slavlar ve Devrim» ısımli bir yazı yazmıştı. Bu yazıda dünya devrımcı hareketinde önderliğin slavlara geçmesi olanağını belirleyen tarihi koşullara açılım getiriyordu.

Ve öyle oldu. Devrımcı proleter entarnasyonalinde önderlık bır zaman için -söylemeye lüzum yok, kısa bir zaman için- Rus'lara geçti, tıpkı XIX. yüzyılın çeşitli dönemlerinde İngiliz'lerin elinde iken sonra Fransız'lara, sonra da Alman'lara geçmesi gıbı.

Büyük proleter devrimini *başlatmanın,* ilerlemiş ülkelere göre, Ruslar için daha kolay olduğunu, fakat onu *sürdürmenin* ve bir sosyalıst toplumu eksiksız örgütlenmesi anlamındaki nihai bir zafere göturmenın onlar [Ruslar] için daha zor olacağını birkaç kere soyledim.

Bizim ıçin başlamak kolaydı. Çunku ılkin Çarlık monarşisinin görülmemiş polıtık gerılığı kitlelerin devrimci atılımlarına görülmemiş bir güç veriyordu. Ikınci olarak, Rusya'nın gerilığı, burjuvaziye karşı proleter devrimi ile toprak sahiplerine karşı köylü devrımini ozel bır şekılde birleştiriyordu. 1917 Ekimi'nde başlattığımız buydu ve bunu yapmasaydık zafere ulaşmamız böylesıne kolay olmazdı. Çok önceleri, 1856'da, Marx, Prusya ile ilgili olarak proleter devrimı ve köylü savaşının bırlığı olanağından sözetmişti. 1905 başlangıcından itibaren Bolşevikler, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü fikrini sa-

vundular. Üçüncü olarak 1905 Devrimi, öncülerine batıdaki sosyalizmin «son sözcüğü»nü tanıttığı için kitlelerin devrimci *eylemi*nden dolayı, işçi ve köylü kitlelerinin politik eğitimine çok büyük ölçüde katkıda bulunmuştur. Böyle bir «genel prova» olmadan 1917 devrimleri -hem burjuva Şubat Devrimi, hem de proleter Ekim Devrimi- olanak dışı olurdu. Dördüncü olarak, coğrafi koşulları, Rusya'ya, kapitalist ileri ülkelerin üstün askeri gücüne karşı diğer ülkelerin dayanabileceğinden daha fazla dayanmasını sağladı. Beşinci olarak, proletaryanın köylülüğe karşı özgül tavrı, burjuva devriminden sosyalist devrime geçişi ve kırsal emekçi halkın daha yoksul kesimi olan yarı proleterleri şehir proletaryasının etkilemesini kolaylaştırdı. Altıncı olarak, grev eylemlerinde edinilen uzun eğitim ve Avrupa kitlesel işçi sınıfı hareketinin tecrübesi, proleter devrimci örgütünün, *Sovyetler* gibi böylesine sağlam olarak -derin ve hızla yoğunlaşan devrimci durumda- doğmasını kolaylaştırdı.

Bu liste tabii ki tam değildir; fakat şimdilik yeterlidir.

Sovyet yada proleter demokrasisi Rusya'da doğmuştur. Paris Komünü'nden sonra yeni bir çağ yaratıcı ikinci bir adım atılmıştır. Proleter ve köylü sovyet cumhuriyeti, dünyadaki ilk sarsılmaz sosyalist cumhuriyet olduğunu kanıtlamıştır; *devletin yeni bir tipi* olarak ölümsüzdür; artık yalnız başına değildir.

Sosyalizmi kurma çabasının sürdürülmesi ve tamamlanması için hâlâ çok fazla şey gereklidir. Proletaryanın daha fazla ağırlığı ve etkisi bulunan çok gelişmiş ülkelerdeki sovyet cumhuriyetlerinin, bir kere proletarya diktatörlüğüne giden yola girdikten sonra, Rusya'yı geçmek için her şansları vardır.

Şimdi müflis İkinci Enternasyonal çürümekte ve ölmektedir. Gerçekte o, dünya burjuvazisine uşaklık rolünü yapmaktadır. O gerçekten sarı bir entarnasyoneldir. Onun Kautsky gibi başta gelen ideolojik önderleri, *burjuva* demokrasisini överler ve onu genel olarak «demokrası» yada -daha budalaca ve daha kaba- ifadeyle «saf demokrasi» diye adlandırırlar.

İkinci Enternasyonal gibi burjuva demokrasisi de gününden fazla yaşamıştır. Bununla beraber, Enternasyonal, o günün görevi olan işçi sınıfı kitlelerini bu burjuva demokrasisi çerçevesi içinde eğitmek olduğunda tarihsel olarak gerekli ve yararlı görevini yerine getirmiştir.

Ne kadar demokratik olursa olsun, hiçbir burjuva cumhuriyeti, emekçi halkın sermaye tarafından ezilmesi için bir makinadan, burjuvazinin diktatörlük aracından ve sermayenin politik hükümranlığından başka hiçbir şey olmadı ve olamaz. Demokratik burjuva cumhuriyeti çoğunluk yönetimini vaadetti ve duyurdu. Fakat toprağın ve diğer üretim araçlarının özel mülkiyeti varolduğu müddetçe bunu gerçekleştiremezdi.

Burjuva demokratik cumhuriyetindeki «özgürlük», gerçekte, *zenginler* için özgürlüktü. Proleter ve emekçi köylüler, bunu, sermayeyi yıkmak ve burjuva demokrasisini yenmek amacıyla kullanabilirdi. Ve kullanmalıydı. Fa-

kat doğrusu, emekçi kitleler, genel bir kural olarak, kapitalizm altında, demokrasiden yararlanamazlardı.

Sovyet yada proleter demokrasisi, dunyada ılk olarak, kitleler ıçın, emekçı halk için, fabrika ışçıleri ve küçük köyluler için *demokrasi* yarattı.

Şimdiye kadar dunya hıçbır zaman politik iktidarın nüfusunun *çoğunluğu* tarafından kullanılışını sovyet yönetiminde olduğu gibi ıktıdarın gerçekten bu çoğunluk tarafından yonetılışını görmemiştir.

O [Sovyet], sömürücülerin ve suç ortaklarının «özgürlüğünü» bastırır; onları sömürme «özgurlüğünden», sermaye hukümranlığının resterasyonu için savaş «özgürlüğünden», kendi ülkelerının ışçilerine ve köylülerine karşı yabancı burjuvazı ıle ilişki kurmak «özgurlüğünden» mahrum eder.

Bırakalım Kautsky'ciler böyle bır özgürlüğü desteklesinler. Ancak, marksızmden dönmuş bırı, sosyalizmden dönmüş biri böyle yapabilir.

II. Enternasyonal'in Hılferding ve Kautsky gibi ideolojik önderlerinin ıflası, Sovyet yada proleter demokrasinin önemini, Paris Komünü ile olan ılıskısını, tarihteki yerını, proletarya dıktatörlüğünün bır biçimi olarak gerekliliğini anlayabılmedeki ustun yeteneksızlıkleri kadar hiçbır şeyde yeterlice ortaya konmamıştır.

«Bağımsız» (diğer adıyla orta sınıf, cahil, küçük burjuvazi) Alman Sosyal Demokrat Partısı'nın organı olan *Die Freiheit* Gazetesı, 11 Şubat 1919 tarıh ve 74 No'lu sayısında «Almanya'nın Devrimci Proletaryasına» ısımli bir manifesto yayınladı.

Bu manifesto, Partı Yönetimi ve bizim Kurucu Meclis'in Alman çeşıdi olan Ulusal Meclis'teki bütün üyeler tarafından imzalanmıştır.

Bu manifesto, Scheidemann'ları, İşçi Kurullarını ortadan kaldırmakla suçluyor ve -gülmeyiniz!- konseylerin Meclis'le *birleşmesini*, konseylere Anayasa'da belirli bir yer ve belirli politik haklar bağışlanmasını öneriyor.

Uzlaştırmak, burjuva dıktatörluğu ile proleterya diktatörlüğünu birleştirmek! Ne kadar basit! Ne kadar parlak, cahilane bir fıkır!

Tek talihsizlık, bunun Rusya'da Kerensky rejiminde kendilerini sosyalist sanan küçük burjuva demokratları, birleşmiş Menşevıkler ve Sosyalist - Devrimciler tarafından denenmesiydi.

Marx'ı okumuş, ama kapitalist toplumda her ciddi çatışmada, her krız anında sıkların ya burjuva diktatörlüğü yada proletarya diktatörlüğü olduğunu anlayamamış kimse, Marx'ın ne ekonomik ve ne de polıtık doktrinlerinden hiçbir şey anlayamamış demektir.

Fakat, eğer bu dıkkatı çeken ve çok gulünç olan 11 Şubat Manifestosu'na yüklenen ekonomik ve polıtık saçmalıklar, ayrıntılı bir şekilde incelenecekse, Hilferding, Kautsky ve Ortakları Kumpanyası'nın burjuva diktatörlüğünü ve proletarya diktatörlüğünu barışçıl yollarla birleştirme gibi parlak ve cahilane fikirleri özel bir incelemeyi gerektirir. Bu iş, başka bir yazıya bırakılmalıdır.

Mayıs 1919
Bütun Eserler, Cilt: 29

ortadoğu halkları yenecektir

faruk pekin

ORTADOĞU'da çeşitli ülkelerde sürdürülen devrimci mücadeleler, temeldeki sorunlar açısından büyük benzerlikler gösterir. *Bugün Ortadoğu'da sosyalist mücadelenin en büyük sorunu, küçük burjuva sosyalizmi ile proleter sosyalizmi arasındaki çelişmedir.* Küçük burjuva sosyalizmi Ortadoğu'da çok yaygındır ve kendini çeşitli biçimlerde ortaya koymaktadır. Marksist-leninist örgüt, iktidar, cephe, din ve sosyalizm, milliyetçilik, proleter enternasyonalizmi, devlet, ordu, genel olarak sosyalizmi kurma konusundaki çeşitli sapmalar bugün de sosyalist kadroları uğraştırmakta, devrimci mücadeleyi engelleyebilmektedir. *Fakat Ortadoğu'da devrimci mücadelenin sert ve kararlı gelişimi küçük burjuva sosyalizmini mahkum etmeye başlamıştır.*

Ortadoğu'da devrimci mücadelenın önemi ve gelişimi, «Sömürge Ülkeler», «Doğu Sorunu», «Asya'da Devrim» açısından ele alınmalıdır. Asya ülkelerinde, Ortadoğu'da devrim meselesi, sosyalist mücadeleler tarihinde, «sömürgeler meselesi» içinde incelenmiştir. I. Enternasyonal, Asya'ya hiç önem vermemiş, yalnızca Avrupa ülkeleri ile uğraşmıştır. Daha once de belirttiğimiz gibi, Asya, dolayısıyla Ortadoğu konusunda ilk marksist yorumlar yine Marx ve Engels tarafından getirilmiştir. Marx ve Engels'ın Çın, Hindistan ve Osmanlı İmparatorluğu hakkında yazdıkları yazılar o dönemde dıkkati çekmemiştir. Fakat Rusya'daki 1905 Devrimi'nden sonra İran'da, Türkıye'de, Çin'de ilerici hareketlerin gelişmesi, Hindistan'da anti-emperyalist eğilimlerin artması, gözleri Asya'ya çevirmiştir. Nitekim bu gelişimi çok önceden sezen Lenin, çeşitli makalelerinde Asya'daki uyanışı anlatmış (1), devrimcilerın Asya'daki olayları çok yakından izlemeleri gerektiğini belirtmiştir. Asya'daki devrımci kıpırdanışa II. Enternasyonal'in sosyal-şovenleri hiç ö-

(1) Bu makaleler için bakınız: V. İ. Lenin, *Doğu'da Ulusal Kurtuluş Hareketleri*, çev. T. Ağaoğlu, İstanbul, ANT Yayınları, 1970.

nem vermemişler, soyut sömürge ülke tartışmaları yapmışlar, hatta bu revizyonistler Asya'daki devrimci uyanışa karşı çıkmışlardır. Sömürge ülkeler meselesini ilk olarak yine Lenin, *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması* adlı kitabında etraflıca ortaya koymuştur.

büyük ekim devrimi'nden sonra asya'da devrimci mücadele gelişiyor

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki milli kurtuluş mücadeleleri ile ileri Avrupa ülkelerindeki sosyalist devrimin ittifakı meselesi, 1917 Ekim Devrimi ile birlikte büyük bir önem kazanmıştır. Stalın, «Doğu'yu Unutmayın» tezini geliştirirken, 1918'lerde Mustafa Suphi, «*İngiliz-fransız kapitalizminin beyni Avrupa'da, fakat vücudu Asya-Afrika toprakları üzerinde uzanmaktadır*» diyerek Asyanın devrimci kavgadaki önemine dikkatleri çekmiştir. Asya'da devrimci mücadelenin önemi konusunda çok önceden çağrılarda bulunan Mustafa Suphi ayrıca şöyle demiştir: «*Doğu, dünya emperyalizmi için derin, geniş bir cephe gerisi ve gıda kaynağıdır. Doğu ayaklanır ve sosyalist batı'ya el verirse, o zaman emperyalizm kuşatılır ve dünya sosyalist devriminin çanları çalar.*»

«Asya'daki devrimci mücadele» konusu ilk olarak 1919'da Rus Komünist Partisi'nin 8. Kongresi'nde ciddi bir şekilde tartışılmış, aynı yıl yapılan Bütün Rusya Müslüman Örgütleri Kongresi»'de «uluslararası sosyal devrim sorunu Doğu'nun katkısı olmadan gerçekleşemez» kararı alınmıştır(2).

O dönemde Rusya'daki devrimci hükümet bu kararların ışığında Asya'da genel olarak emperyalizme, özel olarak da İngiliz emperyalizmine karşı olan her hareketi desteklemiştir. Lenin, komünist olmadığını, fakat İngiliz emperyalizmin Asya'dan kovulması için mücadele ettiğini söyleyen Afganistan Kralı Emanullah Han ile süreklı olarak mektuplaşmıştır(3). Anadolu'da kurtuluş savaşı yolunda örgütlenen Yeşilordu ile ilişki kurulmuş(4), daha sonra «ilerici» kabul edilerek Mustafa Kemal ve arkadaşlarına destek olunmuş, İran'da Gılan Cumhuriyeti'nin kuruluşu'na yardım edilmiş, Orta Asya'daki, Çın'deki, Kore'deki ilerici hareketler desteklenmiştir. «Müslüman olanlarla olmayanlar arasındaki sıkı ittifaktan memnun olduk. Bu ittifakın Doğu'nun bütün emekçilerini de içine almasını gerçekten diliyoruz. Hint, Çin, Kore, Japon, İran ve Türk işçi ve köylüleri ortak kurtuluş davası uğrunda elele verip yürüyüşe geçtikleri zaman, ancak o zaman sömürücülere karşı kesin zafer sağlanmış olacaktır. Yaşasın özgür Asya!»(5)

---

(2) E. H Carr, *The Bolshevik Revolution 1917-1923*, vol. III, Middlesex, England, Penguin Books, 1966, s. 239.

(3) V. İ. Lenin, *a.g.e.*, s. 284.

(4) Yeşilordu meselesi bütün ayrıntıları ile Turkiyeli devrimciler tarafından bilinmemektedir. Bu konuda kuçuk burjuva şartlanmaları ile elde edilen bilgilerin çoğunun gözden geçirilmesi ve yeni kaynaklar araştırılması gerekir.

(5) V. İ. Lenin, *a.g.e.*, s. 314.

Üçüncü enternasyonal'de roy, serrati ve lenin'in görüşleri

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerdeki devrim sorunu üzerine ilk uzun tartışmalar III. Enternasyonal'in II. Kongresinde (19 Temmuz-7 Ağustos 1920) yapılmış ve bugün bile büyük önem taşıyan kararlara varılmıştır. Asya'daki devrimci mücadeleleri uzun bir dönem etkileyen bu Kongrenin tarihi bir önemi vardır. Bu kongreye yalnız Ruslar değil, Çin, İran, Kore, Türkiye, Hindistan, Endonezya ve Orta Asya ülkelerinin devrimcileri katılmışlardır.

II. Kongrede yapılan tartışmaları şu üç ana soruda toplamak mümkündür: Dünya devriminin beşiği neresidir, daha aktüel bir ifade ile dünyadaki baş çelişme nedir; ezilen ülkelerde burjuva demokratik hareketlere karşı tavır ne olmalıdır; ezilen ülkeler kapitalist aşamayı atlayabilirler mi?

II. Kongrenin en ateşli simalarından olan Hindistan delegesi M.N. Roy, dünya devriminin beşiği olarak Asya'yı göstermiş, sömürgeler olmaksızın Avrupa'nın çok kısa bir zaman bile yaşayamayacağını, Asya'da sermayenin boyunduruğu kırılmadan Avrupa'da devrim olamayacağını söylemiş ve Komintern'in bütün çalışmalarının Asya'ya yönelik olmasını istemiştir. Buna karşılık İtalya delegesi Serrati ise dünya devriminin sanayileşmiş, ileri Avrupa ülkeleri tarafından gerçekleştirileceğini belirtmiştir. Lenin, Avrupa'da işçi sınıfının yoğun bir mücadele verdiği ve Asya'da gerçek anlamda devrimci partilerin henüz kurulmamış olduğu o dönemde bu iki aşırı düşünceyi, «Önce Asya» ya da «Önce Avrupa» görüşlerini eleştirmiş ve bilhassa Avrupalı devrimcilerin dikkatini çekerek ileri ülkelerde sermayeye karşı yapılan mücadelede Avrupa ve Amerikalı işçiler, bu sermaye tarafından ezilen sömürge halklarla sıkı ve sağlam ilişkiler kurmadıkça mücadelelerinin laftan öteye gidemeyeceğini belirtmiştir.

komintern, «burjuva demokratik» hareket yerine «milli-devrimci» hareketi benimsiyor

Ezilen ülkelerde cephe meselesi de uzun uzun tartışılmıştır. Sonraları Çin'de ve Hindistan'daki devrimci mücadelesi sırasında çeşitli yanlışlara düşen, sekter bir tutum izleyen ve Komintern'den kovulan Roy, bu mesele üzerine şu tezleri ortaya sürmüştür: Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde öncülük her zaman komünistlerde olmalıdır; hareketin ilk aşamalarında burjuva demokratik unsurlarla sınırlı bir birliğe gidilebilir; küçük burjuvazinin kaypak tutumu dikkate alınmalıdır ve ayrıca devrimin ilk aşamalarında küçük burjuva reformlarını kapsayan kapitalist olmayan bir program gerçeklestirilmelidir. Roy'un bu tezleri ve Lenin'in II. Kongre için hazırladığı «Milletler ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezlerin İlk Taslakları»(6) çeşitli değişikliklerle birlikte Komintern tarafından onaylanmıştır. Lenin, bu değişikliklerden sonra milletler ve sömürgeler üzerine yaptığı konuşmada şunları belirtmiştir:

(6) V. İ. Lenin, *a.g.e.*, s. 320.

«Birincisi, bu tezlerin altında yatan ana fikir nedir? Ana fikir, ezilen milletlerle hakim milletler arasındaki ayırımdır. Ikinci Enternasyonal'in ve burjuva demokrasisinin tersine, biz bu ayrıma ağırlık tanıyoruz.

«Tezlerimizdeki ikinci temel fikir şudur: Dunyanın emperyalist savaşı izleyen bugunku durumunda, halklarla genel olarak dunya siyasi sistemi arasındaki karşılıklı ilişkileri küçük bir emperyalist milletler grubunun Sovyet Rusya onderliğindeki şûra hareketine ve şûra devletlerine karşı yürüttüğü mucadele belirlemektedir. Bunu akılda tutmazsak, tek bir milli sorunu yada sömurge sorununu, dunyanın en ücra köşesini dahi ilgilendirse, doğru koyamayız. Medeni ülkelerde olsun, geri kalmış ülkelerde olsun, komunist partileri ancak bu temel şarttan hareket ederlerse siyasi sorunları doğru koyup doğru bir çözume götürebilirler.

«Üçüncüsü, geri kalmış ülkelerde burjuva demokratik hareket sorununun onemine ozellikle parmak basmak isterim. Aramızda görüş ayrılıkları doğuran bir sorundur bu. Komunist Enternasyonalin ve komunist partilerinin geri kalmış ülkelerde burjuva demokratik hareketi desteklemeleri gerektiğini söylemenin ilke olarak ve teoride doğru olup olmadığını tartıştık. Tartışmalarımız sonunda, oy birliğiyle, "burjuva demokratik" hareket yerine milli-devrimci hareketten soz etme kararına vardık. Hiç şuphe yok ki, her milli hareket ancak bir burjuva demokratik hareket olabilir; çunku geri kalmış ülkelerde nufusun muazzam çoğunluğu, burjuva kapitalist ilişkileri temsil eden koylulerdir. Bu geri kalmış ülkelerde proletarya partilerinin, kurulmaları gerçekten mumkün olsa dahi, koylu hareketi ile kesin ilişkiler kurmadan ve koylu hareketini fiil bir biçimde desteklemeden komunist taktikleri ve bir komunist siyaseti izleyebileceklerini sanmak hayale kapılmaktır. Bununla birlikte, şoyle itirazlar ileri sürulmuştur: burjuva demokratik hareketten sozedersek reformcu hareketle devrimci hareket arasındaki butun ayırımı silip atmış oluruz. Oysa o ayırımı son zamanlarda, geri kalmış ve sömurge ülkelerde, ayan beyan ortaya çıkmıştır; çunkü emperyalist burjuvazi reformcu hareketi ezilen milletlere de sokmak için elinden gelemi yapmaktadır. Sömuruculu ülkelerin burjuvazisi ile sömürge ülkelerin burjuvazisi arasında belli bir *rapprochement* (yakınlaşma) olmuştur, oyle ki çok kere -belki de çoğunluk hallerde- ezilen ülkelerin burjuvazisi bir yandan milli hareketi desteklerken, öte yandan emperyalist burjuvazi ile tam bir anlaşma içindedir: butun devrimci hareketlere ve devrimci sınıflara karşı onunla güçbirliği yapmaktadır. Komisyonda tartışma götürmez bir biçimde bu ispat edildi, ve yegane doğru tutumun, bu ayırımı dikkate almak ve hemen butun hallerde "burjuva demokratik" terimi yerine "milli-devrimci" terimini kullanmak olduğu kararlaştırıldı. Bu değişikliğin anlamı şudur, biz, komunistler olarak, sömurgelerde burjuva-kurtuluş hareketlerini ancak gerçekten devrimci oldukları ve ancak bu hareketlerin yoneticileri bizim koylulerı ve sömurulen yığınları devrimci bir ruhla orgutlememize engel olmadıkları takdirde desteklemeliyiz ve destekleyeceğiz. Bu şartlar yoksa, bu gibi ülkelerde komunistler, İkinci Enternasyonal kahramanlarının da saflarında yer aldıkları reformcu burjuvazi ile mucadele etmelidirler.

«... Komünist Enternasyonal, geri kalmış ülkelerin ileri ülkeler proletaryasının yardımıyla şûra sistemine geçebileceklerini ve belli aşamalardan sonra, kapitalist aşamadan geçmek zorunda kalmadan, komunizme varabilecekleri tezini de teorik gerekçesini göstererek savunmalıdır.»(7)

Lenin, ayrıca «Doğu'da Bir Sosyal Devrim İmkanına Dair A. Sultanzade'nin Raporu Uzerine Düşunceler» gibi notlarında aşağıda görüşleri belirterek somut şartlara dikkatleri çekmiştir:

«41 çıkarsama» gerek şûra kurumlarını, gerekse komünist

(7) V. İ. Lenin, *a.g.e.*, s. 331.

partisini (üyelik, özel görevler) sömürge Doğu'nun *köylü* ülkelerinin düzeyine *uydur*»(8)

Milletler ve sömürgeler konusunda Mustafa Suphi'nin tutumu ise şu olmuştur:

«Komünist partisi, devrim hareketin'n yeni girdiği gelişmemiş ülkelerde, emperyalizme karşı varlığını savunan milli kuvvetleri destekleyecek, bunun yanında genel olarak sosyaldemokrat idaresine karşı sınıf mücadelesi bilincinin işçi halk içinde derinleştirilmesine ait mücadelede bulunmalı ve herhalde örgütün bağımsızlığını korumalıdır.»(9)

III. Enternasyonal'deki tartışmalar gerçekten çok önemlidir. Dünya devrimci mücadelesinin değişik bir döneminde ve 1920 dünya koşullarında yapılan bu tartışmalar Komintern'in ondan sonraki bütün çalışmalarını etkilemiş, dolayısıyla Ortadoğu'da, tüm Asya ülkelerinde cephe konusundaki tartışmalar için bir zemin olmuştur. II. Kongrenin kararları en yaratıcı biçimde Çinli ve Vietnamlı proleter sosyalistlerce uygulanmıştır.

İslamiyet-sosyalizm ilişkileri ve küçük burjuva ilericiliği üzerine tartışmalar

Daha sonra 1 Eylül 1920'de toplanan Doğu Halkları Kurultayı'nda müslüman ülkelerdeki devrimci hareket yeniden tartışılmıştır. Bu Kurultayda islam dini-sosyalizm ilişkileri dile getirilmeye çalışılmıştır. Kurultay'ın hareketli kişilerinden Sultan Galiev (Mir Seyid Sultan Oğlu) sosyalizm ile islamiyet arasında ittifak aramaya çalışmış, dünyayı sanayi metropolleri ve sömürge halkları arasında ikiye ayırmış, sömürge halklarının metropolleri kuşatıp, egemenliği altına alacağını belirtmiş ve Komintern'den ayrı olarak bir Asya sömürgeler enternasyonalinin kurulmasını önermiştir. Sultan Galiev'in görüşleri daha çok Şemsi Hanefi Muzaffer tarafından dile getirilmiştir. Ona göre, Asya milletlerinin düşmanı emperyalizmdir. Komünizm de emperyalizme karşı savaştığına göre, müslümanlar tavız vermeden komünistlerle birleşebilirler, çünkü islamiyet bir sınıf dini değil, sınıfları aşan bir dindir, evrenseldir, enternasyonalisttir.(10)

Yalnızca "milliyetçi" duyguları ve o dönemin anti-emperyalizmini kabul eden ve sınıf çatışmalarını daima ikinci plana atıp, müslümanların birliği içinde reformist bir çizgiyi savunan ve objektif olarak pan-islamizme yol gösteren Galievizm'i Stalin, şiddetle eleştirmiş ve etkili olmasını engellemiştir.(11)

Komintern'in III. ve IV. kongrelerinde Asya ülkeleri üzerine önemli tartışmalar yapılmamıştır. III. Kongre'ye uluslararası devrimci hareket konusunda bir rapor sunan Troçki, Asya'daki devrimci mücadeleleri ve bu mücadelelere katılan köylülerin önemini reddetmiş, eleştirilere rağmen Asya'daki mücadelelere önem vermemiştir. Asya ülkelerinde devrim meselesi Stalin tarafından yönlendirilen V. Kongre'de (17 Haziran - 8 Temmuz 1924) yeniden önem kazanmıştır. Bu Kongrede Ho Şi Minh, Asya'daki devrimci dalgalanmayı göremeyen batılı devrimcileri çok sert bir şekilde eleştirmiştir. V. Kongrede tartışılan cephe, itti-

(8) V. İ. Lenin, *a g e*, s 338.

(9) *Mustafa Suphi ve Yoldaşları*, Aktaran: Mete Tuncay, *Türkiye'de Sol Akımlar 1908-1925*, Ankara, Bilgi Yayınevi, II. Baskı, 1967, s. 115, dipnot.

(10) Hélène Carrère d'Encausse, Stuart Schram, *Asyada Marksizm ve Milliyetçilik*, çev. Avcıoğlu, Aşçıoğlu, İstanbul, Yön Yayınları, 1966, s. 61. Marksist olmayan iki kişi tarafından yazılan bu kitap içinde milliyetçilik açısından çeşitli saptırmaları barındırmaktadır.

(11) J. Stalin, *Milli Mesele*, çev. M Kabagil, Ankara, Sol Yayınları, 1967, s. 112-123.

fıklar meseleleri daha sonra 1927'de Çin'de Çan Kay Şek ihaneti üzerine yeniden ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

III. Enternasyonal kurulduğu 1919 yılından, tasfiye edildiği tarih olarak kabul edilen 1943'lere kadar Asya ülkeleri, dolayısıyla Ortadoğu için yol gösterici olmuştur. Kurulan komünist partilerin delegeleri sürekli olarak Komintern kongrelerine katılmış ve alınan kararlara uymuşlardır. Komintern'in Doğu konusundaki ilk uzmanları Çiçerin, Petkovski, Sultan Galiev, Mustafa Suphi, Safarov, Sultanzade, Nerimanof, Haydar Han, Roy, Aralov, Pavloviç daha çok Orta Asya ülkeleri, İran ve Türkiye ile ilgilenmişler, arap ülkeleri konusunda Komintern'e derinlemesine bilgi getirmemişlerdir. Yalnızca II. Kongrede siyonizmi mahkum eden kararlar alınmıştır.

Pavloviç yazdığı yazılarda kemalizmi övmüş, Radek ve Roy ise sürekli olarak kemalizmi eleştirmişlerdir. O dönem kemalizmin toprak devrimini gerçekleştiremediği, giderek emperyalizmin kucağına düşeceği belirtilmiş, hatta kemalizmi "faşist" olarak nitelendirenler de olmuştur. Komintern'de bir ara Rıza Han'ın, Emanullah Han'ın daha sonra Mısır'daki Vafd Partisi'nin ilerici liği tartışılmış, ama bu tartışmalar ancak pratik içinde son bulmuştur. Komintern'de Asya tipi üretim biçimi, Asya feodalizmi ve bunlara ilişkin olarak tarım meseleleri de tartışılmıştır. 1929 arap isyanı Komintern'in dikkatini çekmiş, bu hareketin gerçek bir köylü hareketi mi, yoksa arap feodallerinin hareketi mi olduğu üzerine polemik yapılmıştır.

Komintern'in ilk döneminde Ortadoğu'da sosyalist mücadeleye ilişkin, özellikle "milli mesele" ve "cephe" meselelerine teorik açıklık getirilmiş, ama somut öneriler ortaya konmamıştır. Ayrıca Ortadoğu yada Asya çapında ciddi bir islamiyet eleştirisi yapılmamış, islamiyet-sosyalizm ilişkileri ideolojik olarak yeterince açıklığa kavuşturulmamıştır. Nitekim, III. Kongrede Endonezya delegesi Tan Malaka, müslüman ülkelerde islamiyetin çok önemli olduğunu, halk ile ilişkilerin onsuz kurulamayacağını söylemiş ve ilerici ve anti-emperyalist kabul ettiği islamiyet ile neden ittifak yapılamayacağını tekrar tekrar sormuştur.

Ayrıca, Komintern'de kemalizmin de açık ve ileriye yönelik bir eleştirisi yapılamamıştır. Stalin, daha sonra kemalizm hakkında şunları söylemiştir: «Kemalist devrim, yabancı emperyalistlere karşı mücadeleden doğmuş ve onu izleyen gelişimi esas olarak işçilere ve köylülere karşı ve her türlü tarım devrimi tasfiyesine karşı yönelmiş, milli ticaret burjuvazisinin devrimi, üst tabakanın devrimidir »(12)

1928 ile 1935 arasında Komintern Ortadoğu'da "milli burjuvazi"nin önemsenmesi yerine işçi sınıfı öncülüğüne daha çok ağırlık vermiştir. 1935'ten II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar olan dönemde Ortadoğu'daki partiler Komintern'in Avrupa'daki halk cephesi taktiklerinden doğal olarak etkilenmişlerdir. 1930'lardan sonra Komintern'in Ortadoğu uzmanlarının somut analizlerle çalışmamış olmaları, Komintern'in Ortadoğu'ya daha fazla ve daha gerçekçi olarak eğilmesini engellemiş, Ortadoğu komünist partilerinin bazı yanlış taktikler izlemelerine yolaçmıştır. Ortadoğu'daki sosyalist mücadele, daha sonra, SBKP'nin XX. Kongresinde alınan kararlardan fazlasıyla etkilenmiştir.

ortadoğu'da emperyalist sömürü ve küçük burjuva sosyalizminin iflası

Bugün Ortadoğu'da devrimci mücadele emperyalizme ve ona bağlı tüm unsurlara karşı verilmektedir. Emperyalizm, iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik yönleriyle

(12) J. Stalin, «Talk With Students of the Sun Yat-Sen University», *Works*, Eng. ed ELPH, Moscow, 1954, vol. IX, p. 261. Aktaran; «On New Democracy», *Selected Works of Mao TseTung*, Vol. II, Peking 1967, s. 383, dipnot 9.

bir bütün olarak Ortadoğu'da faaliyet göstermektedir. Ortadoğu'da devrimcilerin en çok dikkat edecekleri bir noktadır bu. Emperyalizm, ekonomik alanda yardım, borç, kredi, yabancı sermaye, dış ticaret gibi yollarla Ortadoğu ülkelerinin üretim biçimlerini kendi isteklerine göre düzenlemeye, onları kapitalist sistemin bir parçası haline getirmeye, petrol gibi stratejik önemdeki hammaddelerini çok ucuza gaspetmeye ve sömürüyü devam ettirmeye çalışmaktadır. Siyasi alanda onları tekelci sermayenin faşist, gerici sistemi içine sokma amacındadır.(13)

Ortadoğu ülkelerinde işbirlikçi burjuvaları, toprak ağalarını, emperyalistlerle çıkarbirliğindeki büyük burokratları iktidarda tutmak ve böylece emperyalizmin çöküşünü geciktirmek istemekte, gerektiğinde devrimci çabaları önlemek için her yola başvurmaktadır. Askeri alanda Ortadoğu ülkelerini NATO gibi saldırgan paktlar içinde tutmak, CENTO, İslam Paktı gibi düzmece paktlar kurmak, 6. Filo gibi korsan kuvvetleriyle, satılık ordularıyla stratejik mevkileri, Süveyş'i, Doğu Akdeniz'i, tüm Ortadoğu'yu kontrol etmek istemektedir. Emperyalizmin ideolojik alandaki çalışmaları da çok yaygındır. Bu alanda en önemli silahı anti-komunizm silahıdır. Emperyalizm, Ortadoğu'da helenizmi, siyonizmi, her türlü ırkçılığı körükleyerek, anti-komunizm silahını işletmeye, dinleri kullanmaya, musluman kardeşler, komunizmle mücadele derneği gibi dernekler kurdurmaya, Ortadoğu ülkelerinin bütün eğitimini emperyalist kültüre göre düzenlemeye çalışır. Bütün bu emellerine ulaşmada işbirlikçi burjuvaziler, gerici feodaller, komisyoncu şeyhler, reisler, imamlar, şahlar, büyük burokratlar ve onların bütün burokratik ve militer güçleri, orduları, polisleri, Savak'ı, MİT'i... emperyalizmin dümensuyundadır.

Emperyalizme ve ona bağlı unsurlara karşı Ortadoğu'da ta 1917 Büyük Ekim Devrimi'nden beri sürmekte olan bir devrimci mücadele vardır. Bu mücadele 1920'lerde kurulan partiler ile, sendikalarla, öğrenci hareketleriyle, ufak marksist gruplarla geliştirilmiştir. Bir dönem kemalizm, başka bir dönem nasırcılık ve "Cezayir sosyalizmi", Ortadoğu'yu etkilemiş, parlamentarizm, reformizm, çeşitli görüntüleriyle küçük burjuva sosyalizmi proleter sosyalizmine üstün gelmiş, "arap sosyalizmi" sloganı altında sosyalizm adına herşey yapılmıştır.

Bu gelişim 1967 Haziran yenilgisi ile altüst olmuştur. Her ülkede sosyalist mücadeleyi etkileyen önemli safhalar olmakla beraber, Haziran 1967 yenilgisi Ortadoğu'daki devrimci mücadeleyi büyük ölçüde etkileyen bir dönüm noktası olmuştur. 1956'da Süveyş olaylarının arap dünyasına emperyalizmin gerçek yüzünü göstermesi, 1965'lerden sonra Bumedyen ile birlikte «Cezayir sosyalizmi»nin iyice gerilemesi, nasırcı deneyin olumsuz sonuçlarının gözler önüne serilmesi, geleneksel gerici Baas politikasının başarısızlığa uğraması ve reddedilmesi, çeşitli ülkelerdeki askeri darbelerin hiçbirşeyi değiştirmemesi, Yunanistan'daki faşist cunta ile birlikte Kıbrıs'ta yeni gelişimlerin olması, siyonizmin daha da saldırganlaşarak arap kitleleri için çok iyi bilinir hale gelmesi, İran'da devrimci mücadelenin şiddetlenmesi, Barzani hareketinin güçlenmesi, 1967-68'lerde Türkiye'de gençlik hareketlerinin yaygınlaşması, devrimciler arasında «Türkiye'ye özgü sosyalizm» anlayışının iflası gibi bütün gelişimler, 1967 Haziran yenilgisi ve onun getirdikleri etrafında yeni bir eleştiri ve mücadele ortamına girmiştir.

1967 Haziran yenilgisi, Ortadoğu'daki sınıfsal çeliş-

(13) Bakınız: Çetin Özek, *Faşizm ve Devrimci Halk Cephesi*, İstanbul, ANT Yayınları 1971, s. 190-202.

meleri kesinlikle ortaya çıkarmış, mücadelenin proleter sınıf temeline oturtulması zorunluluğunu göstermiş, parlamentarizmin ve reformizmin olumsuz sonuçlarını ortaya koymuş, sahte «politik çözüm» yerine, geriye dönüşü olmayan bir biçimde silahlı mücadeleyi gündeme sokmuştur. Filistin'de gelişen silahlı mucadele, bütun Ortadoğu ülkelerindeki proleter sosyalistleri özeleştiriye itmiştir. Urdun'deki son içsavaş politik düzeyi daha da yükseltmiş, devrimcileri daha mücadeleci kılmıştır. Ortadoğu'da yeni bir dönem başlamaktadır. Bu dönem HALK SAVAŞI dönemidir.

ortadoğu'da sol partilerin başarısızlığı ve yeni devrimci kadrolaşmalar

Devrimci bir parti olmadan, sınıf temeline dayanan bir işçi sınıfı partisi olmadan devrim gerçekleştirilemez. İşçi sınıfının süregelen hareketine sıyasi bir nitelik kazandırabilecek, köylü hareketlerini değerlendirebilecek, cesur, tecrübeli ve her durumda devrimci güçlere yol gösterebilecek gerçekten devrimci bir parti, mücadelede başarının birinci şartıdır.

Ortadoğu'da proleter örgüt sorunu devrimci mucadelede önemli bir yer tutmuştur. Ortadoğu'da devrimci partiler 1920'lerden itibaren kurulmaya başlanmıştır. Bu partiler, III. Enternasyonal'e giriş şartları olan "21 Nokta"yı kabul ederek III. Enternasyonal'e katılmışlardır. Zaman zaman legal, çoğu zaman da illegal olarak çalışmak zorunda bırakılan Ortadoğu sosyalist partilerinin en büyük sorunu kadrolaşmak olmuştur. Ortadoğu'da sosyalist mücadelenin ilk kavgasını verenlerce bilimsel sosyalizmin çok iyi öğrenilmemesi, diyalektik ve tarihi materyalizmin iyi özümlenememesi, uluslararası işçi sınıfı hareketini, sosyalist düşüncedeki gelişmeleri izleyememeleri, kadrolaşmayı da etkilemiş; legal ve illegal çalışmanın bütunselliğini, ajitasyon ve propaganda biçimlerini, demokratik merkeziyetçilik, parti disiplini ve Komintern'e bağlılık ilkelerini anlatan "21 Nokta" tam olarak izlenememiştir.

Bazı aktif parti militanlarının arap olmaması, arapça bilmemeleri, işçi ve köylü kitleleri arasında çalışma yapmalarını büyük ölçüde engellemiştir. Genel olarak hareket, bir aydınlar ve gençler hareketi durumuna getirilmiştir. Özellikle Ortadoğu'da büyük bir önem taşıyan köylü hareketlerini değerlendirememeleri, devrimci mücadeleyi parlamento ile yapmayı daha üstun tutarak parlamentarist ve reformist bir çizgiyi izlemeleri, partileri kitlelerden uzaklaştırmıştır.

Ortadoğu'daki sosyalist partiler gerçek anlamda örgütlü öncü müfrezeler olamamışlardır. Partilerin temel kadrolarını oluşturmada profesyonel devrimcilik sorunu çozulememiştir. Partiler kitle örgütleri içinde, özellikle köylü kitleleri arasında, işçi sendikaları içinde *kalıcı* çalışmalar yapamamışlardır. İşçi ve özellikle koylü kitleleri arasında politik çalışma yapılamamış, "fellah" yada "emekçi" edebiyatı içinde kitle çizgisi gerçekleştirilememiştir. Partiler illegal çalışmayı çok iyi sürdürememişler, bu yolda büyük kayıplar vermişler, legal olanaklara kavuşunca da parlamentarist ve reformist eğilimler ağır basmıştır. Sosyalist partiler özünde ve ilkelerinde proleter enternasyonalizmine gerçek anlamda uyamamışlardır. Komintern'in yada Sovyetler Birliği Komunist Partisi'nin (SBKP) kararlarını çok yanlış uygulamışlardır.

Partiler, stratejik ve taktik meseleler üzerine somut açılımlar getirememişlerdir, Küçuk burjuva sosyalizmine karşı yeterince mücadele verilmemiş, "islamcı sosyalizm" anlayışının etkili bir eleştirisi yapılamamış, özellikle arap ülkelerindeki askeri darbeler karşısında, heyecanlı küçük burjuvalar karşısında sağlam

tavırlar alınamamış, partilerin ideolojik birliği, disiplinleri ve yeterince kadrolaşmaları sağlanamamıştır. Bazı sosyalistler çok eleştirdikleri askeri darbelerde hemen görev almışlar, ama o düzeyde de devrimci çalışma yapamayıp, küçük burjuva iktidarları ile bütünleşmişlerdir. Mısır KP ise, nasırcı deney karşısında 1965'te kendini Arap Sosyalist Birliği lehine tasfiye ederek küçük burjuva radikalistleri karşısında örgütsel bağımsızlığın korunmaması örneğini vermiştir.

Bugün Ortadoğu ülkelerinin hemen hiçbirinde gerçek anlamda marksist-leninist partiler kurulmuş değildir. Fakat bu yönde çok olumlu gelişmeler vardır. Hızlanan ve çok sertleşen mücadele içinde reformist ve parlamentarist partilerin sahte yüzleri ortaya çıkmıştır artık. Yeni yeni örgütlenme ve kadrolaşma girişimleri (Türkiye ve İran'da olduğu gibi), mevcut «sol» bilinen örgütler içinde çok sert eleştiriler ve marksist-leninist bir çizgide ideolojik tavır belirlemeler (Baas Partisi, Lübnan ve Irak Komünist Partileri gibi) ya da silahlı mücadeleyi sürdüren devrimciler arasında bile açık ideolojik, politik gruplaşmalar (Filistin'deki cepheler gibi) gelişmektedir. Bu çalışmalarda ideolojik tartışmalar, bilimsel sosyalizmin öğrenilmesi, Ortadoğu meselelerinin devrimci yorumlarının yapılması, kitle çalışması deneyleri ve militan eğitimi gelişmektedir. Ortadoğu'lu sosyalistlerin bugün acil görevlerinin, her türlü objektif şartlara uyabilecek, illegal ve legal çalışmayı birleştirebilecek, kitle çalışmasını gerçekleştirebilecek ve silahlı mücadeleyi yönlendirip, gerçekleştirebilecek işçi sınıfı partileri kurmak olduğu ortadadır.

Filistin'deki devrimci örgütlerin sorunları ve partileşme meselesi

Bu arada kısaca Filistin'deki örgütlerin sorunlarına eğilmekte yarar var. Ürdün'deki son çatışmalarla birlikte fiilen arap düzenleri ile de silahlı mücadeleye geçen örgütler genel olarak Filistin Kurtuluş Örgütü tarafından temsil edilmektedirler. Filistin Kurtuluş Örgütü Merkez Komitesi şu örgütler adına çalışma yapmaktadır: Filistin Milli Konseyi, Filistin Kurtuluş Ordusu, FKÖ Yürütme Kurulu, Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi (El Feth), Halk Kurtuluş Savaşı Öncüsü (El Saika), Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, Filistin Halk Mücadele Cephesi, Arap Filistin Örgütü, Filistin'in Kurtuluşu İçin Halk Örgütü, Filistin'in Kurtuluşu İçin Eylem Örgütü. Gerçekte bu kuruluşlardan El Feth, El Saika, FDHKC ve FHKC önem taşımaktadır

Bu örgütlerin birinci sorunu, örgütlerin birleştirilmesi meselesidir. Bu, şimdiye kadar birçok defalar denenmiş, fakat başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu örgütleri birleştirme, her türlü örgüt tasfiyesi düşüncesinden uzakta, örgütlerin varolduğu gerçeğinden yola çıkılarak yapılması gerekir(14). Ve bu örgütlerin gerçek birliği masa başlarında değil, ancak ve ancak pratik içinde, silahlı mücadelenin

(14) Filistin'deki cephelerin bir ulusal cephe şeklinde birleştirilmeleri ile ilgili FDHKC'nin tasarısı için bakınız: Nayif Havatme, *Filistin'de Halk Savaşı*, çev. M. E. Bozarslan, İstanbul, ANT Yayınları, 1970, s. 184-200.

gelişmesiyle, gurupların ideolojik ve politik görüşlerinin billurlaşması ile sağlanacaktır. Bu aynı zamanda mucadele için program hazırlanması demektir. Marksist-leninist gerillalar için bu örgütlerin birliğinde önderliği elde etme esastır. Devrimci gerillalar için ikinci ve en önemli sorun partileşmek sorunudur.

Bugun ABD'nin başını çektiği emperyalizm, iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik yönleriyle bir bütündür. Emperyalizmi yalnızca tekelci kapitalizmin bir sömürü mekanizması olarak görüp, onun siyasi, askeri ve ideolojik özelliklerini unutmak ya da emperyalizmi yalnızca siyasi, askeri, ideolojik bir olgu olarak görüp onun tekelci kapitalist sömürü mekanizmasını ihmal etmek, finans-kapital meselesini anlamamak, tam anlamıyla emperyalizme teslim olmaktır. Filistin'de silahlı mücadeleyi sürdüren devrimciler arasında emperyalizmi ve siyonizmi yalnızca bir askeri olgu olarak kabul etme eğilimi yaygındı. Bu eğilim, meseleyi yalnızca askeri bir planda tutmak isteyen ve kitleler arasında ideolojik-politik çalışmadan korkan küçük burjuva milliyetçileri tarafından yaygınlaştırılmıştı. Ama küçük burjuvazi önderliğinin 1967 yenilgisi ile iflas etmesi ile birlikte askeri mücadele ile politik mücadele arasına konmak istenen Çin Seddi kalkmaya başladı. Bir zamanlar yukarıdaki düşüncenin şampiyonluğunu yapan El Fetih bile artık son zamanlarda yayınlarda şiddetle askeri ve politik mücadelenin bütünselliğini yaymaktadır.

Emperyalizmin ve siyonizmin durumunun yanlış değerlendirilmesi, askeri liderliği esas alan, politik çalışmayı reddeden görüşlere yol açmış, vurucu bir cephenin yeterliliğini savunanlar olmuştur. Cezayir'de değişik bir dönemde siyasi liderliği bir örgütte, askeri liderliği baska bir örgütte toplama çabasının yolaçtığı büyük yanlışlar, Filistinli gerillar için çok öğretici olacaktır. Hemen belirtelim ki, devrimci mucadelede politik çalışma esastır, askeri liderlik, politik liderliğe tabi kılınmak zorundadır. Savaş, politikanın baska araçlarla devam ettirilmesidir. Filistin'deki marksist-leninist gerillalar kısa zamanda bu sorunu çözmek zorundadirlar.

Üçüncu olarak politik ve ideolojik çalışmanın gerçekleştirilmesi sözkonusudur. Bu görevin yerine getirilmesinde en etkin yolların ve araçların bulunması partileşme meselesi ile iç içedir. Kitleler nasıl eğitilir, nasıl politik düzeyleri yükseltilir ve mücadeleye daha hazır bir duruma getirilir meseleleri yeniden tartışılacak, bireysel terörizm mi, yoksa kitle kahramanlığı mı sorunu çözüme ulaşacaktır.

Dördüncü olarak «halk savaşı» meselesine teorik açıklık kazandırılması, gerillalar için hayati önem taşımaktadır. Bugün Ortadoğu'daki mücadele henüz gerçek anlamda marksist-leninist bir parti tarafından yönlendirilen bir halk savaşı değildir(15). Son Urdün içsavaşı, Filistin'deki devrimci mücadeleyi daha üstün bir politik düzeye

(15) Filistin'deki devrimci mücadelenin askeri yönleri üzerine, özellikle Urdun'deki çarpışmalar üzerine elimizde yeterince kaynak olmadığı için bu konuda daha fazla yorumu yapmayı erken buluyoruz.

çıkarmıştır. ABD emperyalizmi ve siyonizm ile ortak çalışan Kral Hüseyin ordularına yenilen gerillalar bu yenilgiden de dersler almışlar ve mücadelenin eleştirisine girişmişlerdir. Mücadele, hem kırlarda, hem de şehirlerde sürmektedir. Hatta son iç çatışma, tamamen şehirde mücadeleyi gerektirmiştir. Bu bakımdan son iç çatışmayı da göz önünde bulundurarak, emperyalistleri, siyonistleri ve halk düşmanlarını alaşağı edici yeni askeri taktikler, geçmişteki klasik ordu ve yıldırım hareketlerini de aşan askeri örgütlenmeler, yeni biçimler gerekmektedir.

Devrimci bir partinin oluşturulması ile birlikte Filistin'deki devrimci mücadele marksizm-leninizm tarafından aydınlatılan bir yolda çok daha hızlı bir şekilde gelişecek ve Filistin halklarının haklı mücadelesi zafere ulaşacaktır.

ortadoğu'da işçi sınıfının gelişmesi ve «cephe» politikasındaki hatalar

Ortadoğu, en yaygın terimiyle «az gelişmiş» ülkelerden oluşur. Sanayiinin kurulamamış olması, tarımın geriliği ve yetersizliği, enerji üretiminin geriliği, ulusal gelirin düşüklüğü, beslenme ve eğitim yetersizliği yanında daha önemlisi, bu ülkelerin büyük çoğunluğu emperyalizme bağımlıdır. Büyük toprak sahipliği, feodal unsurların, hatta feodalizm öncesi kalıntıların varlığı, yarıcılığın, ortakçılığın yaygınlığı, kapitalizmin ağır gelişimi en genel görünüştür.

Ortadoğu'da böyle bir yapı içinde sınıflar da kesin çizgilerle belirlenmemiştir. İşçi sınıfı yeni yeni gelişmekte olup, proleterleşme hızlanmaktadır. İşçi sınıfı Kıbrıs'ta en önemli politik güç haline gelmiştir. Türkiye'de son on yılda mesafe kaydetmiştir; İsrail'de güçludur, fakat siyonist ideoloji tarafından saptırılmaktadır; Arap ülkelerinde işçi sınıfı özellikle rafineri çevrelerinde ve liman şehirlerinde gelişmektedir; İran'da bütün baskılara rağmen direnmektedir.

Ortadoğu'da genel olarak işçi sınıfı köylerle olan bağlarını koparmamış durumdadır. Mevsimlik işçiliğin yaygın olması, emperyalistlerin ve işbirlikçilerin yabancı işçileri tercih etmesi (İran'da Hindistanlı işçilerin, Arap Körfezi kıyılarındaki rafinerilerde İran'lı, Hindistan'lı işçilerin çalıştırılması gibi) ve işçiler arasında ayırımlar yaratması işçilerin örgütlenmesini engellemektedir. Yıllarca önce kurulmuş olan sendikalar politik hayatta büyük yansımalara yolaçacak kadar gelişmemiş ve politize olmamışlardır. Fakat bütün baskılara ve nicel durumuna rağmen Ortadoğu'da işçi sınıfı hareketleri artmaktadır

Ortadoğu'da en yaygın kitleler köylülerdir. Yoksul köylüler Ortadoğu'daki devrimci mücadelenin nicel olarak en önemli gücüdür. Yoksul köylülerin baskı ve sömürüye karşı mücadelesi her geçen gün gelişmekte, toprak ağalarına, aracılara karşı örgütlenmeler, köylü işgalleri ve köylü yürüyüşleri ivice yaygınlaşmaktadır. Filistin, Ürdün ve Lübnanda yoksul köylüler silahlı mücadeleyi sürdürmektedirler. Ortadoğu'nun her ülkesinde şehir küçük burjuvazisinin, öğrencilerin hareketleri de ilerlemekte, Mısır da dahil, her yerde anti-emperyalist ve demokratik nitelikli öğrenci hareketleri yeni boyutlara ulaşmaktadır. Son zamanlarda İsrail üniversitelerinde Filistin'li gerillaları destekleyen toplantılar yapılmaya başlanmıştır.

Bugün Ortadoğu'da devrimci mücadeleyi yalnız başına işçi sınıfı zafere götüremez. Devrimin başarısı için, işçi sınıfı partisi, başta yoksul köylüler olmak üzere ülkesindeki bütün anti-emperyalist ve demokratik güçleri en geniş yığınlar halinde dev-

rimci mücadeleye seferber etmek zorundadır. Ayrıca bütün kapitalist ülkeler proleteryası ile, sosyalist ülkelerle ve emperyalizme ve gericiliğe karşı savaşan tüm dünya halkları ile de ittifak kurmak zorundadır.

Devrimci cephe ve devrimci mücadelenin önderliği meselesi Ortadoğu'da devrimcilerin çok uzun tartıştıkları bir mesele olmuştur. Lenin'in ve daha sonra Stalin'in, sosyalistler için burjuva demokratik hareketleri desteklemenin *geçici* bir zorunluluk olduğunu, onları, sosyalistlerin kitle örgütlemelerine engel olmadıkları takdirde desteklemek gerektiğini belirtmelerine rağmen, Ortadoğu sosyalistleri cephe anlayışını çok yanlış uygulamışlardır. İttifak meselesini sınıflar arasında değil de, örgütler arasında kabul etmek yanlışına düşmüşlerdir. Örgütler arası ittifak parlamentarist yapı içinde bir seçim taktiği olmaktan öteye gidememiştir. Diğer örgütlerin sosyalizm sempatizanlığından faşizm özentisine kadar her eğilimi içlerinde barındırmaları, ittifak meselesini daha da zorlaştırmıştır. Özellikle arap ülkelerinde islamcı kuruluşlara büyük tavizlerin verilmesi, bu yanlış cephe anlayışı içinde gerçekleştirilmiştir.

İşçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün önderliğinde cephe kurmak, kitleler arasında yoğun politik çalışma yapmak demektir. Özellikle Ortadoğu gibi yoksul köylülerin nicel olarak büyük bir önem taşıdığı bir bölgede kitle çalışması esastır. Gerçekte kitle çalışmasını gerçekleştiremeyen, aydınlar kadrosu kurmaktan öteye gidemeyen partiler, örgütler arası güçbirliğinden sözederler. Ortadoğu'daki sosyalist partilerin en genel yanlışları kitleler arasında, özellikle yoksul köylüler arasında politik çalışma yapamamaları olmuştur.

sovyetler birliği, devrimci demokratlara «milli burjuvazi»ye ağırlık veriyor

1956'da yapılan SBKP nin XX. Kongresi'nden sonra Ortadoğu'da daha değişik bir cephe anlayışı geliştirilmeye başlanmıştır. Günumuze kadar Ortadoğu'lu devrimcileri fazlasıyla etkilediğinden ve çeşitli sapmalara yol açtığından 1956'dan sonra geliştirilen bu görüşlerin uzerinde durmayı yararlı buluyoruz. Kongrede, sonradan revizyonist çizgisi iyice açığa çıkmış olan Kruşçov ve arkadaşları, devrimci mücadelede «milli burjuvazi»ye ve devrimci demokratik güçlere ağırlık tanıyarak ve «ulusal bağımsızlığın» her şeyin üstünde olduğunu belirterek - bu arada Suudi Arabistan bile bağımsız kabul edilmiştir - geri bıraktırılmış ülkelerde devrimci mücadelenin sınıfsal özünü geri plana atmıştır. Böylece yıllarca önce Sultan Galiev ve arkadaşları tarafından ortaya atılan reformist «milli kurtuluşçu» tezler yeniden canlandırılmıştır. Bu görüşlerin geliştirilmesinde eski menşeviklerin büyük etkisi olsa gerek. Resmi yayınlar geri bıraktırılmış ülkelerdeki, bu arada Ortadoğu'daki devrimci mücadeleler konusundaki görüşleri şöyle özetlemektedir.

«... *Milli kurtuluş devrimleri anti-emperyalist, anti feodal*

ve demokratiktirler... Milli kurtuluş devriminin temel yürütücü (itici) güçlerinin başında *işçi sınıfı* gelmektedir. Şunu da gözönünde tutmak gerekir ki, işçi sınıfı, çeşitli memleketlerde, sayı, örgütlenme ve bilinçlilik bakımlarından değişik durumlardadır. ... *Milli demokratik inteligensiya,* milli kurtuluş devriminde önemli, hatta bazan yönetici bir rol oynar... Bu şartlar içinde aydınların temsilcileri, devrimin de, devletin de başına geçerler. (Birleşik Arap Cumhuriyetinde, Malide, Gine'de ve benzeri ülkelerde olduğu gibi).

«... *Politik bağımsızlığı elde etmek, emperyalizmin siyasi hakimiyetinden kurtulmak, milli kurtuluş devriminin birinci, başlangıç aşamasının muhtevasıdır. İktisadi bağımsızlığa kavuşmak, milli kurtuluş devrimi gelişmesinin, yeni, ikinci aşamasıdır ve bu aşamanın muhtevasıdır.* İktisadi bağımlılıktan kurtuluşun en radikal aracı, *millileştirmedir,* yani sanayi işletmelerinin taşıt ve ulaştırmanın, banka ve sigorta şirketlerinin, dış ticaretin ve özel okulların devlet mülkiyeti haline getirilmesidir. Millileştirme sayesinde halk çıkarına işleyen devlet ekonomi sektörü kurulup genişletilmiş olur.

«... Fakat, gelişmekte olan memleketlerin bazılarında şartlar, yabancı monopollerin mülkiyetini tamamen veya önemli bir kısmını millileştirmek için derhal harekete geçilmesine elverişli değildir. Bu durum karşısında devlet, şartların gerektirdiği monopolleri millileştirir, diğerlerini de kontrolu altına alır, onların, halkı ve memleketin tabii kaynaklarını sömürme olanaklarını daraltır. Durumu göre de, devlet, özel sektörle ve hatta yabancı kapitalle ortak işletmeler kurar.

«.. *Kapitalist olmayan yol, kapitalist gelişme aşamasına ulaşmamış memleketleri sosyalizme götüren yoldur. Fakat bunun için de, diğer bazı ülkelerde proletarya diktatorlüğünün kurulmuş olması veya sosyalizmin zafere ulaşmış bulunması şarttır. Ancak bu koşullar içinde onlar, genel olarak kapitalizmi veya gelişmiş kapitalizm aşamasını atlayıp, kapitalist olmayan yolda sosyalizme doğru yürüyebilirler.*

«... Bir memleket kapitalist olmayan gelişme yolunda ise, orada mutlaka *sosyalist niteliğinde değişimler* yapılır. Böyle değişimler yoksa, demek ki o memleket, alelade kapitalist yolda yürümektedir... Demek oluyor ki, kapitalist olmayan yolun sosyo-ekonomik ödevi, milli kurtuluş devriminin tamamlanmak, sosyalizm için gerekli olan maddi ve sınıfsal şartları yaratmak, bundan sonra da, *milli kurtuluş devrimini* sosyalizme dönüştürmektir

«... Halk yığınlarının iradelerine, sosyalizme karşı özlemlerine, yeni bahtiyar bir yaşayışa kavuşma emellerine tercümana olan, Cezayir, Birmanya, Gine, Kongo (Brazavil), Mali ve Birleşik Arap Cumhuriyeti gibi kurtulan memleketlerin yöneticileri, halklarının isteklerine uyarak, kapitalist olmayan gelişme yolunun gerektirdiği tedbirleri başarıyla uygulamaktadırlar.

«.. İşçi sınıfının toplumdaki rolünün büyüdüğünü söyledik yukarıda. Fakat bu onun, kapitalist olmayan hareketin her aşamasında, daima ve her yerde toplumun yönetici gücü olduğu anlamına gelmez. Gelişmekte olan memleketlerin çoğunda işçi sınıfı sayıca azdır, örgütlenme ve ideoloji bakımlarından zayıftır, aktif politik faaliyet alanına yeni çıkmıştır. Bütün bunlardan dolayı, kapitalist olmayan yolda gelişme hareketi, özellikle ilk aşaması, işçi sınıfı tarafından değil, devrimci demokratik güçler tarafından yönetilebilir.

«... Bütün devrimci demokratların, bütün anti-emperyalist yurtsever demokrat aydınların mutlaka marksizm-leninizm pozisyonlarına geçeceklerini iddia etmek, elbette ki, safdillik olur... Bunlar, ilk zamanlarda marksizmin sadece belirli taraflarını benimserler, hatta bu benimseme sürecinde bile birçok tereddütler geçirmek, eski görüş, anlayış ve alışkanlıklarıyla çetin bir iç mücadelesi geçirmek zorunda kalırlar. Bu güçlük ve tereddütleri, devrim süreci derinleşip genişledikçe silinip kaybolur. Çünkü,

devrimin objektif gelişmesi, bu yöneticilerin bilinçlerine aksederek, oradaki eski görüşleri yakıp kül eder.»(16)

ortadoğu'da devrimci mücadele, işçi sınıfının önderliğinde zafere ulaşabilir

Her devrimin en temel meselesi iktidar meselesidir. İktidarı kimlerin ve ne şekilde ele geçireceği meselesidir. Yukarıdaki revizyonist tezler, bu açıdan, marksist-leninist devlet teorisi açısından ele alınıp incelenmelidir. Geri bırakılmış ülkelerde daha değişik bir konuma sahip olan küçük burjuvazinin devrimdeki yerini, sosyalistlerin küçük burjuva radikallerine karşı tavırlarını somut olarak ortaya koymak gerekir. Bugün Ortadoğu'da işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve askeri önderliğinde geliştirilmeyen hiçbir mücadele gerçek anlamda devrimci değildir ve sosyalizmin mutlak zaferini gerçekleştiremeyecektir.

Devlet, sınıf egemenliği örgütüdür, bir sınıfın başka bir sınıf üzerindeki baskı örgütüdür. Her devlet, sınıf iktidarıdır. Ortadoğu'da işçi sınıfının önderliği yerine, küçük burjuvazinin önderliğini savunmak, somut olarak ordularla «devrim» yapmak demek olacaktır. Devleti, devletin militer ve bürokratik güçlerini sınıflar üstü düşünmek, olsa olsa hayalcilik tir. Asker-sivil-aydın zümrenin devrimdeki üstün yerleri, yukarıdaki tezlerle birlikte geliştirilmiştir. Ortadoğu'da sosyalistler arasında olup, kitlelere güvenmeyen ve işçi sınıfı önculuğunu lafta savunup, gerçekte cuntalara oynayan çok kişi vardır. Ve bunlar sürekli olarak hareketi saptırmaktadırlar.

Ortadoğu'da iktidarlar, işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücü önderliğindeki işçi-köylü temel ittifakı üzerinde yükselen devrimci halk cepheleri tarafından ele geçirilecek, devrimci işçi-köylü iktidarları kurulacak ve kesintisiz devrim süreci içinde sosyalizmin mutlak zaferi gerçekleştirilecektir. Bunun dışında bütün çözümyolları küçük burjuva kuyrukçuluğundan, kitlelere ihanet etmekten öte bir anlam taşımaz.

İktidarın nasıl elde edileceği diğer bir meseledir. Yukarıdaki tezler, XX. Kongrede kabul edilen «barış içinde bir arada yaşama» ilkesinin pratikteki yansımaları ile birlikte düşünüldüğünde, iktidarın ele geçirilmesinde ancak parlamentarist ve pasifist yollar söz konusu olmaktadır ki, bu, gerçekte iktidara gelmemek anlamını taşımaktadır Ortadoğu'da. Emperyalizmin, işbirlikçi kapitalistlerin ve onlara bağlı unsurların, iktidarların barışçıl yollardan ele geçirilmesine hiçbir şekilde boyun eğmediğini dünya devrimci pratiği göstermektedir. Bu bakımdan, teslimiyetçi parlamenter yolda tıkanıp kalmak değil, işçi sınıfı partisinin ve onun donanmış gücünün önderliğindeki silahlı mücadelenin kaçınılmazlığını da göz önünde tutmak gerekir. Amaç devrimci işçi-köylü iktidarları kurmaktır Ortadoğu'da. İşçi sınıfı partisi için en önemli hedef iktidarı ele geçirmektir. İşçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün önderliğinde sürdürülecek olan silahlı mücadele her ülkenin somut şartlarına göre inceden ince-

(16) V. G. Afanasiev, *Bilimsel Komünizm*, s. 120-137

ye hesaplanmış taktiklerle geliştirilen, çeşitli aşamaları gerektiren, uzun, zorlu ve yürekli bir mücadele olacaktır.

halk savaşı, politik mücadelenin bir uzantısıdır

Bugün Arap topraklarının büyük bir kısmı emperyalizmin maşası İsrail silahlı kuvvetlerinin elinde iken, siyonistler, kolonyalist, gerici, ırkçı ve saldırgan bütün özelliklerini en şiddetli bir şekilde harekete geçirmişken, insanlar yıllardır çadırlarda perişan oluyorken, emperyalizmin maşaları hergün sayısız insan katlederken, satılık gerici Arap iktidarları arap gerillacılarına kurşun sıkarken, arap halkları, emperyalistlerin kuklaları ile, siyonistlerle barış içinde bırarada yaşayamaz. Siyonizm, gizli görüşmelerle, masa başındaki «politik çözüm»lerle ortadan kaldırılamaz. Bunları ortaya koymak, ne silahla oynamaktır, ne de maceracılık: Savaş, politik mucadelenin bir uzantısıdır. Unutmayalım ki, halk savaşı uzun ve kitleler tarafından gerçekleştirilen bir savaştır. Mesele, savaş ya da barış değil, iktıdarı ele geçirmektir.

«İsrail'in teknik askeri üstünlüğü bütün arap kuvvetlerini altedecek güçtedir» denecek, küçük burjuva radikallerinin iddia ettiği gibi. Ama tarih bize, Vietnam'da inanmış kitlelerin dunyanın en ileri askerlik güçlerinden birine sahip olan ABD emperyalizmini dize getirişini göstermiştir. Elbette Filistin ormanlar ülkesi değildir, bilinen gerilla taktiklerini yeni savaş taktikleri izleyecektir. Ama önemli olan, kitlelerin gucüne inanılması, kitlelerin seferber edilerek, uzun savaş içinde eğitilmesi, emperyalizmin, siyonizmın bütün çelişmelerinden, dünyadaki çelişmelerden yararlanılmasıdır. Halk savaşı karşısında emperyalizmin ve siyonizmin teknik üstünlüğü aciz kalır. Kitlelerin devrimci gucü bütün engelleri yıkacak ve Ortadoğu halkları zafere ulaşacaktır. Devrimi yapacak olan kitlelerdir. Silahlı mücadelede insan unsuru büyük önem taşır. Lenin şöyle demiştir: «Bütün bunlar onlara (Doğunun bütün halkları) şunu gösterecektir: güçsüz olsalar dahi, teknolojinin ve savaş sanatının bütün harikalarından yararlanan Avrupalı zalimlerin gucü yenilmez görünse dahi, ezilen halkların yürüttüğü bir devrimci savaş, milyonlarca emekçi ve ezilen halkı gerçekten harekete geçirmeyi başarabilirse, bağrında öyle imkanlar ve mucizeler taşımaktadır ki...»(17)

Ortadoğu'da sosyalizme geçiş, kesintisiz devrim süreci içinde gerçekleştirilecektir. «Sosyalist nitelikteki değişimler» ancak devrimci işçi-köylü iktidarları ve işçi sınıfı diktatörlükleri tarafından gerçekleştirilebilir, sosyalist olmaları kendi iyiniyetliliklerine kalmış olan küçük burjuva iktidarları tarafından değil. İleri kapitalist aşamayı atlayıp atlamama meselesi, yine siyasal iktıdarın sınıfsal karakteri ile, iktidarın işçi sınıfının egemenliğinde olup olmaması meselesi ile ilgilidir. Gerçekte bütün bu yeni tezleri bütünsellığı içinde derinlemesine eleştirmek gerekir.

(17) V. İ. Lenin, *a.g.e.*, s. 292.

Bugün Ortadoğu'da devrimci mücadele emperyalizme ve ona bağlı unsurlara karşı, işbirlikçi burjuvalara, toprak ağalarına, aracılara, tefecilere, gerici arap oligarşilerine, şah, imam, şeyh düzenlerine karşı, emperyalizmin Ortadoğu'daki maşası siyonizme karşı verilmektedir. Arap ülkelerinde siyonizme karşı verilen mücadele yıllarca küçük burjuva ve gerici arap hükümetleri tarafından yönlendirilmiştir. Böylesine bir mücadele, arap ülkelerindeki sömürücülerle arap halkları arasındaki çelişmeleri örtmek, yalnızca siyonizmi düşman olarak göstermek isteyen bir amaca hizmet etmiştir. Ama 1967 Haziran yenilgisi Ortadoğu'da küçük burjuvazi önderliğinin iflasını açıkça gözler önüne sermiştir. 1967 yenilgisinden bu yana mücadelenin aynı zamanda gerici arap düzenlerine karşı sürdürülmesinin gerekli olduğu kesinlikte ortaya çıkmıştır. Bugün Ürdün'de satılık Huseyin kuvvetleri ile devrimciler arasındaki çatışmanın özü budur. Böyle olduğu içindir ki, Ortadoğu'da işçi sınıfı partilerinin önderliği en hayati meseledir. SSCB yöneticilerinin ortaya attığı «Kral Huseyin ile gerillalar kardeştirler» teslimiyetçi tez, devrimci mücadeleyi pasifize eden bir tezdir. Bu yöneticiler, uzun yıllardır barışçı çözüm yolu şeklinde sürdürdükleri politikalarını, ABD'nin barış planını kabul ederek, Ortadoğu'daki mevcut durumu kabullenmeye ve Filistin'li gerillaları silahsızlandırmaya kadar vardırmışlardır(18). Şüphesiz Sovyet donanmasının Akdeniz'de güçlenmesi, arap ülkelerine yapılan askeri ve ekonomik Sovyet yardımları emperyalizmin ve siyonizmin Ortadoğu'daki saldırganlığına karşı bir engeldir. Ancak, Lenin'in de belirttiği gibi, emperyalizmi yenecek asıl güç ezilen halkların yürüttüğü silahlı devrimci savaştır. Nitekim, başta Filistinliler olmak üzere, SSCB politikasını, Ortadoğu'lu bütün devrimciler eleştirmişlerdir. Devrimciler bu eleştirilerinde anti-komünistlerle, gericilerle aynı paralele düşmemeye de geniş ölçüde dikkat etmişlerdir.

Ortadoğu'da her ülkedeki devrimci mücadele'nin biçim ve taktikleri konusunda kararları verecek olanlar, ülkelerinin somut şartlarını çok iyi değerlendiren o ülkenin devrimcileri olacaktır. Ve her ülkedeki devrimci çizgi, bilimsel sosyalizme, dünya devrimci pratiğinden çıkan dersler'e ve o ülkenin somut gerçek'lerine uygun olacaktır.

«kapitalist olmayan yol» örneği olarak mısır'da nasırcı deney

Kapitalist olmayan kalkınma yolunu başarıyla uygulayan ülkelere örnek olarak gösterilen ve küçük burjuvazi önderliğini savunan radikallerin hedefi olan nasırcı deneyin özelliklerini ve sonuçlarını incelemek çok yararlı olacaktır.

Mısır'daki "devrim" hakkında çok şeyler söylenmektedir.

(18) Gerçekte, SSCB yöneticilerinin ilk eleştirilmesi gereken tutumları 1947-48'de dünya diplomatik çevrelerinde İsrail devletinin varlığını kabul etmeleri olmuştur. Aynı tutumu bazı halk cumhuriyet'leri de göstermiştir, özellikle sonraları İsrail'e silah satan Çekoslovakya.

Mısır'daki nasırcı deney, uzun bir dönem, "bağımsız sosyalizm" örneği olarak kabul edilmiş, geri bırakılmış ülkeler için ulaşılması gereken bir yapı olarak gösterilmiştir. Ortadoğu'da Türkiye'nin küçük burjuva radikalleri de kurtuluş için hep nasırcı deneyi örnek olarak göstermişler ve halen de göstermektedirler. Mısır'da da ordunun geleneksel dünya ordularından farklı olarak "milli ordu" olduğu söylenmiştir. Ordu, Mısır'da 1881-82 "Devrimi"nden bu yana her ilerici harekete katılmıştır. 1952 Darbesi, "hür subaylar" adı altında toplanan ordu mensuplarınca gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta subaylar açık ve kesin bir programdan yoksun olarak çalışmış, şu ilkelerden söz etmişlerdir: Sömürgeciliğin ve Mısırlı uşaklarının tasfiyesi, feodalizmin yok edilmesi, sermayenin hükümet üstündeki egemenliğine son verilmesi, sosyal eşitliğin sağlanması, güçlü bir milli ordunun kurulması, sağlam bir demokratik hayatın gerçekleştirilmesi.(19)

1954'de bütün kuvvetler "hür subaylar"ın önderlerinden Cemal Abdünnasır'ın eline geçmiştir. 1956'daki Süveyş olaylarına kadar Nasır, devlet mekanizmasını tam olarak eline geçirmiş, tek bir birleşik parti kurma yollarını aramış, endüstrileşmeyi gerçekleştirmeye çalışmış, Süveyş Kanalı'nı millileştirmiştir.

1956 Süveyş krizi ve emperyalistlerin saldırıları Nasır'ı çok güç bir durumda bırakmıştır. Nasır, 1957'den sonra Milli Birlik Partisi'ni kurmuş, 1958'de Suriye ile birlikte Birleşik Arap Cumhuriyetini (BAC) oluşturmuş, Üçüncü Dünya diye adlandırılan ülkeler bloku içinde prestij sağlamış, Müslüman Kardeşler'le "İslamcı sosyalizm" üzerine polemiğe girişmiş, İslamcı temellerle sosyal adalet ilkelerini birleştirip "demokratik ve kooperativist sosyalizm" denemesi ile "arap sosyalizmi" şiarını ortaya atmıştır. Nasır bu arada sosyalistlere geniş çapta hücum etmiş, politik ve ideolojik olarak onları ezmeye, kadrolarını ve örgütlerini yoketmeye çalışmıştır, son Ürdün olayları sırasında da gerillalara sahip çıkmamıştır.

1961'de BAC, emperyalizmin de oyunlarıyla dağılmış, 1962'de Mısır'da 'Halk Güçleri Ulusal Kurultayı" toplanmış, bu kurultayda 'Ulusal Eylem Yasası" kabul edilmiş, Milli Birlik Partisi dağıtılıp -sonraları 6-7 milyon üyesi olan- Arap Sosyalist Birliği kurulmuştur.

Nasır'ın en önemli eseri «Ulusal Eylem Yasası» olarak kabul edilen kitabıdır. Bu kitap, baştan aşağı sulandırılmış karışık bir sosyalizm örneğidir, ama inandırıcı, kandırıcı retoriği vardır. Nasır, Yasa'nın «Devrim Zorunluluğu» bölümünde amaç olarak «özgürlük, sosyalizm, birlik»i göstermiştir.

«Artık "özgürlük" kavramı hem vatanın, hem de vatandaşın özgürlüğünü içine alan bir kavram haline gelmiştir. "Sosyalizm" ise hem bir yöntem, hem de bir amacı ifade eder olmuştur ki onlar da eşitlik ve adalettir. Birliğin yolu ise, iradesine aykırı olarak düşmanları tarafından parçalanmış olan bir tek ulusun tabii bir duruma dönmesi için yapılan bir kitlesel çağrıdır; bu birliğin gerçekleşeceği günü yaklaştırmak için yapılan barışçı eylemdir; sonra da bu çağrının ve bu eylemin olumlu bir şekilde sonuçlanması için bu birliğin kabulünde ittifak kurulmasıdır.»(20)

Nasır'ın demokrasi ve sosyalizm görüşleri ise şunlardır:

«Devrimin bir halk eylemi olduğunun en doğru ifadesi demokrasidir. Demokrasi ise halkın egemenliğinin pekiştirilmesi, amaçlarının gerçekleştirilmesi için tüm yetkilerin halkın eline verilmesi ve onun elinde toplanması demektir.

«Devrimin ilerici bir eylem olduğunun doğru ifadesi de sos-

(19) Nasır, *Arap Devriminin Yönetmeleri*, çev. M. E. Bozarslan, İstanbul, Habora Kitabevi s. 12-13. Ayrıca, Anouar Abdel-Malek, «The Crisis in Nasser's Egypt» : *new left review*, September-October 1967, Number 45, p. 69.

(20) Nasır, *a.g.e.*, s. 23.

yalizmdir. Çünkü sosyalizm eşitlik ve adalete dayanan bir toplumun, eylem ve fırsat eşitliğine dayanan bir toplumun, üretime ve ödevlere dayanan bir toplumun kurulması demektir.»(21)

«Sosyalist yol ise -sınıfsal çatışmanın barışçı yoldan çözümlenmesi için verdiği fırsatlarla ve sınıflar arasındaki uzlaşmaların eritilmesi için verdiği olanaklarla-, çalışmadan elde edilen geliri fırsat ilkesine uygun olarak tüm halka dağıtır.»(22)

nasırcı deneyin marksist arap düşünürleri tarafından eleştirisi

Mısır marksistlerinden Goneim'in nasırcı deney üzerine yazdıkları gerçekten çok ilginçtir.

«... devrimci yöneticiler bir yığın partisi desteği olmaksızın kadrosuz ve sosyalist ideolojiye sahip olmadan göreve geçmişlerdir... Devrim barışçı bir nitelikte oldu ve eski devlet cihazını yıkmadı. Ötedenberi işleri yürüten bürokrasi tasfiye edilmedi... Toprak burjuvazisi, köylerdeki sosyal ekonomik ve politik ağırlığından yararlanarak siyasi hayattaki ve yönetimdeki kilit noktalarını ele geçirdi... Özellikle toptan ticaret ve inşaat işlerinde asalak bir kapitalizm türeyip gelişti (bu daha çok bayındırlık işlerinde). Böylece özel sektör yapı işlerinin % 70'ini kucaklamakta olup 700 milyon liralık yani birinci beş yıllık planın % 47'si kadar bir yatırım yapmıştır.»(23)

Goneim'e göre Mısır'da küçük ve orta burjuvaziden gelen ve kamu sektöründe yüksek görevler ele geçiren bir «yeni sınıf» oluşmuştur. Üretimi planlayan, üretim fazlasının nasıl kullanılacağını planlayan, ulusal gelir dağılımını ayarlayan bu sosyal tabakadır. Goneim, 1962-67 arasında yüksek memur sayısının %61 oranında artığını, buna karşılık büro görevlilerinde %20'lik artış, işçi istihdamında ise %4lük bir düşüş olduğunu, bürokrat ve teknokratların gelirinin hizmet sektöründe dört yılda % 150 artığını belirtmektedir. Bu hesaplara göre, yüksek devlet memurunun geliri, işçilerin gelirinin 44 katıdır.

Başka bir araştırıcı ise şöyle demektedir:

«Baasçı ve nasırcı rejimler şu ortak noktada birleşmektedirler: Burjuvalaşmış, küçük burjuva kökenli, imtiyazlı azınlığın, eski düzenin kalıntısı olan bürokratlar ve millileştirilmiş büyük sermayenin eski yöneticileriyle birlikte, devletin asker-bürokrat kontrol mekanizması sayesinde milli artık ürünü tasarruf etmesi... Sosyalist ülkelerdeki bürokrasinin aksine, bu imtiyazlı *zümre*, kelimenin tam anlamıyla, "sosyal sınıf"tır. Bu sınıf, tarımda, küçük ve orta endüstride ve özellikle yapım endüstrisinde üretim araçlarının sahibidir. İç ticarette, tefecilikte sermaye sahibi olduğu gibi, bütün karar verme yetkilerini kullanarak tüm devlet sektörünü denetimi altında tutmaktadır. Özellikle tarım kesiminde üretim ilişkilerinde devrim yapamadığı için, gelişmenin ön koşulu olan ulusal sermaye birikimini de sağlayamamaktadır.»(24)

---

(21) Nasır, *a.g.e.*, s. 56-57.

(22) Nasır, *a.g.e.*, s. 92.

(23) Adil Abd El-Rahım Goneim, «Mısır'da Yeni Sınıf», Enver Abd-El Mâlik, *Çağdaş Arap Düşüncesi, Bağımsızlık, Sosyalizm*, çev. A. Cemgil, İstanbul, Altın Kitaplar, 1971, s. 263-273

(24) Fawwaz Trablusi'nin *new left review*, Eylül Ekim 1969. sayısında yeralan bir yazısından yapılan kısaltılmış çeviri: «Küçük Burjuvazi Öncülüğünün İflası», *ANT Haftalık Dergi*, 28 Ekim 1969, Sayı: 148, s. 8.

nasırcı deney, revizyonizm, eklektisizm, islamcılık ve milliyetçilik toplamıdır

Mısır'daki nasırcı deney devrimde küçük burjuvazi öncülüğünün ve küçük burjuva radıkalleri elindeki kapitalist olmayan kalkınma yolunun iflasının bir örneğidir(25). Nasırcı deney küçük burjuva radıkallerının ideolojik önderliğinde yapılan anti-emperyalist mucadelenın zamanımızda nasıl başarısızlığa uğradığını, «devrim»de öncülüğü bırakmayan ve Ortadoğu'da geniş ve özel bir yeri olan küçük burjuvazinin nasıl yükseldiğini, nasıl ayrıcalıklı bürokrat burjuvaziye donuştuğunu gosteren ıyi bir ornektir. Gerçekte Baas ve Cezayır uygulamaları da nasırcı deneyden çok farklı olmamıştır.

Nasır'ın CIA'nın desteğiyle iktidara geldiği iddialarını tekrarlamak birşeyi değiştırmeyecektir. Nasır, butün yazdıkları ve pratikte gerçekleştirdikleri ile marksist-leninist devlet teorisine karşı çıkmış, sınıf çatışmalarının kaçınılmazlığını ve işçi sınıfı dıktatörlüğünü reddetmiş, devleti sınıflar üstü bir kurum olarak görmüştür. Sınıf farklarının barışçıl yollardan kaldırılması şiarını ortaya atmış, sosyalizmi sınıflararası çatışmaları ortadan kaldırıcı, «kanlı sınıf kavgaları»nı önleyici bir sistem olarak göstermiştir. Nitekim yaptığı gerici işlerden biri, Mısır'daki bütun sınıf ve tabakaları Arap Sosyalist Birliği gibi bir kitle partisi içinde toplamak, ışçi sınıfını devrimci öncu müfrezesinden mahrum etmek olmuştur. Mısır'daki küçük burjuva radıkalleri ayrıca kıtleleri ideolojik-politik ve maddı bakımından sılahlandırmamışlar, sınıf bilincinin gelisimini ordu ile önleme çabasına girişmişlerdir.

Nasırcı deney, devrimcilığı sosyal içerikten çok reformist bir küçük burjuva mılli kurtuluşçuluğu içinde ele almıştır. Bu açıdan Sultan Galiev ve arkadaşlarından çok farklı bır yerde değıldir. Pragmatik bir düşünce içinde siyasi bağımsızlığa önem verilmiş, sosyalizmden anlaşılan soyut bir adalet anlayışı, küçük burjuva toprak reformu,

---

(25) Çın Halk Cumhuriyeti yöneticilerinin Nasır'ın ölümü uzerıne 29 Eylul 1970'de Enver Sedat'a gondermiş oldukları mesajdaki «Başkan Nasır, 1952'de Faruk'un feodal monarşısının alasağı edilmesinde ve mılli demokratık devrimde önemli bir zafer kazanılmasında Birleşik Arap Cumhuriyeti halkına onderlik etmiştir.» («Condolences on the Death of President Nasser», *Peking Review*, October 9, 1970, No: 41, s. 29) şeklindeki yargıları ve Sudan Başkanı Nımeyrı'nın ÇHC'ni zıyareti sırasında, İkıncı Başkan Tung Pı-Vu'nun konuşmasındaki, «Mayıs 1969'dan beri Sudan halkı, Başkan Nımeyrı'nın onderlığinde mılli demokratik devrımlerını muzaffer bir sekılde daha ılerıye götürmüştür» («Speech by Vice-Chairman Tung Pi-Wu», *Peking Review*, August 14, 1970, No: 33, s. 5.) sözleri teorı ve pratık açısından çok sasırtıcı olmuştur. Mısır ve Sudan'daki hareketler, işçi sınıfının ıdeolojik, polıtık, örgutsel onderlığ'nde olmamış, halk ordusu ile bir halk savaşı gerçekleştirılmemiş,koylü kitle'erin aktif desteği ve polıtık mucadelesi sağlanamamış olduğundan, bu hareketlerın yine ÇHC'nin devrimci pratiğine gore mılli demokratık devrım olarak kabul edılmemeleri gerekir. Aksi takdırde mılli demokratık devrım, küçük burjuvazı onderlığindekı kapıtalist olmayan kalkınma yolu ile ayni ozellikle e sahip demektir.

millileştirme, bireye, özel mülkiyete ve miras hakkına saygı olmuştur.

Üretim araçlarının kamusal mulkiyeti gerçekleştirilememiş, sosyalist ekonomi meseleleri, planlama ve dağılım meseleleri hiç ciddiye alınmamıştır. Devletleştirme ya da devletçilik meselesi de açıklığa kavuşturulmalıdır. Önemli olan, devletçiliğin niteliği ve bu devletçiliğin hangi sınıf tarafından uygulanacağıdır. Küçuk burjuvazinin egemenliğindeki devlet, ülkenin ekonomisini tum olarak küçük burjuvazinin çıkarlarına göre duzenleyecek bir politika benimsemeyi mumkun ve zorunlu kılar. Bugün Mısır'daki küçük burjuva rejimi, sosyalist evrimleşmeye değil, bürokratik devlet kapitalizmine yöneliktir. Ve gerekli bir hızlı sermaye birikimini gerçekleştiremediğinden, dünya pazarlarının etki altına girme, emperyalizmin uzantısı olma tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Nasırcı deney, Tito revizyonizminden fazlasıyla etkilenmiştir ve halen de etkilenmektedir. Mısır sosyalizmi gerçekte revizyonizm - eklektisizm - islamcılık - arap milliyetçiliği toplamı demektir. Nasırcı deney, kitleleri ikinci plana atan, kitlelerin devrimci atılımına güvenmeyen, harekete katılan kitlelere kendi sloganları yerine küçük burjuva hedeflerini tekrarlattıran bir mucadele olmuştur. Nasırcı deney, Cezayir ve Irak'taki çeşitli darbeler altında olduğu gibi sosyalistleri baş düşman olarak kabul etmiş, onlara karşı her türlu baskı ve teroru uygulamıştır. Nasır'ın ölümünden sonra yerine geçen Enver Sedat ise, birçok meselede olduğu gibi Filistinli gerillalara yardım ve silahlı mücadeleyi destekleme konusunda Nasır'dan da sağa düşmüştür.

ortadoğu'da milliyetçilik kavramı üzerine oynanan oyunlar

Ortadoğu ülkelerinde en önemli olan meselelerden biri de milliyetçilik tartışmalarıdır. Milliyetçilik kavramı kadar uzerinde oynanan bir kavram yoktur Ortadoğu'da. Müslüman Kardeşler'den, ılımlı ilericilerinden, komünist parti üyelerine kadar herkes milliyetçilikten sözetmektedir. Ortadoğu'da milliyetçilik sorunu ile birlikte, aynı zamanda, arap birliği, islamiyet-sosyalizm ilişkileri, her ülkedeki milli mesele, küçuk burjuva milliyetçiliğine karşı tavır ve proleter enternasyonalizmi meselelerini de tartışmak demektir.

Ulus, feodalitenin yokolup, kapitalizmin yükselmesi ile ortaya çıkmıştır. Stalin ulusu şöyle tanımlamıştır: «Ulus, dil, toprak, iktisadi yaşantı birliğinin ve ortak kültur biçiminde beliren ruhi şekillenme birliğinin hüküm sürdüğü, tarihi olarak meydana gelmiş istikrarlı bir topluluktur»(26). Uluslaşma meselesi özellikle araplar ve kürtler için karmakarışık bir görünümdedir. Kürtlerin, çeşitli Ortadoğu ülkelerine dağılmış olmaları, arapların ise emperyalistlerin ve egemen iktidarların vesayetinde çizilmiş çeşitli sınırlar ile ayrılmış olmaları ve, kısa bir dönem de

(26) J. Stalin, *a.g.e.*, s. 16.

olsa, değişik bir sosyo-ekonomik gelişim göstermeleri meseleyi çok daha karmaşık bir duruma sokmuştur.

Avrupa'da yükselen burjuvazi ile birlikte ilerici karakter kazanan «milliyetçilik» akımı, daha sonra burjuvazinin elinde, şoven, ırkçı ve dinci ideolojilerle beraber ezilen halkların daha fazla sömürülmesinde kullanılan araç olmuştur. Ortadoğu'da güçlü burjuva sınıfları oluşmadığından, klasik burjuva milliyetçiliği yerine, milli kurtuluşçuluk içeriği taşıyan bir milliyetçilik anlayışı çeşitli deneyler içinde gelişerek (Türkiye'de italyan, fransız, ingiliz, yunanlılara. . karşı; İran'da ingilizlere karşı, yabancı petrol şirketlerine karşı; arap ülkelerinde önce osmanlılara, sonra fransız ve ingilizlere ve en sonra da siyonistlere karşı mücadele ederek) küçük burjuvazi ideolojisi olarak yükselmiştir(27).

Bugün Ortadoğu'da özellikle 1956 Süveyş Krizi ve Filistin savaşları ile anti-emperyalist nitelikli milliyetçilik akımları gelişmiş, küçük burjuva radikalleri tarafından da heyecanla savunulmuştur. Emperyalizm karşısında meseleleri yalnızca siyasi bağımsızlık açısından ele alan, sınıfsal meseleleri ve sosyal devrimleri arka plana iten bu tür milliyetçilik anlayışları, tarihsel gelişimi, sosyo-ekonomik durumu ortaya koyup, mili kurtuluşçu bir nitelik göstermiş olduklarından dolayı ilericidirler, ama yine bu akımlar gerçek anlamıyla sosyalizm düşmanı olduklarından ve devrimci mücadelede önderliği proleter örgüte kaptırmamak için mücadele ettiklerinden dolayı gericidirler. Bu tür küçük burjuva milliyetçilerinin önderliğinde sürdürülen «devrimci» mücadeleler er/geç sonunda emperyalizme bağımlı olmaya mahkumdur. Özellikle asker-sivil-aydın zümre arasında yaygınlık kazanan ve subaylar tarafından pratiğe geçirilmek istenen bu tür milliyetçilik anlayışı, Ortadoğu'da devrimci mücadelelerde en fazla dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Arap ülkelerinde milliyetçilik meseleleri çeşitli meselelerle iç içe girmiştir, dedik. Bu konuda ilk ciddi küçük burjuva düşünürlerinden Huri şöyle yazıyor:

«Ulus, tarihin akışı içinde kurulur. Uluslar (kelimenin asıl anlamıyla) dünyadaki endüstri devrimine, feodalizmin yıkılışına ve bilimsel ve materyalist bir düşünme tarzının egemen oluşuna paralel olarak meydana geldi.

«Uluslar iki kampa ayrıldı: egemen endüstri gruplarının hakim olduğu ve ekonomik nedenlerin etkisiyle toprak ele geçirmeyi ve yayılmayı hedef edinen uluslar ve bunların kurbanı olan yenik uluslar.»(28)

Arap milliyetçiliği, arapların tek bir ulus olduğu yargılarının üzerine kurulmuştur. Arap birliğinin ve uluslaşmasının temelinde dil ve tarih birliği arayan küçük burjuva tarihçisi Husri, şu yargıları öne sürmüştür:

«Halkı arapça konuşan bütün memleketler, ayrı ayrı devlet-

(27) Çeşitli partilerin elinde politik atraksiyon aracı olarak kullanılmış olan ve kullanılmakta devamı eden, görünüşte ilerici bile olsa, özde gerici nitelikli, şovenizm ve faşizm biçiminde pratik yansımasını gösteren, emperyalizmin ve ona bağlı unsurların sömürü aracı «milliyetçilik» kavramının eleştirisine girmiyeceğiz.

(28) Ra'if Huri, «Arap Dünyasında Ulusal Sorun Nasıl Ortaya Konmalıdır?», Enver Abd-El Mâlik, *a.g.e.* s. 133-134. Makale 1941'de yazılmıştır.

lere bağlı olsalar da, hükumet binalarının üstünde dalgalanan bayraklar başka başka olsa da, bunların çeşitli siyasi kesimlerini ayıran sınırlar ne kadar karışık ve karmaşık olursa olsun, araptır.

«Araplık, yalnız Arap Yarımadası'nda yaşayanların niteliği olmadığı kadar, muslumanların da tekelinde değildir. Tam aksine, araplık, Mısırlı, Kuveytli, Faslı, Musluman, Hıristiyan, sunni yada caferi (şiilere verilen ad), yahut durzi, katolik, ortodoks, yada protestan, arap memleketlerine bağlanmış olan ve arapça konuşan herkesi kucaklar; uzun sure bir arap memleketine bağlı kalan ve arapça konuşan herkes araplığın evladıdır.»(29)

ortadoğu'da arap birliği üzerine görüş ayrılıkları

Ortadoğu'da milliyetçilik konusunda en tanınmış politikacılardan biri de Baas Partisi'nın kurucularından Mişel Eflak'tır. Eflak, Ortadoğu'da gerici düşünceleri yaymada ve bilimsel sosyalizmin kitlelere yanlış aktarılmasında çok etkin olmuştur. Arkadaşı Zeki Arsuzi ile birlikte Paris'te okuyan ve arap birliğini gerçekleştirmek için sonraları Şam'da çeşitli guruplar kuran Eflak, Nazi teorisyeni Rosenberg'den çok etkilenmiştir(30).

Eflak, 1940 lardan sonra sosyalistlere iyice saldırarak onları milliyetçi olmamakla suçlamış, marksizmin bir yahudi tarafından ortaya atıldığını, onun Batı düşüncesi olduğunu, araplara yabancı olduğunu, arap ulusunun başka uluslardan düşunce almayacak kadar yuksek bir ulus olduğunu iddia ederek geniş bir arap sovenizmine girişmiştir. Ama bütün bu kitle dalkavukluklarına ragmen bu girişimler de, aydınlar arasında, küçuk burjuvazi arasında kalmıştır.

«.. Arap davası konusundaki birleştirici anlayışımızdan hareket ederken arap birliğini sosyalizmden ayırmanın mümkün olmadığını duşunuyoruz. Değerler merdiveninde arap birliği daha ustun gelir; sosyalizmden daha ilerideair, ama arap birliği isteği, eğer asıl zemine oturtulamazsa, yani halka mal edilemezse soyut ve dinsel bir goz boyacılıktan oteye geçemez, çunku arap birliğini arap halkından başka gerçekleştirecek kuvvet yoktur... Bunun için partimiz sadece bir sosyalist parti değildir, sosyalizm partimizin ilk niteliği degildir; arap uyanışının partisidir, bildiğiniz gibi bu uyanış, devrimdir.»(31)

Yine Baas Partisi kurucularından Bitar ise, «sosyalizm» adına milliyetçilik ve arap birliği için marksizme şöyle hücum etmiştir.

«Bu durum arap marksistlerinin, arap memleketlerinde komünistlerin düştükleri çelişkiyi golgede bırakan bir çelişkiye düşurdu; çünkü bunlar hem arap, hem de marksist olmak istiyorlardı Komünist, herşeyden once marksisttir Benimsediği marksizm bakımından hiçbir ulusal bağı olmayan bir kişidir; onun bir arap ülkesinde bulunuşu tesaduften başka bir şey değildir... Şuphesiz sosyalizm marksizmden bazı fikirler alır, ama başka sosyalist doktrinlerden de, ozellikle bizim memleketimizi ilgilendiren sosyalizmden de alır; arap millileşmesinden, arap devrimci doktrinini saptamaya yarayacak elemanları alır, sosyalizmin maksizmden

(29) Sati El Husri, «Araplığın Önceliği», Enver Abd-El Mâlik, *a.g.e., s. 276-277*. Makale 1961'de yazılmıştır

(30) Eric Rouleau, «The Syrian Enigma. What is the Baath?», *new left review*, September-October 1967, No: 45.

(31) Mişel Eflak, «Arap Birliği Sosyalizmden Üstündur», Enver Abd-El Mâlik, *a.g.e.*, s. 301-302. Makale 1959'da yazılmıştır.

daha geniş anlamı vardır; millileşme ile sosyalizm arasındaki çelişki görünüştedir »(32)

Nasır ise «Ulusal Eylem Yasası»nde, arap birliğinin fiiliyatta gerçekleşmiş olduğunu, çünkü bunun için yeterli temel olan dil birliğinin var olduğunu yazarken(33), Tunus Sosyalist İnceleme ve Eylem Gurubu da meseleye çok değişik bir açıdan yaklaşmaktadır. Arap memleketlerinin birbirlerinden çok emperyalist devletlerin ekonomik kuruluşlarına bağımlı olduklarını belirten Eylem Gurubu (34), yalnızca dil birliğinin üzerine ulus kurulamayacağını, çünkü yeni dil araştırmalarının arap dilinin birlikten yoksun olduğunu gösterdiğini yazmaktadır. Eylem Gurubuna göre, din ve kültür birlikleri adına arap milletleri birleştirilemez; nitekim, islamlık-araplık adına yapılan Mısır, Suriye ve Irak birleşmesinin kısa ömürlü oluşu bunu açıkca ispat etmektedir:

«Her memlekette egemen sınıf olarak, proletarya örgütünün iktidarı alma yolundaki çabalarının karşısına "arap ulusu" fikrinin savunucuları ne çıkarabilirler? Hiçbir şey. Çünkü "arap ulusu" ismi var cismi yok hayali bir şeydir. Bunun için bugünkü şartlarda bu, ancak arap devletlerinin en güçlüsünün, öteki arap devletlerini yıkması şartıyla gerçekleşebilir. böyle bir zorbalığın ne kadar haksız bir hareket olacağını bir yana bırakalım, arap milli burjuvazisinin en son aşaması olan emperyalizme varacak kadar olgunlaşmış olduğunu ispata kalkmak boş bir çabadır, kaldı ki bağlı bir devletin kardeş devletleri yıkmadan önce kendi topraklarından, başka emperyalistleri kovması gerek!»(35)

arapların gerçek birliğini ancak proleter sosyalistler sağlayabilir

Görüldüğü gibi tartışmalı olan bir dilbirliği varlığının kabul edilmesi arapları ulus yapmaya yetmemektedir. Arapların yüzyıllara dayanan bir geçmişe ve ortak dile sahip olmaları bilimsel araştırmalarla mutlaka sağlam ve tutarlı açıklamalara kavuşturulmalıdır. Bugün emperyalizme, siyonizme ve onların köpeklerine karşı mücadelede sosyalistler *taktik olarak* mevcut olan «arap birliği» propagandasından yararlanmalıdırlar, ama proloter enternasyonalizmini gerçekleştirmeyi önlemeden... Bugün bir arap kendini aynı zamanda Mısırlı, Suriyeli, Iraklı, Filistinli, Yemenli saymaktadır. Arap ülkeleri arasına çeşitli bakımlardan farklılaşmalar vardır ve bu farklılaşmalar o ülkedeki devrimci mücadelelerde de yansımaktadır.

Ayrıca bütün küçük burjuva rejimleri «milliyetçilik» ve «arap birliği» edebiyatı ile kitlelerin sınıfsal gerçeklere eğilmelerini önlemek istemektedirler. Arap birliğini gerçekleştirme çabaları sınıflararası ayrımları gözden uzak tutmak amacını da taşımaktadır. Gerici arap düzenleri bundan da rahatsız olmakta, arap birliği değil, «islam birliği» önermektedirler. Milliyetçilik ve arap birliği mesele-

(32) Selahattin El-Bitar, «Millileşme ve Sosyalizm», Enver Abd-El Mâlik, *a g e*, s. 305-314. Makale 1965'de yazılmıştır.
(33) Nasır, *a.g e.*, s. 135-136.
(34) Tunus Sosyalist İnceleme ve Eylem Grubu, «Filistin Ulusal Sorunu ve Devrim Problemi». Enver Abd-El Mâlik, *a g e.*, s. 432-442.
(35) Tunus Sosyalist İnceleme ve Eylem Grubu, *a.g.m.*, s. 437

leri ekonomik sorunlarda gerçek yüzünü ortaya koymaktadır. 1961'deki Kuveyt petrollerinin kimin olduğu meselesinden çıkan anlaşmazlıkta Kasım ile Nasır çok çetin bir mücadeleye girişmişlerdir(36). Birleşik Arap Cumhuriyeti deneyi, Mısırlı tüccarlara Suriye gibi çok güzel bir pazar yaratmış, Suriye halkları bir kat daha sömürülmüştür.

Bugün arap birliğinin en ilerici somut yansıması olarak ancak emperyalizme ve siyonizme karşı küçük burjuva rejimlerinin elinde kurulacak ve çeşitli ülkeleri barındıracak olan bir arap federasyonu söz konusu olabilir. Ama bu federasyon da, eninde sonunda sosyalist partilerin önderliğindeki kitlelerin iktidarı ele geçirmelerini engellemek için kullanılacaktır; işçi ve köylü kitlelerinin, ulusal azınlıkların daha fazla ezilmesine, küçük burjuva rejimlerinin, militer ve bürokrat güçlerin daha fazla güçlenmelerine sebep olacaktır. Çünkü dil birliğine dayanan arap birliği üzerinde yükseltilmiş olan küçük burjuva milliyetçiliği, proleter sosyalistlerin baş düşmanı olmaktadır. Cezayir'de, Mısır'da, Suriye'de, Irak'ta, sosyalistler bu gerçeği kanlarıyla ortaya koymuşlardır. Unutmayalım ki, arapların gerçek birliği ancak ve ancak, işçi-köylü iktidarlarının kurulmuş olduğu kesintisiz devrim süreci içinde sosyalizme doğru yol alan arap ülkelerinin elinde gerçekleştirilecektir.

İslamiyet-sosyalizm ilişkileri üzerine oportunist görüşler

Ortadoğu'daki başka önemli bir sorun da islamiyet-sosyalizm ilişkileridir. İslamiyet, Ortadoğu için yalnızca bir inanç ve bu inancın getirdiği eylemler toplamı değil, aynı zamanda halifeliği ile, şeriat ile, tüm kurumlarıyla toplumları uzun yıllar etkisi altında tutan bir sistem, toplum düzeni olmuştur(37). Osmanlı İmparatorluğu döneminde millet sistemi dine dayanarak çeşitli halkları aynı imparatorluk içinde tutabilmiştir. Kapitalizmin gelişmesi ve emperyalist aşamaya geçmesi ile birlikte bu yapıda değişimler olmuştur.

Bugün islamiyet arap birliğinin, arap milliyetçiliğinin temellendirilmesinde önemli rol oynarken, öte yandan da emperyalistlerin elinde karşı-devrimciliğin örgütlendirilmesine yaramaktadır. Devrimciler Ortadoğu'da profesyonel devrimciliğin maddi temellerini çözmeye çalışırlarken, camilerde, kuran kurslarında, dini kurumlarda yatıp kalkan, karınları doyurulan ve -laik olsun olmasın- devletten maaş alan hoca, din adamı, müezzin, müftü gibi görevlilerden oluşan profesyonel karşı devrimciler örgütlendirilmektedir.

Diğer önemli bir nokta sosyalizmin kurulmasında islamiyetten faydalanma çabalarıdır. Bazı kişiler islamiyetin

---

(36) Maxime Rodinson. *Israel and Arabs* Trans. M. Perl, Middlesex, England, Penguin Books, 1968, s 121.

(37) Yahudi proletaryası ile siyonizm ve museviik ilişkileri, çeşitli mezhep meseleleri ve ulusal azınlıkların dini meseleleri ayrıca incelenmelidir.

evrensel oluşunu, proleter enternasyonalizmi ile, *Kuran*'ın vazetmiş olduğu bazı adalet kurallarını da sosyalizmin eşitlik ilkeleri ile bir tutup sosyalizm ile islamiyeti birleştirmek istemişlerdir.

«Müslüman sosyalizmi» bugün çeşitli biçimleri anlatmak için kullanılmaktadır. Bireyi tek başına alarak, özgür bireyin özgür toplumun temeli olduğunu, sosyal meselelerin islamiyet çerçevesinde çözülmesi gerektiğini, sınıf mücadelelerin olmamasını, çunkü bütün müslümanların kardeş olduğunu, mülkiyetin kutsal bir sey olduğunu söyleyenlerin yanında, diyalektiği uyguladığını sanarak, «kapitalizm tez, komünizm antitez, bunların sentezi de musluman sosyalizmidir,» deyenler vardır. Bugün bu konuda en aşırı ıslamcı sosyalistlerden, Cezayir'deki «müslüman sosyalizm»ine kadar giden bir çizgi vardır. Cezayir'de yetkili kurumlar, «bizi komünizmden ayıran şey, bizim sosyalizmi tanrı ile birlikte kurma isteğimizdir; bir yandan toplumsal ve maddı ilerleme, öte yandan ruhsal değerlerin gelişip aşılması» ya da «Bir elde *Kuran*'ı, diğer elde *Kapital*'i tutarak mücadele ediyoruz» derken, gerçekte islamiyetin ağır basacağı dile getirilmiştir(38).

İslam sosyalizmi ütopik sosyalizmin başka bir çizgi üzerindeki devamı gibidir. Ve islamiyet meseleleri Ortadoğu'da devrimcileri bir dönem daha uğraştıracaktır.

halkların kardeşliği, devrimci mücadelenin hayati meselelerinden biridir

Halklar meselesinin doğru konuluşunun Ortadoğu'daki devrimci mücadeleler açısından büyük önemi vardır. Ortadoğu'da azınlıklar meselesi çok önemlidir. Proleter sosyalistler her zaman marksist-leninist «başka ulusu ezen bir ulusun hür olamayacağı» ve «ulusların kendi kaderlerini tayın etme hakkı» ilkelerine sadık kalarak mücadele ederler. Halkların gerçek kardeşliğini ve eşitliğini savunurlar. Her türlü ırkçı, şoven, asımılasyonist, sömürücü sınıf çıkarlarına dayanan dar milliyetçi görüşlerle mücadele ederler. Bugünkü koşullarda özellikle çeşitli ükelerde yaşayan kürtlerin mücadeleleri, Filistin ve Kıbrıs meseleleri bu acıdan değerlendirilmelidirler.

Kürtlerin Türkiye'de ve özellikle İran'daki demokratik mucadeleleri gelişmektedir. Bu ülkelerdeki kürt sosyalistler, o ülkelerdeki proleter sosyalistlerle omuz omuza yukarıdaki esaslar dahilinde mücadele ederek gerçek kurtuluşlarına ulaşacaklardır. Irak'ta mücadele eden kürtler ise geçen yıl Mart ayında muhtar bir yönetime kavuşmuşlardır ve bu gelisim Ortadoğu'daki diğer kürtleri de fazlasıyla etkilemistir. Kürdistan Demokrat Partisi'nın Irak kürtlerini gerçek kurtulusa ulaştırması ancak bilimsel sos-

(38) «Cezayır Sosyalizmi» bir zamanlar Türkiye'de «Nasır Sosyalizmi» ile birlikte *Yon* Dergisi tarafından kuçuk burjuvazinin amacı olarak lanse edilmiş, M.A. Aybar'ın ve E. Tufekçi'nin tezleri o donemın ürunleri olmuştur İslamiyet ve sosyalizm ilişkilerinin en ütopik teorisyenliğini ise Garaudy yapmıştır. Bakınız: Roger Garaudy, *Sosyalizm ve İslamiyet*, çev. ve onsozler: Doğan Avcioğlu, E. Tüfekçi, İstanbul, Yon Yayınları, 1965.

yalizmi izlemesi ile mümkündür. Bunun için Barzani'nın sınıflarüstü politikayı bırakması gerekmektedir(34).

Ortadoğu'da önemli bir diğer mesele Kıbrıs meselesidir. Kıbrıs'ta emperyalizm yıllarca «böl ve yönet» politikasını uygulamış, helenizm silahı ve düzmece örgütlerle halkları birbirine kırdırmıştır.

Kıbrıs meselesi ancak ve ancak hiçbir yabancı ülkenin dış müdahalesi olmadan, Kıbrıs halkları arasında çözülecektir. Kıbrıs'taki halkların kardeşçe ve özgür olarak bir arada yaşamaları emperyalizminden tamamen arınmış, işçi sınıfının hegemonyasındaki devrimci bir iktidarın kurulmuş olduğu, bağımsız ve demokratik bir Kıbrıs ile gerçekleşme yoluna girecektir. Devrimci Kıbrıslı arkadaş şöyle demektedir:

«Kurtuluş mücadelesini, Türk, Rum proletaryasının öz örgütü ve ideolojisinin önculüğünde ve diğer milliçi sınıfların da katılacağı anti-emperyalist cephe verecektir. Türk ve Rum proletaryasının ayrı ayrı örgütlenerek ayrı ayrı anti-emperyalist cephe teşkiline gitmesi ve ayrı ayrı mücadelesi söz konusu değildir. Zafere ulaşması düşünülemiyeceği gibi, proleter enternasyonalizmine de ters düşülmüş olur. Ancak böylelikledir ki, emperyalizmin bugün Kıbrıs'ta uyguladığı "bol ve yönet" metodu da iflasettirilmiş olacaktır. Türk ve Rum halklarının kendi kaderlerini tayin etme hakkı, yani tam bağımsız, üslerden arınmış, federatif Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması, ancak böyle mümkün olacaktır.»(40)

Filistin sorununu yeniden anlatmak gereksiz. Filistin meselesindeki şoven görüşlere dikkati çekmek istiyoruz. İsrail proletaryası arasında «Büyük İsrail», «Arapları yok edeceğiz» gibi görüşler yaygınlaştırılmak istenirken, arap halklar arasında da «yahudileri denize dökeceğiz», «yahudilerin köküne kıbrit suyu ekeceğiz» gibi istekler öne sürülmektedir. Bütün bu görüşler yanlıştır. Arap marksist-leninistlerinin de dediği gibi, Filistin halkları kendi kaderlerini tayin edecek, Filistin toprakları üstünde devrimci işçi-köylü iktidarının gelişimi ile birlikte her türlü ulusal baskı ve ırk ayırımı ortadan kaldırılıp, yahudi ve arapların birlikte, kardeşçe yaşayacağı Filistin Demokratik Halk Cumhuriyeti kurulacaktır. Meselenin devrimci çözümü bunu gerektirmektedir.

ortadoğu halklarının devrimci dayanışması ortadoğu devrimci çemberi'nde gerçekleşecektir

Ortadoğu'daki devrimciler, mücadelelerini genel olarak dünya devrimci mücadeleleri, özel olarak da Ortadoğu'daki devrimci mücadeleler içinde değerlendirmek zorundadırlar.

Emperyalistler ve ona bağlı unsurlar, Ortadoğu'da mücadele veren halkları suni olarak bölebilmek için, onların devrimci mücadelelerini ortak kavga vermelerini ön-

(39) Irak kürtleri için bakınız. «Kürtler de Siyonizme Karşı Savaşacaklar», *ANT* Haftalık Dergi, 24 Mart 1970, Sayı: 169, ayrıca, İsmail Beşikçi, «Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu», *ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi*, Şubat 1971, Sayı: 183/10. Kurtlerin gelişimi ve devrimci mücadeleleri tüm Ortadoğu çapında ele alınıp ayrıntılı bir şekilde incelenmelidir.

(40) «Ortadoğu Devrimci Çemberi», *ANT Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi*, Mayıs 1970, Sayı: 174/1, s. 70.

lemek için her teşebbüse girişmiştir. İran'da, Türkiye'de sünni kurtlerle şiiler, Urdün'de, Lübnan'da ulusal azınlıklarla araplar, Filistin'de yahudi proletaryası ile devrimci mücadele veren arap halkları, Kıbrıs'ta turkler ve rumlar, Hatay meselesinden dolayı türklerle araplar, kürtlerle türkler, kürtlerle araplar, sünnilerle aleviler birbirlerine düşürülmek istenmiştir. CENTO ve İslam Paktı gibi düzmece kuruluşlarla Ortadoğu'da devrimci mücadele bölünmek istenmiştir.

Fakat bütün bunlara rağmen Ortadoğu'da proleter enternasyonalizmi gelişmektedir. Somut olarak Filistinli devrimciler, dünya halkları ile devrimci dayanışma kurmakta, dunyanın butun devrimci guçlerinden destek görmektedirler.

Her ulkedeki devrimci mücadele aynı zamanda uluslararası bir harekettir. Dunya devrımcı pratığından, başka ulkelerdeki devrimci mücadelelerden, onların ideolojik, politik, örgutsel ve askeri çalismalarını eleştirici bır gözle izleyip o tecrübelerden yararlanmayan, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfları ile ve emperyalizme ve ona bağlı unsurlara karsı silahlı mucadelelere girismiş halklar ile ittifak kurmayan devrimci bir parti düşünülemez. Devrımcı mücadeleyi sürdurenler, işçi sınıfına, ülkesindeki devrimci mücadeleye ve tüm olarak dünya devrimci mücadelesine karsı sorumludurlar.

Filistin'deki devrimcı cephe, bütün Ortadoğu'luların cephesidir. Türkiye, İran, Kıbrıs halklarının, ülkelerindeki emperyalist üslerine karşı kavgası, arap halklarının emperyalizmin Ortadoğu'daki kalelerine karşı mücadelesi geniş bir mücadelenin çeşitli yönleridir. Hindi Çin'inde gerçekleşen halkların devrimci dayanışması ORTADOĞU DEVRİMCİ ÇEMBERİ'nde de gerçekleşecektir.

Üç sayılık bir seri yazı ile Ortadoğu'da siyonizm ve sosyalist mücadelenin sorunlarını, tartışmaya ve eleştiriye açık olarak, en *genel* biçimde sergiledik. Proleter enternasyonalizmi adına havaya laf sıkmak değil, yakın görevimizi, yukarıda sıraladığımız sorunları da değerlendirerek Ortadoğu halkları arasında kopmaz, sarsılmaz devrimci bağlar kurma görevimizi yerine getirmek zorundayız Turkiye sosyalistleri, devrimci mücadelelerini genel olarak dunya halklarının devrimcı mücadeleleri, özel olarak da Ortadoğu'daki devrimci mücadeleler içinde değerlendirmek zorundadırlar. Türkiye halklarının kurtuluşu ve Türkiye'de sosyalizmin mutlak zaferinin gerçekleştirilmesi yolunda işçi sınıfının doğal müttefikleri arasında Ortadoğu devrimcileri, Ortadoğu'nun devrimci halkları da vardır. Ortadoğu'nun çesitli ülkelerinde emperyalizme karşı çok sayıda cephe yaratmak ve bu mücadeleyi sürdüren devrimciler arasında devrimci dayanışmayı sağlamak, emperyalizmin Ortadoğu'da gerçek yenilgisini sağlayacaktır.

Ortadoğu halkları yenecektir!

Ortadoğu halkları devrimci işçi-köylü iktidarlarını kurarak, kesintisiz devrim süreci içinde Ortadoğu'da sosyalizmin mutlak zaferini sağlayacaklardır!

"doğu anadolu'da geri bırakılmışlığın oluşumu" üzerine

İsmail Beşikçi'nin «Doğu Anadolu'da Geri Bırakılmışlığın Oluşumu» başlıklı yazısının (ANT, Sayı: 10) devrimci mücadelemize ışık tutacak yararlı tartışmalara yolaçacağına inandığımızı belirtmiştik. Bu konuda bir okurumuzun görüşlerini aynen yayınlıyoruz.

TÜRKIYE'DE devrimci bir mücadelenin verilebilmesi için halklar sorununun mutlaka derinliğine bir aydınlık kazanması gerekmektedir. Özellikle Doğu Anadolu'nun sosyo-ekonomik yapısının derinliğine incelenip bilinmesi şarttır. ANT'ın Şubat 1971 sayısında Dr. İsmail Beşikçi'nın «Doğunun Geri Bırakılmışlığının Oluşumu» ile yararlı bir tartışmanın açılmış olduğu kanaatındayız. Adı geçen yazar klasik batı taklitçiliği bilimadamlığı şartlanmışlığını aşarak bilimsel metotlarla, yerinde gözlem suretiyle ve bugüne değin hiçbir Türkiye'linin cesaret edemediği bir konuyu «Doğu Anadolunun Düzeni»ni incelemiştir. Şuphesiz Beşikçi'nin eseri yanlışsız ve tam değildir, ileride daha mukemmel eserlerin verileceği mutlaktır. Ne var ki bir turk olarak Beşikçi, Türkiye'de şartlanmış kafaların iddia ettikleri gibi sadece türklerin değil, fakat başka halkların da yaşadıkları gerçeğinin bilinmesi yolunda ilk adımı atmıştır, Biz, Beşikçi'nın yazısını eleştirmekten ziyade aydınlık getirmesi yonünden bazı noktalara dokunacağız.

türkiye'nin doğusunda yaşayanlar: kürtler

Türkiye'nin doğusunda 18 ili içerisine alan bölgede (çok az bir kısmı dısında) ana dili kürtçe olan insanlar yaşamaktadır. Bu insanlar aynı topraklar üzerinde ve aynı iktisadi yaşantıyı sürdürerek, iktisadi vaşantının belirlediği aynı kültüre sahip olup şive farklarına rağmen aynı dili konuşurlar. Dillerinden giyimlerine, türkülerinden düşuncelerine, örflerine, ananelerine kadar herşeyleriyle diğer halklardan bir başkalık arzederler. Gerisi önemli değildir. «Turan elinin» sivri zekalı tarihçileri onları hangi boya, Orta Asya'nın hangi kavmine bağlarlarsa bağlasınlar, zerre kadar önemi yoktur. Bu satırların yazarı dokuz yaşında ilkokul ikideyken türkçeyi çatpat öğrenmeye başlamıştır. Türkiye'de kürt yoktur demekle kürtler ortadan kaybolamaz tabii. Fakat gerçek olan şu ki, devrimci geçinen türk aydınları bu konuyu devamlı atlamış ve doğu sorununu sadece ekonomik yönden alarak bir türlü kucük burjuvazi sosyal-şovenliğini aşamamışlardır. Doğulu devrimcilerin kavgalarıyla bu fobinin kısa zamanda kırılacağına mutlaka inanıyoruz.

Turk milliyetçiliği akımı kapitalistleşme surecinde değil ve fakat tanzimatta Avrupaya giden jon turklerden beri yukarıdan aşağıya şırınga edilmiştir veya edilmek istenmiştir. Bu durum, giderek, cumhuriyetin ilanından sonra esas biçimini almış, hakim sınıfın temsilcisi olan devlet tarafından diğer halklar ozumlenerek Turkiye sadece Turklerin yaşadığı bir ulke haline getirilmek istenmiştir. Fakat bu hakim ulus şovenizminin turk emekçi kitlelerinde zerresi bile yoktur. Emekçiler asla şovenizmin batağına saplanmamıştır ve saplanamazlar.

Cumhuriyetin ilanından sonra, doğu isyanları da bahane edilerek, Turkiye'de etnik gruplar ve ozellikle kürtler üzerinde çılgınca şovenist baskılar başlamıştır. Burokrasi, burjuvazinin gelişimini, hakim ulus şovenizminde aramıştır. Turkleştirme politikasının sadece şekilde kalması uzerine, kapitalizmin yasalarının da hakimiyetiyle, turk olmayana duyulan hıncın etkisi kendisini gostermiş ve doğu sadece vergi ve asker kaynağı bir belde haline getirilerek karanlığa terkedilmiştir. Burokrasi bu sevdasını halen de ve fakat değişik biçimlerde sürdurmektedir.

feodal kalıntılar ve kürt aydınları

Gerçekten doğunun geri kalmışlığı ağalar, şeyhler, beyler, seyitlerin varlığından ileri gelmiyor, fakat tam aksine, ağalar, şeyhler, beyler, seyitler sosyo-ekonomik yapının gerilığı üzerinde vucut buluyor. Feodalite tasfiye edilseydi, bu muesseseler de olamazdı. Feodalitenin tasfiyesiyle doğuda bir butünleşmeden ve kapitalist uretim ilişkilerinin fıhzlendireceği milliyetçilikten ürken ve bunu sezen egemen sınıflar ve onların baskı aracı olan devlet, feodaliyeti tasfiye cihetine gitmediği gibi, aşiretler arasındaki çatışmaları da şu veya bu biçimde körukleye ek uluslaşma sürecini uzatmayı başarmıştır. Devleti yandaş goren doğulu hakim sınıflar da, halkın uyanmaması için çeşitli çarelere başvurmaktan geri kalmamış ve burada ozellikle dini kullanmışlardır. Bu arada devlete karşı halkın güçlu adamı ve koruyucusu, itibarlı kişisi politikasını da yurutterek halkı arkalarında tutmayı başarmışlardır. Çok partili biçimsel demokrasiye geçişten günümüze kadar hakim güçler daha bilinçlice halkı uyutmuş ve oy getiren feodal kalıntılar da hükumetlerce daha bir mutemet adam durumuna gelerek itimat kazanmışlardır. 12 sene kadar önce mebus seçilmiş bir ağanın burs bulmasında yardım etmesi için yanına gittiğimizde, «okuyup da ne olacaksınız? Ben bir traktor şoforume 500 lira aylık veriyorum Okuyanlar iş bile bulamıyorlar. Ananız babanız sizden yardım bekliyor. Gelin benim koylerimde çalışın» seklinde konuşması, emekçi çocuklarının bilinçlenerek devletin yapamadığını yapacağından ileri gelen korkunun bir ifadesidir.

Gelelim doğulu aydınlara: Yakın zamana kadar okuma olanağını sadece feodal kalıntıların çocukları bulmaktaydı. Bunlar mensup oldukları sınıftan ve o sınıfın ideolojisinden bir türlu kurtulamayan kimselerdi. Özellikle öğrencilik sıralarında «Biz kurdüz, Doğu Anadolu insanı kürt olduğu için geri bırakılmıştır» edebiyatı sürup gidiyordu. Romantik masa konuşmalarının dışına bir türlü çıkılmıyordu ve öğrenimin bitmesiyle bu donkişotluk da biterek donkişotun yerini kalem efendisi ağa alıyordu. Tarihi gelişim içerisinde emekçi sınıflardan gelen gençler doğrulara yöneldikçe, eskiler ortadan silinıyorlardı Bugün doğulu bir aydın için devrimci olmaktan başka hiçbir alternatif kalmamıştır. Bunu doğulu gençlerin yürekli kavgalarına borçluyuz. Bu oluşum içerisinde postun elden gideceğini sezen hakim güçler, devrimci kavgayı yozlaştırma çabası içerisindedirler. Koalisyon hükumetindeki doğulu feodal bir bakanın meclisteki ve dışardaki

kürt edebiyatı, önderliğin devrimcilere geçmesi kuşkusundan ötürüdür; fakat tutmamıştır ve tutamaz.

yabancılaşma

Cumhuriyetin ilanından sonra devlet doğuya hizmet unsurları yerine baskı unsurlarını yollayarak kendi kendisini halktan soyutlamıştır. Merkeziyetçiliğe ve laikliğe başkaldıran feodallerin arkasından yuruyen halk isyanının kanla bastırılmasından sonra sukun ararken zulüm zincirine jandarda ve tahsildar da eklenince devletten iyiden iyiye uzaklaşmıştır. Dilini bile anlayamadığı bir hukumetin, kendisine hiçbirşey vermediği gibi, sadece jandarma ve tahsildar gonderip onu sadece askerlik zamanı vatandaş gormesi, şuphesiz onun yabancılaşmasına yolaçmıştır. Bugün doğulu bir kürt iktidardan söz açarken «Hükümata Romé» -turklerin hükumeti- tabirini başa ekler.

sonuç

Son zamanlarda ozellikle devrimci çevrelerde en can alıcı konu doğu sorunudur. Her önüne gelen bu konuda olur olmaz şeyler söylemekte, yanlışlığı anlasılınca da «Biz o zaman doğu anadoluyu iyi tanımıyorduk» şeklinde saçmalamaktadırlar. Doğuda kapitalistleşme gelişmekte ve buna bağlı olarak uluslaşma sureci hızlanmaktadır. İlk gorev turk kamuoyuna doğuda kürt varlığının kabul ettirilmesidir İkinci olarak spekulasyonları önlemek, sorunun yozlasmasına set çekmek için guclu ve yurekli bir kavgaya girerek öncülüğün devrimci kesimde kalmasını sağlamaktır. Türk ve kürt emekçi halklarının omuz omuza kavgaları sağlanmadan devrimci mucadelenın başarıya ulaşması imkansızdır. Bunu sağlamak için de doğunun sosyo-ekonomik yapısını bilmek, doğu halkını tanıyıp olanca bir güçle halkların eşitliği ve kardeşliğini savunmak gerekir. Tüm kuçuk burjuva şartlanmışlıklarını aşarak, sosyal şovenizmle mücadele edilmelidir.

İHSAN AKSOY
Mersin

Eğer polisimız hatmetmiş olsaydı...

Bir Amerikalı çavuşun kaçırılması, «Görünmez kaza» diye nitelenemez. Tam tersi, «Geliyorum'» diye bar bar bağırıyordu.

Yeni İstanbul, 16 Ocak'ta, ilk banka soygunuyla ilgili bir yazısında, kurulu duzeni yıkmağa andıçmış Turk asırı solunun mucadelesini Brezilyalı ihtilalci Carlos Marighella'nın «Şehir Gerillasının Mini-El Kitabı»nda orgütledığı yöntemlerle yurüttuğunü açıklamıştı... Eğer polisimiz, sözünü ettiğimiz el kitabını hatmetmiş olsaydı, belki adam kaçırma olayında da gafil avlanıp küçuk dusmeyecekti. «Nerede bulacağız şu meşhur el kitabını?» sorusunu yoneltebilirler. Cevap: İstanbul Savcılığı Deposunda. Çunku, butün dünyada yasaklanmışken, Turkiyemizde «Şehir Gerillası» adı altında üç ay serbest satıldıktan sonra mahkeme kararıyla toplattırılmıştır.

(YENİ İSTANBUL - 16.2.1971)

Bugün «banka açmak banka soymaktan daha buyük bir suçtur» demeye kadar getirdiler işi. Bir dergi «Deniz Gezmis ve arkadaşları halk savaşı veren kahramanlardır» diye yazıyor artık. Ve Türk polisi yakalayamıyor, çunkü bu balık başka balık... Eylemi sonuna kadar götürmek, Şehir Gerillası tatbikatını amacına ulaştırmaktan daha kolay ne var?

(ERGUN GÖZE - Tercüman, 15.2.1971)

toplum yapısında dilin yeri

bedrettin cömert

BU yazının amacı, dilbilimin bazı önemli verilerini mümkun olduğunca çok sayıda okura iletmek, dilin toplumsal yapıdaki yerini ve görevini belirtmek, daha önemlisi, dilimizdeki özleştirme hareketine, bugüne dek uygulandığı biçimde, sınıf açısından değinmektir. Yazımızın ılk bölümleri ister istemez biraz kuru ve itici görünmektedir. Ama sözünü ettiğimiz dilbilim gerçeklerini iletmenin başka yolu yoktu. Bunu böyle yapmakla, bilimin herkesin malı olduğunu da saptamak istedık. Bu ilk bölümler için okurun iyi niyetli sabrına sığınıyoruz.

dilbilim ne diyor?

Açıklamak istediğimiz ilk ve temel kuram, *dil işareti* kavramıdır.

Modern Dılbilimin babası sayılan Ferdinand de Saussure, *dıl işareti*'ni şöyle tanımlıyor: *Dıl işareti, bir eşya ile bir adı değil, bır kavramla bir sesi birleştirir.* Bu iki öğe birbirine öylesine bağlıdır ki biri ötekisını gereklı kılar. *Işte b.r kavramla bir sesin bır araya gelmesıne işaret diyoruz.* Ama sorun bu kadar basit değildir. İsaret terimi, günlük kullanımda, sözcüğün sadece sesle ilgili bölümünü tanımlar. Oysa durum daha karmaşıktır. *Eğer biz «a-ğ-a-ç» ses'ne işaret diyorsak, bu onun ağaç kavramını taşıdığı içindir.* Bu tür bir karışıklığı önlemek isteyen Saussure, şöyle bir öneride bulunuyor: İsaret terimini, *kavram ve ses öğesini ıçeren tüm*'ü tanımlamak için kullanalım. Kavram ve ses öğesine ise sırasıyla *anlam ve anlamlıyan* diyelim.

Dıl işareti terımini böylece tanımladıktan sonra, bu işaretin baslıca özellıklerine bir göz atalım.

Anlamlıyanı anlama, yani sesi kavrama birleştiren bağ keyfidir. Örneğin «kızkardeş» düşüncesi, bu düşüncenin Fransızcadakı anlamlıyanı «s-ö-r» ses dizisine, hıç bir iç bağıntıyla bağlı değildir. Gerek aynı dil içinde aynı anlamda kullanılan değişik sözcüklerin bulunması (örneğin Türkçede, *helâ, yüznumara, ayakyolu, kenef, memişane, tuvalet* gibi), gerekse değişik dillerin varlığı bu gerceği doğurur. «Elma» düşüncesini Türkler «e-l-m-a», Fransızlar «p-o-m», İngilizler «ae-p-l», İtalyanlar «m-é-l-a» sesleriyle ifade ediyorlar.

İşaret deyince, bir anlamlıyanın bir anlama birleşmesinden doğan tüm'ü anladığımıza ve bu iki öğenin arasındaki bağın niteliği keyfi olduğuna göre, şöyle de diye-

biliriz: *Dil işareti keyfidir.* Dil işaretinin keyfiliği, Dilbilimin ilk ve en önemli ilkesini oluşturmaktadır.

Bu ilkenin yukarıda sıraladığımız özellikleri nedeniyle, anlamlıyana, yani ses öğesine «simge» (sembol) demenin bazı sakıncaları vardır. Simge hiç bir zaman keyfi değildir. Anlamlıyanla anlam arasında doğal bir bağ kalıntısı gerektirir. Örneğin adaletin simgesi *terazi*, sözgelimi bir arabayla değiştirilemez. Kurnazlığın simgesi *tilki* yerine, her halde *öküz* diyemeyiz.

Yansıma sözcükler ve ünlemler ileri sürülerek, dil işaretinin keyfiliğine itiraz edilebilir. Herşeyden önce yansıma sözcükler bir dil sisteminin organik öğeleri değildirler ve sayıları sanıldığından çok daha azdır. Örneğin Fransızcadaki yansıma sözcüklerden çoğunun başlangıçta hiç bir yansıma niteliği taşımadığını görmek için Lâtince köklerine inmek yetişir. Yansıma sanılan «fouet» (kamçı, kırbaç) veya «glas» (her bir çan darbesi), aslında sırasıyle Lâtince «fagus» (gürgen) ve «classium» (borazan işareti) sözcüklerinden gelmektedirler. Gerçek anlamda yansıma sözcüklere gelince, bunlar az olmaktan başka, seçilişleri de bir ölçüde keyfidir. Çünkü bunlar, bazı gürültülerin yaklaşık ve yarı danışıklı (conventionnel. danışıklı) öykünumunden (taklidinden) başka bir şey değildir. «Horlamak» yansıma sözcüğünün yaklaşık bir oykunum olduğunu anlamak için, horlayan bir kimsenin çıkardığı seslerle bu sözcüğün seslerini karşılaştırmak yetişir. Sonra, yansıma sözcükler bir kez dile girmeye görsünler, öteki sözcüklerin uğradıkları ses, yapı v.b. değişiklıklerın etkisi altındadırlar artık. Yansıma sözcüklerın başlangıçtaki özelliklerinden bazı şeyler yitirerek, dil işaretinin genel niteliğini kazanmaları bunu doğrular.

Ünlemlerde de, anlamlıyanla anlam arasında zorunlu bir bağ bulunduğu yadsınabilir. Bunun en inandırıcı örneğini, ünlemlerin bir dilden başka bir dile değişmesinde bulmaktayız. Örneğin bizdeki «öf!» ünlemi, İtalyancada yerine göre «uf, uff, uffa!» gibi biçimlerle karşılanmaktadır. (1)

dili değiştirmek mümkün müdür?

Dil işaretinin keyfi oluşu, dilde değişiklik olanağını bize kuramsal olarak kabul ettirir. Oysa daha derine inildiğinde görülür ki, aslında işaretin keyfiliği, dili, onu değiştirmeye yönelik her türlü girişimden korur. Daha bilinçli de olsa, kitle bu konuda tartışamaz. Çünkü bir şey üzerinde tartışmak için, o şeyin akla uygun bir kurala dayanması gerekir. Sözgelişi, tek kadınlı evliliğin çok kadınlı evliliğe göre daha akla yatkın bir şey olduğu tartışılabilir ve bu savlardan biri veya ötekisi haklı gösterilebilir. Bir simgeler (semboller) sistemi üzerinde de tartışılabilir. Çünkü simge, simgelenen şeyle akılsal bir bağ gerektirir. Ama keyfi işaretler sistemi olan dilde, böyle bir tabandan yoksunuz. Böyle bir tabanın olmayışı da hertürlü sağlam tartışma olanağını elimizden almaktadır. *Soeur*

(1) *Ferdinand de Saussure,* Corso di linguistica genelare, Bari 1967, s. 83-88.

değil de niçin *sıster, yüznumara* değil de niçin *helâ* diyoruz, bunun hiçbir nedeni yoktur.

Sonra bir dil için gerekli işaretlerin sayısı pek çoktur. Yirmi veya kırk harften oluşan bir yazı sistemi, başka bir sistemle değiştirilebilir. Dilin işaretleri de sınırlı olsaydı, aynı şey dil için de mümkün olurdu. Ama dilin işaretleri, sayısız denecek kadar çoktur.

Bütün bu gözlemlerden daha önemlisi, dilin her zaman herkesi ilgilendiren bir olgu olduğudur. Dil, bir kitlenin bütün bireylerinin hergün kullandığı bir şeydir. Bu bakımdan, dili başka kuruluşlarla karşılaştırmak olanaksızdır. Örneğin yasa hükümleri, din törenleri, deniz işaretleri v.b. sadece belirli sayıda kişiyi, belirli bir zaman sürecince ilgilendirir. *Tersine, dil her an herkesi ilgilendirir ve bu nedenle sürekli olarak herkesin etkisi altındadır. Bu çok önemli olay, dilde bir devrimin olanaksızlığını göstermek için yeterlidir.* Dil, öteki toplumsal kuruluşlar içinde, girişimlere en az olanak verenidir. Dil, toplum kitlesinin yaşamıyla içiçedir. Doğal olarak eylemsiz olan bu kitle, herşeyden önce bir koruma etkeni biçiminde gözükür.

Bununla birlikte dilin özgür olmadığını açıkça görebilmek için, onun toplumsal güçlerin bir ürünü olduğunu söylemek yeterli değildir. Dilin, bir önceki dönemin bir kalıtımı olduğunu hatırlarken, sözü geçen toplumsal güçlerin *zaman içinde etkinlik gösterdiğini* eklemek zorundayız. *Eğer dil, aynı kalma niteliğine sahipse, bunun nedeni, dilin salt topluluğun etkisi ve ağırlığı altında oluşundan değil, zaman içinde yer almasından da ileri gelmektedir.* Bu iki olgu birbirinden ayrılamaz. Geçmişle dayanışma, her an seçme özgürlüğüne baskın çıkar. Biz, bizden önce *adam* ve *kopek* dendiği için *adam* ve *köpek* diyoruz. Ama bu durum, olay tümüyle ele alındığında, birbirine karşıt iki etken arasında bir bağın bulunmasını engelleyemez. Yani, seçimi özgür kılan keyfi danışıklık (convention) ile, seçimi sabit kılan zaman arasındaki bağın varlığını çürütmez.

Dilin sürekliliğini sağlayan zamanın, birinci etkiyle görünüşte çelişiye düşen bir başka etkisi daha vardır: Zaman, az veya çok hızlı bir biçimde, dil işaretlerini değişime uğratır. Bir bakıma, işaretin hem değişmezliği hem de değişebilirliğinden söz edilebilir. En son durumda, iki olay birbirleriyle dayanışma halindedir. Yani *işaret sürdüğü için, değişime uğrama olanağına sahiptir. Her değişimde egemen olan şey, eski maddenin varlığını sürdürmesidir. İşte bu nedenle, değişim ilkesi süreklilik ilkesine dayalıdır.*

Buradaki *değişim* sözcüğü, yalnız anlamlıyanda meydana gelen ses değişiklikleri veya kavramı etkileyen anlam değişiklikleriyle ilgili değildir. Böyle bir tanım yetersiz olurdu. Değişim etkenleri, hangi türden olursa olsun, her zaman, anlamla anlamlıyan arasındaki bağın yer değiştirmesi şeklinde belirirler. Bir dil, anlamla anlamlıyan arasındaki bağın yerini her an değiştiren etkenlere karşı direnmekte tümden güçsüzdür. Bu, işaretin keyfiliğinin sonuçlarından birisidir. Bir toplumsal kitlede ve zamanda

yer alan dili, bir yandan hiç kimse değiştiremezken, öte yandan dil işaretlerinin keyfiliği, kuramsal olarak, seslerle düşünceler arasında herhangi bir bağın saptanması özgürlüğünü tanır. Sonuç olarak dil değişir veya gerek sesler, gerekse anlamları etkileyebilecek bütün etkenler altında evrim geçirir. Bu evrimin önüne geçilemez. Zaman herşeyi değiştirir. Dilin de bu evrensel yasaya uymaması için hiç bir neden yoktur(2).

dilimizi özleştirme hareketinde durum

Kişilerin yada kurumların baskısı altında da olsa, dilde bir devrim yapılamıyacağına göre, yıllardır dilimizde sürdürülen özleştirme hareketini hangi sınırlamalar içinde almak gerekiyor? Özleştirmede bugün varılan sonuç, daha açık olarak söylersek, bireyler arasında yaratılan anlaşamama durumu, tasfiyeci bir özleştirmenin yürümiyeceği gerçeğini ortaya koymuştur. Dilin geçmişine ters yürümek tutkusu ise, kuşakları birbirinden cetvelle ayırmıştır. Şu sorulabilir? Özleştirme hareketi gerekli midir? Özleştirme hareketi, saray zihniyetine karşı emekçi halkın yaşam biçimini egemen kılmak için gereklidir elbette. Ama, dilimizin Türkiyeliler arasındaki anlaşma görevini yerine getirmesine engel olan, hâlâ da olmaya çalışan soyutçu, tasfiyeci, giderek sömürücü anlayıştan ayrıldığımız noktayı belirtmek için, özleştirmenin akla uygun ve olumlu boyutlarını saptamak zorundayız. Özleştirme terimini, bundan böyle, dili normal gelişim süreci içinde ve yeni isterlere, herkesin anlayabileceği bir biçimde cevap verecek yolları araştırma işlemi olarak kullanacağız.

Dilimizin özleşmesindeki en sağlam ölçü konuşulan dil olmalıdır mutlaka. Çünkü insan dilinin işaretleri herşeyden önce ses niteliğindedir. Hâlâ bugün, insanların çoğu yazmasını bilmez ama, konuşur. Yazmadan önce konuşma öğrenilir. Söz her zaman okumadan önce gelir, bunun tersi olamaz. Yazının incelenmesi, dilbilimin ayrı bir kolunun konusunu oluşturur. Demek ki, dilbilimci, ilke olarak, yazı olaylarını bir yana koy; bu olayları, sadece ses işaretlerinin biçimini etkiledikleri derecede ve çok sınırlı bir ölçüde hesaba katar(3).

Bu konuda Cevdet Kudret tâ 1957-58'lerde dikkati çekmiş, en akla uygun ve gerçekleşmesi mumkün yolun, en gerçekçi yol olduğunu karşılaştırmalı örneklerle saptamıştır(4).

Evet, masa araştırmalarında yabancı kökenli oldukları anlaşılsa bile, Türkçenin ana sözlük kapsamına giren, bu kapsamdaki varoluş nedenini dilin canlı gerçeğinden alan sözcükleri zorla değiştirmeye kalkmak, kuşakların yoğura yoğura bir kişilik haline getirdikleri dilin öz yapısına karşı çıkmak olur. Bu da iletişim denen anlaşma sü-

(2) *F. d. Saussure*, aynı eser, s. 91-95.
(3) *André Martinet*, Elementi di linguistica generale, Bari 1967, s. 13.
(4) *Cevdet Kudret*, dilleri var bizim dile benzemez, Ankara 1966.

recini kesintiye uğratır, zayıflatır, giderek yokeder. Bunun sonucu, soyutçu - tastiyeci bir gericiliktir. Nasıl ki dilin özleşmesine karşı çıkan tutum bir noktada belirli bir ideolojiyle kolkola gitmektedir, aynı şekilde tümden tasfiyeci bir tutum da karşı - devrimci güçleri kendi safında taplayabilir. (Bu olgunun sınıfsal açıdan sonuçlarına ileriki satırlarda değineceğiz.)

Ne var ki sorunu her düzeyde bu açıdan ele almak da çıkmaza götürür. Ülkemizin, kültür yaşantısı bakımından belirli bir durumu vardır. Özellikle son yıllarda, toplumsal yaşamımızdan uzak kalmış bir çok düşünce akımları yurdumuza girmiştir. Daha başkaları da girecektir ister istemez. Genç kuşak yeni ve yerli malı düşünce bireşimlerine varmakta, bu mutlu süreci hızla ileriye götürmektedir. Uzun bir sure azınlık çevrelerin tekelinde kalmış ve bu azınlığın sözde bilgeliği nedeniyle Türkçe bir potada yoğrulup biçimlendirilmemiş bir çok kavramlara halktan gelen aydınlar el atmıştır. Bu kavramların toplumsal onurumuza yaraşır bir biçimde dilde karşılık bulması yolundaki sürtüşmeler, savaşmalar, bir dil beğenisi yerine ötekini kabul ettirmek çabasının çok ötesine geçmekte ve sınıfsal bir çatışma niteliği almaktadır. Türkçemizle aydınlığa kavuşturulan her yeni kavram kültür piyasasının pişkın ve yetişkin afyoncularına yeni bir darbe olmaktadır.

Konuşulan dil dural (statik) bir varlık değildir. Sürekli olarak gelişmekten başka, potansiyel halinde gelişim olanaklarına sahiptir. Er geç zorlanan bu olanaklar, ilk zamanlarda konuşma dilinden kopma gibi görünseler bile, gelişen düşüncenin önüne geçilmez dürtüsüyle zorlandıkları için, dilin o ana dek belirlenmiş konuşulma durumunu etkiliyecekler, boylece konuşma dilini daha çok şeyi kapsayıcı bir çizgiye iteceklerdir.

Bu nedenle, özleşmeyi, soyut bir «konuşulan dil» ölçüsüyle bağlamak, yıkılması gereken duvarları zorlamamak olur. Hem dikkat edilirse, her zaman söz konusu olan, bir terime öztürkçe (belki Türkçe karşılık demek daha yerinde olur) karşılık bulmak değildir. Çoğun eski sözcüklerin dünyasına sığmayan yeni kavramları ifade edecek dil biçimleri bulmak durumundayız. Örneğin, toplumbilimlerde, felsefede, eleştiride, ekonomide, toplumsal ve kültürel yaşantımızın yeni gereklerine uygun bazı yeni kavramlara daha ilk kez bir ad vermek zorundayız.

Dolayısıyle, özel uzmanlık kesimlerindeki özleştirme hareketi daha geniş bir anlayışle ele alınmak gerekir. Örneğin felsefedeki «tikel, tümel, içkin, aşkın»; ekonomideki «artı değer»; sanat tarihindeki «beti»; dilbilimdeki «dil işareti, anlamlıyan, anlam» v.b. sözcüklerin vatandaşlık nedeni, konuşma diline yakınlık gibi bağnazca bir görüşe indirgenemez. Kaldı ki bütün bu yeni sözcükler gökten inmiş değildir. Her biri dilin o anki olanaklarından yararlanılarak kurulmuştur(5).

Özleştirme yöntemiyle ilgili olarak şunu da belirtmek

---

(5) Daha ayrıntılı bilgi için bkz. *Tahsin Yücel*, Dil Devrimi, İstanbul 1968, s. 126-127. Macit Gokberk'in, günlük dil-kultür dili ayrımıyla ilgili bölüm.

gerekir: Özleştirebilmek için, özleştirilmesi istenen kavramı iyicene özümlemek gerektir. Örneğin, bir yabancı terime Türkçe bir karşılık bulmak için, o terimin ifade etmeği kavramın oluşum sürecini bütün nesnelliği ve somutluğu ile yaşamak ve onu başkalarına iletebilecek derecede içimizde aydınlığa kavuşturmak zorunluğundayız. Yoksa, özleştirmek, bir A biçimine, biçimsel bir yolla B biçimi bulmak değildir. Büyük bir olasılıkla bir çok kimse bu tutumu uyguladığı için özleştirme eylemi kolay sanılmakta ve bu nedenle, bulunan dil biçimleri başarılı olmamaktadır. Gerek eski sözcüklere karşılıklar bulmakta, gerekse yabancı terimleri Türkçe sözcüklerle karşılamakta başlıca amaç, bir bildiriye, o bildirinin aktarılmak istenen dil sistemindeki en yeterli biçimini bulmaktır. Yani aktarmak zorunda olduğumuz şey kalıp değil, bildiridir, içerektir. (Şiirsel bildirinin aktarılmasında durum karmaşık ve sorunsaldır. Ayrı bir araştırma konusu olan bu sorun ilerde ele alınıp incelenecektir.) Bir yandan bildiriyi kavramadan özleştirmek veya çevirmek mümkün değilken, öte yandan insan zekâsının damgasını taşıyan her bildiri, bu insan bu yeryüzünden kaybolmadıkça, özleştirilmek ve çevrilmek olanağına sahiptir(6). Bu, insanın insan oluşundan gelen doğal bir sonuç ve zorunluktur. Böyle bir işlem mümkün olmasaydı, insan beyninin yüzyıllardan beri damıttığı düşünce ve beğeni birikimini, kalıtımını, kuşaktan kuşağa aktarmak da mümkün olmazdı. Hem Humboldt hem Croce'den esinlenerek şöyle diyebiliriz: Düşünülüp de dile dökülemiyen hiç bir kavram, hiç bir duygu yoktur. Eğer böyle bir şey oluyorsa, demek ki o kavram, o duygu henüz içimizde aydınlık değildir. Saussure'ün dediği gibi bir bulutsudur.

toplum yapısında dilin yeri

İnsansal kuruluşların, birlikte yaşamanın bir sonucu olmasından dolayı dil de insansal bir kuruluştur. Çünkü öteki kuruluşlar gibi birlikte yaşamanın bir sonucudur ve daha çok bir iletişim aracı olarak kabul edilir. Birlikte yaşamanın ürünü olan kuruluşlar değişmez değillerdir. Değişik ihtiyaçların baskısı ve öteki toplulukların etkisi altında değişikliğe uğrarlar. Durum diller için de aynıdır(7).

DİL denilen araçların başlıca görevi iletişimdir. Örneğin Türkçe, herşeyden önce, «Türk dilinden» olan kimselerin birbirleriyle anlaşıp ilişki kurmasını sağlayan bir araçtır. Dilin bir de çözümü güç olan estetik görevinden söz edilebilir. Fakat en son durumda, iletişimi, yani karşılıklı anlaşmayı, dil denen aracın temel görevi saymak gerekir(8).

Peki ya, dilin de öteki insansal kuruluşlar gibi bir kuruluş olması, o kuruluşların toplumsal nitelik ve etkililiğini dile de tanımamızı gerektirir mi? Yanı tarihsel ve

(6) *Roman Jacobson,* Saggi di linguistica generale, Milano 1966 s. 56-64: «Aspetti linguistici della traduzione».
(7) *A. Martinet,* age, s. 13-14.
(8) *A. Martinet,* age., s. 14.

diyalektik maddeciliğin yasalarını harekete geçirirsek, dili hangi kata koymamız gerekir? Dil de, öteki toplumsal kuruluşlar gibi ekonomik tabanın üstünde yükselen ve bu tabanda meydana gelen değişimlere göre değişen bir niteliğe sahip mıdır? Kısaca, dil bir ustyapı mıdır? Sanıyorum bu noktayı aydınlığa kavuşturmak, dilimizi özleştirme hareketinin niteliğini, etki ve sınırını ortaya koyar.

20 Haziran 1950 günlü *Pravda* gazetesinde, kendisine marksçılık - dil ilişkileri üzerine yönetilen çeşitli sorulara Stalin özetle şu cevabı veriyor:

Taban, toplumun gelişiminin belirli bir evresindeki ekonomik yapıdır. Toplumun siyasal, hukuksal, dinsel, sanatsal ve felsefi görüşleri ve bu görüşlere tekabül eden kuruluşlar üstyapıyı oluşturur. Her tabanın kendine uygun bir üstyapısı vardır. Feodal düzen kendine uyan bir üstyapıya, sosyalist düzen kendine uyan bir üstyapıya sahiptir. Taban değiştiği ve ortadan kalktığı zaman, o tabanın üstyapısı da değişir ve ortadan kalkar.

Bu bakımdan dil, üstyapıdan koklu bir şekilde ayrılır. Örneğin Rus toplumunu ve Rus dilini ele alalım. Son otuz yılda Rusya'da eski kapitalist taban ortadan kaldırılmış ve sosyalist yeni bir taban kurulmuştur. Bu olguya bağlı olarak kapitalist taban üstünde yükselen üstyapı da ortadan kalkmış, yerine sosyalist tabana uygun yeni bir üstyapı yaratılmıştır. Sonuç olarak, eski siyasal, hukuksal ve başka tür kuruluşlar da, yeni sosyalist kuruluşlarla değiştirilmiştir. Bütün bunlara karşın, Rus dili yine de Ekim ihtilâlinden önce nasılsa öyle kalmıştır temelde.

Bu dönemde, Rus dilinde, belirli bir ölçüde dilin sözcük dağarcığı değişmiştir. Yani bu dağarcık, sosyalist üretim biçiminin doğuşu, yeni bir devletin, yeni bir sosyalist kültürün, yeni bir kamuoyunun, yeni bir ahlak anlayışının yaratılması ve teknik ve bilimin gelişimine bağlı olarak oluşan önemli sayıda yeni sözcük ve anlatım biçimleriyle zenginleşmiş; eskimiş bir bölük sözcük de sözlükten çıkarılmıştır. Dilin tabanını oluşturan temel sözcük dağarcığı ve Rusçanın dilbilgisi yapısı ise kapitalist tabanın ortadan kalkması sonucunda ortadan kalkmak ve yeni bir sözcük dağarcığıyle, yeni bir dilbilgisi yapısıyle değiştirilmek şöyle dursun, tam tersine, tümden korunmuş ve ciddi herhangi bir değişikliğe uğramamıştır.

Dil; belirli bir toplumda, şu veya bu taban, eski veya yeni taban değil, toplumun ve yüzyıllar boyunca birbirini izleyen tabanların tarihinin tüm akışı oluşturur. Dil; herhangi bir sınıf değil, yüzlerce kuşağın çabası sayesinde bütün toplum, toplumun bütün sınıfları yaratır. Dil, herhangi bir sınıfın ihtiyaçlarına cevap vermek için değil, bütün toplumun, toplumun bütün sınıflarının ihtiyaçlarını karşılamak içindir. Dil, insanlar arasında bir iletişim aracı olarak, sınıfsal durumlarına bağlı olmaksızın, toplumun bütün üyelerine aynı derecede hizmet eder. Bu bakımdan üretim araçlarından farkı yoktur. Bu araçlar, dil gibi, sınıflara karşı ilgisizdirler ve hem kapitalist hem sosyalist düzene aynı derecede hizmet ederler(9).

György Lukacs ise, «Sanat ve Edebiyatın Üstyapısal

(9) *Stalin*, il marxismo e la linguistica, Milano 1968, s. 17-23.

Niteliği» konusunda 29 Haziran 1951 tarihinde Macar Bilim Akademisinde verdiği bir konferansta, Stalin'ın dilbilim sorunlarına katkısını tarihsel olarak nitelendirmekte ve sadece bir araç olarak kabul edilen dilin, giderek edebiyatta da aynı anlayışı yanlış bir biçimde egemen kılmasını önlemek amacıyle, bir *araç olarak dil* ile bir *ustyapı olarak sanat - edebiyat* arasındaki ilişkileri saptamaktadır. Yani dil üstyapıya ait değildir diye, sanat ve edebiyat da üstyapıya ait olamazlar gibi, olayların nesnel çözumüne ve gerçekliğine ters düşen bir sonuca varamayız. Ama bu tehlike Marksçı duşünürler arasında da belirmiş, sanatı «insanın ölmez özu»nün bir gösterisı sayan burjuva anlayışının çizgisine düşmek tehlikesi belirmiştir. Oysa, olaylar ancak yüzeyden ele alınırsa, böylesi bir sanıya kapılmak mümkündür.

Lukacs, Trençsenyi - Waldaphel'in «şiirsel biçimin ham maddesini dil oluşturur» düsüncesinden yola çıkarak şu sonuca varıyor: Dil, şiirsel biçimin ham maddesini oluşturduğu gibi, aynı şekilde, mermer, bronz veya ağaç da heykelin ham maddesini, sesler müziğin ham maddesini, renkler ve çizgiler resmin ham maddesini oluşturur. Bu gereçler tek başlarına ele alındıklarında nasıl üstyapıya ait değillerdir, dil de üstyapıya ait değildir. Ama buna karşılık, Fidia'nın, Michelango'nun veya Rodın'in elinden çıkmış değişik mermer biçimlerinde ifadesini bulan sanatsal içerik ve sanatsal biçimin üstyapısal niteliğini yadsımak mümkün mü? Bir Goya veya bir Daumier'nin sanatı, sınıf mücadelesinde yeralan, sahici etkin bir üstyapı değil midir acaba?

Edebiyatı alırsak, onun üstyapıya ait olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. Edebiyat üstyapıya aittir, çünkü nesnel gerçekliğin sanatsal bir yansımasıdır ve aynı zamanda bu yansıtma görevine sıkı sıkıya bağlı olarak, belirli bir taban lehine veya aleyhine etkin bir yükum üstlenir. Bu nedenle her edebiyat yapıtı: dilin edebi kurulusu, imgelerin ve sözcuklerin düzenlenişi, ritim vs aracılığıyle bizde öyle bir düşünce, duygu çağrışımı ve iç durumlar yaratır ki, yaratılan bu iç durumlar ve çağrışımlar bizi belirli bir yapı lehine veya o yapıya karsı harekete geçirir. Her edebiyat yapıtının en ilkel görevi budur.

Sözgelimi, bütün eş anlamlılarını da hesaba katarak, «çit» sözcüğünü alalım. Bunun beylik ve alışılmış bir sözcük olduğunu söylemek bile gereksizdir. «Çit» sözcüğü her günkü yasantımızda sürekli olarak geçmekte ve toplumun bütun sınıflarının üyelerince ayrıntısızca kullanılmaktadır. Acaba bu sözcuk edebiyat içinde, yani bir şairin sanat deneyimi düzeyine ulaştığı zaman ne gibi bir görev kazanır?

Tutarlı ve inandırıcı bir sonuca varmak istiyorsak, örneklerle gidip, şu iki şiir parçasını karşılastıralım :

Macar lirik şairlerinden Mihaly Babits'in «Evimi bir çitle çeviriyorum» şiiri su dızelerle baslar :

Benim birbirini aralıksız izleyen kazıktan sıralarım
savaşa hazır dımdik oklu süvariler gibi nobet tutuyorlar.
Bir parçacık toprağı gözlüyorlar benim olan;

onlar adalet ve yasadır;
onlar barış ve ödüldür - güç verirler bana;
gösteriyorlar varolduğumu :
Benim kirpi kirpi varoluşumun dikenleri
uzak tutuyor yabancıları.

Babits bu şiirde, burjuva kişiliğinin temelini özel mülkiyette görmekte; çit sözcüğü, kişiliğin kendini kabul ettirmesinin ve korumasının bir simgesi olmaktadır. Çitin ahlâksal ve kamusal savunusu bu şiirin gerçek içeriğini oluşturuyor. Şiir; sözcükleri, dizeleri, imgeleri ve ritimleriyle, okurda, bu kesin anlamda yönlendirilmiş tasavvurlar ve duygular uyandırmak amacını güdüyor. Bu yapılan, aslında, burjuva temelinin, kapitalist temelin lehine, etkin ve polemik bir tavır almaktan başka ne anlama gelir? «Çit» sozcüğü, şair Atilla Jozsef için de yaşanmış şiirsel bir deneyim nitelığı kazanmıştır. «Kenar Mahalle» şiirinde şu bölüğü okuyoruz :

Haydin öyleyse! İleri!... Kudururcasına fırtına
inliyor dalgalanıyor yalpalıyor
soluğumuzla,
bölünmüş bu toprağın çevresinde çit.
Haydi, korkmayın!
Verin onu ateşe!

Bu şiirde ise, ortak bir gereç olan dilde birbiriyle kaynaşan şiirsel araçlar, Babist'in şiirindekilerin tam tersi bir yönde düşünce vs. çağrışımları uyandırıyorlar. Bu nedenle, «çit» in gerçekliğinin yansıtılması, bütün eş anlamlarıyle «çit» sözcüğu, özel mülkiyetin hem savunulması hem de yadsınması için üstün şiirsel bir ifadeye ayrıntısızca uygun düşebilir. *İşte bu olguda, dilin üstyapısal olmayan niteliği ortaya çıkıyor.* Yani şu açıkça beliriyor ki, *dil, herhangi bir üstyapıya ve birbirlerine karşı bir olum kalım savaşı sürdüren sınıfların herbirine ayrıntısızca hizmet ve yardım edebilir.*

Faşist Jozsef Erdelyi de, komünist Atilla Jozsef de aynı dille yazıyorlardı. Faşist Céline de, komünist Aragon da aynı dille yazıyorlar. Temel sözcük dağarcığı ve sözdizimi kuruluşu bakımından bu yazarlar arasında birlik ve ortaklık olduğuna göre, onların «dilleri» arasındaki fark yalnız eğilimde ve sözcük seçimi, kuruluş, vurgulama vs.nin içeriğinde mevcuttur. Yani tek fark, üstyapısal niteliği olmayan ortak ulusal dilin meydana getirdiği ham maddeyi, edebiyata özgü üstyapısal etkinliğin işleme biçimindedir(10).

Bu nedenle özleştirme sorununu doğru koymak zorundayız. Dilin özleşmesinden, böyle bir eylemin nitelik olarak çapını aşan sonuçlar ummak, dikkatimizi toplumun temel ve acil sorunlarından ikinci-üçüncu derecedeki sorunlarına aktarır. Ancak belirli bir yapı değişiminin sonucu olabilecek özlem ve eylemler, ters bir şekilde, amaçmış gibi gözükürler. Bugün böyle bir tehlikenin tam içinde bulunuyoruz. Nitekim bir üstyapı kurumu bile olma-

(10) *György Lukacs*, Contributi alla storia dell'estetica, Milano 1966, s. 462-467.

yan, sadece o dili konuşan topluluk üyeleri arasında bir anlaşma, iletişim aracı görevini yerine getiren dil, öztürkçecilik kisvesi altında, düşünce hayatımızın değişmesi yolunda tek etken gibi gösterilmek istenmekte, boylece toplumsal bilinçlendirme eylemi ana hedefinden saptırılmakta, temel sorunlara sanki dilin bir yansıması gibi yanlış ve kasıtlı bir biçimde bakılması sağlanmak istenmektedir. Oysa «düşüncelerin, tasavvurların, bilincin üretimi, herşeyden önce, gerçek hayatın dili olan maddesel etkinlik ve insanlar arasındaki maddesel ilişkilerle doğrudan doğruya içiçedir ...Tasavvurları, düşünceleri vs. üretenler, insanların kendileridir. Ama bu insanlar, kendi üretim güçlerinin belirli gelişiminice ve en geniş oluşumlara dek, bu güçlere tekabül eden ilişkilerce koşullanmış olarak etkinlik gösteren *gerçek insanlar*dır. Bilinç, hiç bir zaman bilinçli olmaktan değişik bir şey değildir ve insanların varoluşu, onların yasamlarının gerçek sürecidir... Yani, insanların dediklerinden, hayal ettiklerinden, tasavvur ettiklerinden hareket edilerek... canlı insanlara varılmak istenmiyor. Tersine, gerçek olarak etkinlik gösteren insanlardan hareket ediliyor... Bunun sonucu olarak, ahlâk, din, metafizik ve diğer her türlü ideolojik biçimler ve bunlara tekabul eden bilinç biçimleri sadece özerklik görünümüne sahiptirler. Var olan, üretimlerini geliştiren insanlardır. İnsanların maddesel ilişkileri,... onarın düşüncelerini ve düşünce urunlerini de değiştirir. Yaşamı belirleyen bilinç değil, bilinci belirleyen yaşamdır»(11).

Bugüne dek sürdürülen özleştirme politikasının ortaya koyduğu en somut ve herkesin görebileceği en basit gerçek şu olmuştur: Özleştirme hareketi, akla ve bilime uygunluk çizgisinin dışına çıktığı an (ki genellikle hep çıkmıştır) dilin iletişim gücünü zayıflatmış, aynı kuşak insanları arasında bile anlaşamama durumu yaratmıştır. Hiç sordunuz mu kendinize? Neden Türkiye'de kitap, dergi, gazete türünden sol yayınlar, ulaşmak istediği ve tek amacı olan emekçi kitlesine varamaz da, sağcı yayınlar düşündüklerini iletmek bakımından herhangi bir güçlükle karşılaşmaz, anlaşma sürecini kolaylıkla gerçekleştirirler? Aslında dilimizi özleştirme hareketinin nedenleri üzerinde özellikle durmak, bu hareketin hangi sınıfların çıkarı için belirli çizgilere getirildiği üzerinde araştırma yapmak, egemen sınıf ve buna yaslı yardakçı aydın çevresinin içyüzünü bu yönden de açığa vurur. Böyle bir araştırma gereklidir ve yapılacaktır da. Şimdilik şunu söyleyebiliriz: Bu tür bir özleştirme tutumu, proletaryayı bilinçlendirme çabasına ters düşmektedir. Çunkü proletaryayı bilinçlendirmek için ortaya konulan yapıt ve çevirilerin dili, geniş emekçi sınıflarına değil, ancak aydın tabakasının belirli ve sınırlı bir kesimine hitap edecek bozma bir dildir. Bu yolla, proletaryayı bilinçlendirme kisvesi altında, somut ve yalın bir çok gerçekler, soyut ve anlasılmaz ifadelere büründürulerek, egemen sınıfların iktidarı pekiştirilmektedir. Aydın çevreler, emekçi halkın diri gerçeğinden kopuk ve

---

(11) *K. Marx - F. Engels,* La concezione materialistica della storia, Roma 1966, s. 43-46: «Alman İdeolojisi»nin kısaltılmış baskısı.

dilin canlı yaşantısına ters düşen soyut bir özleştirme hareketini desteklemekle, çoğun kasıtlı olarak, çoğun da bilinçsizlikleri nedeniyle, emekçi halkı, asıl bu kitleyi ilgilendiren bilimsel gerçeklerden uzak tutmaktadır.

Özleştirmede hangi ölçünün esas alınması gerektiğini yazımızın ilgili yerinde belirttik. Burada ısrarla üzerinde durmak istediğimiz nokta şudur. Biz dilin özleştirilmesine, yani Türkçeleştirilmesine, yani dilin, zaten varolan ve fakat yine sınıf çıkarları için yokedilmek istenen benliğine, yaşayan varlığına kavuşturulmasına karşı değiliz. Hiç bir zaman, ters kutupta iletişimsizlik demek olan eskiye dönüşü salık vermiyoruz. Fakat, bu emekçi halkın, sömürülen bu kitlenin uyanmasını, bilinçlenmesini istiyorsak, o kitlenin yaşadığı hayat gerçeğinden, dolayısıyle bu hayat gerçeğinden koparılamıyan dil gerçeğinden yola çıkmak zorundayız. Burjuva aydınlarının oyununa gelip, bu genel havaya kapılarak verilen sosyalist mücadele, emekçi kitlelere iletilemez, çünkü bu bilimsel gerçeklere, sağduyunun ve aklın gözlemlerine aykırıdır. Bana bir şey vermek, bir şey öğretmek istiyorsanız, benim dilimi konuşmak zorundasınız. Yalnız dil bakımından değil, her bakımdan benim dilimi konuşmak zorundasınız.

Sonra, önerdiğimiz bu yol, yani emekçi kitlenin somut hayat koşullarının yarattığı canlı bu dil, bizim esas dilimiz değil midir? O halde, yıllardır bir türlü cenazesini kaldıramadığımız bu dile karşı çıkmak, mevcut dolaysız anlaşma olanaklarını, burjuva veya burjuva özentili beyinciğimizin kısır ve kısıtlı ufkuyla soyut bir düzeyde tıkamak, neye ve kime yarar? Birşeye ve birilerine yarar mutlaka. Çoğun aydınlar bile, iletişimi satırlar arasından mikroskopla çıkarmak durumunda kalıyorlar. Bu nedenle, bir çok yazarımız, bir zamanlar öztürkçeciliğin en ileri saflarında yer alırken, son bir kaç yıl içinde bir adım geri atarak, halkla kopan anlaşma bağlarını yeniden kurma yoluna gitmişlerdir. Kafalarının bütün varoluş nedenini öztürkçeciliğe borçlu (yalnız kafalarının mı ki?) kişilerce gericilikle nitelenebilen bu olay, aslında dil denilen gerçeğin en gerçek biçimde kavranmasının bir belirtisidir. Gazetelerde bugün en çok okunan fıkra yazarlarının kullandıkları dile bir göz atınız. Gözlemlerinizi korkmadan yargı süzgecinden geçiriniz. O ana dek eğer zorlama ve yapmacık bir dil tutumu sürdürmekte iseniz, içinize mutlaka bir kurt düşecektir.

Özleştirmenin tek amacı Türk toplumu içinde, yitmiş iletişimi yeniden kurmak değil midir? Yani akla uygun tek amaç, emekçi sınıfları olumlu çağdaş düşünceye iştirak ettirmek değil midir? Bugün durum nedir oysa? Bugün bir yandan, iletişim sancısı içinde, halkla ağır aksak yürümekte olan iletişim de tümden tehlikeye girmiş, ama öte yandan, bu tür zorlamaların hiç bir işe yaramıyacağı, yine tek ölçütün (tabiy emekçi kitleler açısından) herşeyin halkın anlaması biçiminde ele alınması gerektiği ölçütü olduğu su yüzüne çıkmıştır. Biz özleşmeyi savunmakla emekçi kitlelerle iletişimi savunuyoruz.

Sol eylemde gerçekten yeralan aydınların bu konuya özellikle eğilmeleri gerekiyor. Çünkü, öztürkçeciliğin akıl-

dışı ve bilime aykırı olarak sürdürülme biçimi, doğrudan doğruya iletişim kurmak istediğimiz emekçi kitlelerle aramızı kapanmazcasına açmakta, bilinçlendirme çabalarımız havanda su döğmekten öteye gidememektedir. Eğer öztürkçecilik, canlı dilin somut ve diri gerçeğinden kopuk olarak, belirli bir yöntemle bazı kesimlerce sürdürülmek isteniyorsa, bunun iletişimi sağlamak gibi bir amaç taşıdığını özellikle bugün düşünmek çok saflık olur. Sol düşüncelerin iletilememe durumu, doğrudan doğruya egemen sınıfların işine yaramakta ve bu sınıflar, sosyalistlerin beceremediği iletişimi, emekçi halkın çıkarlarına ters düşen bir amaçla ve fakat o kitlenin dünyasına cevap verir bir yolla gerçekleştirmektedir. Bu emekçi halkın kurtuluşuna inanan bütün sosyalist aydınlar olarak, dil yönünden özeleştirimizi yapmak zorundayız. Yanlış kullanılan araç düşük doğurur. Emekçi kitlenin düşünceleriyle ilgili düşünceler, o kitlenin somut hayat koşullarından doğmuştur. Kafamızda ters bir soyutlama süreci yaratarak, bu somut düşünceleri kısırlaştırmamalıyız. Nasıllarsa öyle vermek zorundayız. Varsın kaba olsun, varsın yontulmamış olsun, ama yeter ki kafalara lok gibi otursun. Çünkü ilk amacımız iç ve dış sömürüden kurtulmaktır. Biçim inceliklerini başka zamana bırakalım. Gerekirse çocuklarımız oyalanır o işle. Böylece çocuklarımıza biçim incelikleriyle uğraşabilecekleri bir düzen hazırlamış oluruz ki, bu da az babalık sayılmaz.

Kopyalı çalışan esrarengiz dost!

Bir dost, ANT Yayınları arasında çıkan «Şehir Gerillası» adlı kitabı bana göndermiş. Daha kapağını görür görmez insan irkiliyor: Kurşun delikleriyle dolu, adeta barut ve kan kokan bir kitap var.

Bu kitabın yayınlandığı Ekim 1970'den iki ay sonra 11 Ocak 1971'de İş Bankası'nın Emek Şubesi, Deniz Gezmiş ve çetesi tarafından soyulmuştur.

(BEDİİ FAİK - Dünya, 4.2.1971)

Ankara'dan bir mektup aldım. Bu mektupta, belki de isminin açıklanmasını istemeyeceğini düşündüğüm için yazmadığım zat özet olarak şöyle diyor:

Ekim 1970 yılında ANT Yayınları'nın 41 numaralı yayını olarak «Şehir Gerillası» isimli bir kitap çıkmıştır. İki ay sonra 11 Ocak 1971 günü Emek İş Bankası Şubesi soyulmuştur.

(ORHAN SEYFİ ORHON - Son Havadis, 4.2.1971)

Komünistleri yöneten «ANT» ve benzeri yayınlardır! Kızıllara «Gerilla» dersini gözümüzün önünde verdiler! Ekim 1970 ayında ANT Yayınları'nın 41 numaralı yayını olarak «Şehir Gerillası» isimli bir kitap yayınlandı... İki ay sonra, 11 Ocak 1971 günü Emek İş Bankası Şubesi soyulmuştur:

(HAKİKAT GAZETESİ - 12.2.1971)

5) *Sosyalizm ve Militarizm:* M.R. Dündar (Bu yazının bir yeri sansür edilmiştir);

6) *Sosyalizm ve Edebiyatı:* Mehmet Salâhattin.

●

Dördüncü sayıdaki yazılar:

1) Türkiye ve Beynelmilel Sermaye: Nurullah Esat;

2) *Devamlı Sulh ve Cemiyet-i Akvam I:* Sadrettin Celal (Antel);

3) *Türkiye ve Sosyalizm Meselesi Üzerinde Bazı Mütalaalar:* Zenun (Zinetullah Nuşirevan).

Bu sayıda, Mehmet Vehbi'nin çevirisi devam etmekte; ve, Türkiye'deki seçimler hakkında bilgi verilmektedir. «Kendisi Türkiye'de olmadığı halde Refik Yoldaş 7, Vehbi Yoldaş 14 oy» almıştır. *Kurtuluş*'un bu sayısı İtalya'daki seçimlere de yer vermektedir.

●

19 Şubat 1920 tarihli beşinci sayının içkapağında, ve *İktisadi ve İçtimai Hadiseler* başlığı altında, Rasih Yoldaş'ın nutku aktarılmaktadır.

Bu sayıya giren yazılar:

1) *Beynelmilel Müttefiklerin Birinci Kongresi İçin;*

2) *Sosyalizm ve Fransız Muharrirleri:* R.N. (Reşat Nuri);

3) *Müttefiklerimiz arasında: Sosyalizm Telakkileri:* (Prof. İsmail Hakkı Baltacıoğlu ile mülakat);

4) *Sosyalizm I:* Hâmit Sadi (derginin altıncı sayısı çıkmadığı için yazının arkası yayınlanamamıştır);

5) *Serseriler, Terbiye, Sermaye:* Ethem Nejat;

6) *Devamlı Sulh ve Cemiyet-i Akvam II:* Sadrettin Celal.

Bu son sayının içkapağında bir müjdeleme:

«Sosyalizmin ilmi bir şekil altında vazi'leri bulunan Karl Marx ve Engels tarafından yazılıp sosyalizmin ahkam-ı esasiyesini ve ruhunu ihtiva eden ve bütün medeni milletlerin lisanlarına tercüme edilmiş bulunan *Komünist Beyannamesi*'nin tercüme edilmekte olduğunu ve yakında tabedileceğini kariin-i muhteremeye tebşir ederiz.»

Kapağın dışında:

a) Türkiye'de işçi hareketinin ilk muvaffakiyeti;

b) İsviçre'de komünist ve sosyalist Darülfünun talebelerinin kongresi.

●

Kurtuluş'tan sonra, marksist yayın organı olarak çıkmaya başlayan aylık *Aydınlık* Dergisi'nde, yukarıda adı geçen yazarların bir kısmıyla tekrar karşılaşacağız.

---

(1) Bu konuşma hakkında bakınız: A. Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm*, İkinci Kitap, S. 64-66.

Sürekli anarşi, sürekli yıkıcılık!

Sürekli devrimin uygulanmasında görülen gerçek, sürekli anarşi, sürekli yıkıcılık, sürekli tedhiştir. Türkiye durumunda olan ülkelerdeki komünistlerin «kesintisiz devrim»den bekledikleri, memleketi komünizme geçiş ortamına hazırlamak, iyice zayıflatmak, kalkınmasını önlemektir.

(BUGÜN - 28.1.1971)

kurtuluş'un beş sayısı

a. cerrahoğlu

İSTANBUL'da yayınlanan *Kurtuluş* Dergisi, Berlin'deki *Kurtuluş*'un devamı olmakla beraber, tekrar birinci sayıdan başlamış ve beş sayı çıkmıştır.

Kurtuluş Dergisi, «sosyalizmden bahseder ilim ve sanat mecmuası» idi; ve «her ayın ortasında neşr»olunuyordu. İlk sayısının tarihi: 20 Eylül 1919(1335).

Bu sayının içindekiler şunlardır:

1) *Kurtuluş Yolu:* H.S. (Hamit Sadi Selen);

2) *Proletarya Kimdir?:* Ethem Nejat;

3) *Sosyalizm ve Sanat:* Ressam Namık İsmail;

4) *Sosyalizm Nazariye ve Tatbikatı:* Amerikalı Hillquit, mütercimi Mehmet Vehbi (Prof. Vehbi Sarıdal);

5) Bibliyografi.

İktisadi ve içtimai hadiseler: Mütefekkirler Beynelmileli, Seyr-i Sefai Meselesi, İstanbul Şehir Emaneti Intihabatı, Ahlâk Komisyonu, İptidai Muallimleri Maaşsız.

●

İkinci sayıdaki yazılar :

1) *Yarınki Proletarya:* Dr. Şefik Hüsnü (Deymer);

2) *Muallimler Sendikasında Bir Nutuk:* (Anatole France'ın Nutku).

3) *Haika Doğru!:* Falih Rıfkı (Atay);

4) *İlzam Edilemiyen Muhatabımla Bir Muhasebe:* George Duhamel - Mütercimi: Bedi Re'fet;

5) *İş Ücreti:* Karl Renne - Mütercimi: Ali Cevdet;

6) *Bugünkü İptidaî Mekteplerimiz:* Ethem Nejat;

7) *Fransa'da Harp Edebiyatı:* Reşat Nuri.

İkinci sayıda, bir siyasi partinin kuruluşu ile ilgili, önemli bir havadis göze çarpıyor:

«*Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası* ismiyle bir fırka teşkil olunup beyannamesini hükümete vermiştir.»

●

Üçüncü sayıdaki yazılar:

1) *Sosyalizm ve Sanat II:* Namık İsmail;

2) *Bugünkü Proletarya ve Sınıf Şuuru:* Dr. Şefik Hüsnü;

3) *Sosyalizm ve Ferdiyetçiler:* Ethem Nejat;

4) *Henrik İbsen ve Halk Edebiyatı:* Reşat Nuri;

ant
SOSYALİST TEORİ VE EYLEM DERGİSİ

FRANSIZ CUMHURİYETİ

Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik

PARİS KOMÜNÜ

Paris Halkına,
Paris Milli Muhafız Birliğine

YURTTAŞLAR,

Yeter artık militarizm; dört yanı sertül, sırmalı *kurmaylar artık yeter! Halka, çıplak kollu muhariplere* açılsın meydan! Devrimci savaşın saati çaldı.

Halk, bilgiççe manevralardan hiçbir şey anlamaz; ama elinde bir tüfek, ayaklarının dibinde de kaldırım taşları bulunduğu zaman monarşist takımının strateji uzmanlarından çekinmez.

Silah başına yurttaşlar, silah başına! Biliyorsunuz, mesele ya yenmek yada Versailles gericilerinin, papaz *uşaklarının, Fransa'yı peşin hesapla Prusya'lıların eline* teslim etmiş olan ve bize ihanetlerinin fidyesini ödeten o sefillerin eline düşmektir!..

Altı haftadan beri oluk gibi, cömertçe akan kanın sonuçsuz kalmasını istemiyorsanız, hür ve eşitlik taraftarı Fransa'da hürriyet içinde yaşamayı arzu ediyorsanız, çocuklarınızı sizin çekmiş olduğunuz acılardan ve sefaletten korumak, esirgemek istiyorsanız, o zaman bir *tek kişi gibi dikileceksiniz.*

.....

Komün size güveniyor, sizin de Komün'e güveniniz tam olsun.

1 Prairial, Yıl 79 (21 Mayıs 1871)

MİLLİ KURTULUŞ KOMİTESİ

5 lira